

Quaderns 196

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals

Rivadeneyra, 6, 3r - Tel. 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: *Francesc Pardo*

Cap de redacció: *Anna-Bel Carbonell*

Consell de redacció: *Mercè Basté, Teresa Biayna, Manuel Claret, Quim Cervera, Antoni Deulofeu, Josep M. Domingo, Jordi Figueras, Justino Martínez, Ignasi Ricart i Antoni Serramona*

Correcció lingüística: *Núria Riera*

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana.

Dipòsit legal: B-25.506/1969

Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual : 31 euros

Preu d'aquest exemplar: 7,80 euros

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

sumari

Pòrtic pàg. 7

I. Memòria pastoral. Testimonis del segle XX

Rosa Deulofeu, testimoni en un temps d'indigència pàg. 11

Per Francesc Torralba, teòleg i filòsof

El cristianisme, enmig d'una societat cada cop més secularitzada, és cada cop més el seguiment de la persona de Jesús de Natzaret, és un tornar a les arrels de l'Evangelí, al testimoni dels primers cristians. Aquesta premissa la tenia molt clara la Rosa, que en la seva tasca pastoral i en la seva vida personal traspuava pregària, i ens va deixar el seu somriure i la seva profunda vida interior.

Maria Escolà, la dona que viu la Parròquia pàg. 23

Per Mn. Francesc Mestre i Saura, rector-degà de Piera

Les parròquies són petites-grans comunitats de cristians que s'apleguen en el seu dia a dia per compartir la vida i la fe. Persones com la Maria han fet que la casa de Déu sigui més que l'edifici de pedra: han transformat la parroquia en comunitats vives, acollidores, obertes a tots.

Carme Blajot, una dona compromesa pàg. 43

Per Roser Serra, ex-alumna dels Sagrats Cors

L'educació sempre ha estat un dels principals pilars per al creixement de qualsevol persona. Això ho tenia molt clar la Carme, per això apostà per dedicar la seva vida a l'escola i a la defensa dels valors cristians.

El Beat Pere Tarrés i Claret, metge i sacerdot..... pàg. 45

Per Mn. Francesc Verges

Pere Tarrés va voler ser metge de persones i sanador d'ànimes, acompanyant espiritual. El seu compromís del tot amb altres capellans es fonamentava en la humilitat i la pobresa, en la identificació amb Jesucrist en l'Església.

Mn. Pere Ribot, poeta del Montseny pàg. 54

Per Miquel Hortal, feligrès de Riells

Aquest capellà es mostrà, al llarg de tota la seva vida, acollidor, un gran poeta i un gran enamorat de Crist.

Mn. Josep M. Vidal i Aunós, la lluita d'un rector singular pàg. 56

Per Agustí Codinach, feligrès de la Parròquia de Santa Maria del Pi

A Mn. Vidal no li va fer por obrir la seva casa a tots aquells que s'hi acostaven, que li demanaven el seu ajut. Va saber acollir als nous necessitats del segle XX: els immigrants. I aquests el varen veure com el seu pare.

Oscar Romero, als 25 anys de la seva mort pàg. 59

Per Agustín Huertas, agent de pastoral (Xile)

Molts el voldrien veure als altars, d'altres creuen que ell no ho voldria pas. Tothom sap l'estima i l'entrega de Monsenyor Romero pel seu poble, pels més necessitats.

II. Darrer ressò de l'any Verdaguer

Verdaguer supera Mossèn Cinto, nou cartes senceres i un escoli..... pàg. 65

Per Joan Requesens i Piquer

III. Signes d'alegria i d'esperança al llindar del segle XXI

Ser signes d'alegria. Què fer perquè els altres tonguin vida i alegria? pàg. 87

4 *Per Margarida Bartolomé i Pina, teresiana de Poveda*

IV. Obrador

Despertar les llavors: llegir la Bíblia des de la vida pàg. 113

*Per Justino Martínez i Pérez, membre de ABCAT i de l'ABE.
Missioners Combonians.*

V. Cròniques de les diòcesis i la Visita *ad limina* dels

Bisbes catalans pàg. 125

PÒRTIC

Fer memòria, recordar aquells esdeveniments, aquelles persones que han deixat petjada en el dia a dia d'una comunitat, és quelcom important i un sa exercici de reconeixement i agraïment del que aquells que ens han precedit ens han llegat.

Enguany al Centre d'Estudis Pastoral s'han dut a terme les sessions que anomenem Aula de Memòria Pastoral. Alguns dels personatges que s'han presentat eren força coneguts: com el beat Pere Tarrés o la delegada de joventut Rosa Deulofeu, Mn. Vidal Aunòs, Mn. Pere Ribot.... D'altres potser han treballat en un camp més reduït d'acció, però no per això la seva tasca ha estat menys important: Carme Blajot, Maria Escolà... Aquest número de Quaderns de Pastoral no pretén recollir directament les ponències presentades a les sessions dutes a terme al CEP. S'ha demanat a un seguit de persones que conegueren directament a aquests testimonis que ens fessin partíceps de les seves vivències prop d'ells i això és el que us presentem. Uns textos, unes reflexions nascudes directament del cor, dels sentiments desvetllats en d'altres per uns cristians de carrer que van proclamar la seva fe i la van fer vida.

Finalment us proposem una darrera mirada a la figura de Verdager, de la mà de l'especialista Joan Requesens. I un deixar-nos envair per una mirada esperançada i que ha sabut descobrir signes d'alegria enmig d'un món no sempre fàcil d'entendre com és el nostre, de la mà d'una persona compromesa com és Margarida Bartolomé.

A l'*Obrador* trobareu una manera pràctica de llegir i treballar la Bíblia des de la vida, que es va presentar a l'Escola d'Animadors Bíblics de Pastoral per Justino Martínez, cap del Departament d'Animació Bíblica del nostre Centre. Seguiran noves trameses d'aquest mètode d'acostament a la Bíblia.

I per acabar aquest número –que ens disculpareu, però som conscients que ha tardat a sortir–, una detallada síntesi de la *Visita Ad Limina* dels bisbes catalans a Roma i les *cròniques* de les nostres diòcesis.

I. Memòria pastoral.
Testimonis del segle XX

Rosa Deulofeu (1959-2004), testimoni d'un temps d'indigència

Per FRANCESC TORRALBA, teòleg i filòsof

1. Els testimonis, seguidors de Jesús

El cristianisme, tal com l'entén Romano Guardini, és el seguiment d'una persona, Jesús de Natzaret. No és una doctrina, ni un sistema filosòfic, ni un conjunt de veritats abstractes, sinó que sobretot és el seguiment d'una persona. Els cristians estem cridats a realitzar aquest seguiment des de la pròpia creativitat, des del propi carisma, des d'aquelles possibilitats que cada persona té.

Els testimonis són persones que han excel·lit en el camí del seguiment a Jesús i que, per tant, són com llums. Hans Urs von Balthasar diu que són "llums en una nit molt llarga i fosca, i que ens permeten orientar-nos". Cadascú té les seves predileccions, els seus referents a l'hora d'articular aquest seguiment, aquesta imitació.

Entre aquests referents personals, hi situo l'estimada Rosa Deulofeu. Patim una certa tendència a l'amnèsia eclesial, de tal manera que aquelles figures que poden resultar il·luminadores en el nostre itinerari cristià, massa sovint cauen en l'oblit. La Rosa Deulofeu és un referent per a moltes persones de la meva generació i ho és

per la manera com va viure i com va afrontar la radicalitat evangèlica. Al llarg de la seva curta vida, va escriure textos sobre la seva manera d'entendre la pertinença a l'Església i la identitat íntima del cristià, textos que suscitaven un gran interès. També durant la malaltia que la va conduir a la mort va reflexionar a la llum de l'Evangeli sobre l'existència humana, i les seves meditacions, forjades des de la sinceritat de cor, són un estímul per creure i esperar en el Crist.

"La Rosa Deulofeu és un referent per a moltes persones de la meva generació i ho és per la manera com va viure i com va afrontar la radicalitat evangèlica."

En el testimoni de la Rosa Deulofeu hi veiem una bondat que s'expressa pertot, que irradia totes les dimensions de la seva vida. L'aleshores arquebisbe de Barcelona, Ricard Maria Carles, va dir a propòsit de la seva mort, que "ens havia deixat un àngel"¹

1. Ricard M. Carles, "Homilia en les exèquies de Rosa Deulofeu", en *Documents d'Església* 39 (2004) 826, 185-186.

"Ens havia deixat un àngel"

i el conegut teòleg Josep M. Rovira Belloso, a la revista *Foc Nou*, va comparar el funeral de Rosa Deulofeu amb l'experiència de l'església barcelonina en temps de sant Josep Oriol: "Com més dies passen, més penso que Déu ha visitat el seu poble, com en temps de Josep Oriol. El Senyor ha mostrat el seu amor a la nostra estimada ciutat"². En la boca d'un teòleg com Rovira Belloso, una frase d'aquesta naturalesa mereix el màxim respecte.

2. Algunes consideracions prèvies

Abans de començar aquesta breu semblança del pensament de la Rosa Deulofeu, faré unes consideracions prèvies. La veritat és que és molt més difícil parlar d'algú que has conegut personalment que parlar d'algú que només has conegut a través dels llibres. M'he trobat en aquesta circumstància en diferents ocasions, com per exemple a propòsit de la mort del professor Eusebi Colomer.

En aquests casos, no hi pot haver una aproximació pura i únicament objectiva. Hi ha molts elements cordials i emotius que et relliguen a la persona memorada. Defugiré de qualsevol presentació subjectiva, però també de qualsevol presentació objectiva. Inten-

taré descriure el que pensava la Rosa Deulofeu, i afortunadament podem dir alguna cosa d'això perquè ella ens va deixar molts textos dispersos, a propòsit de diverses intervencions públiques. Això ens permet que no parlem d'ella només a partir de la imatge que en tenim, sinó a partir del que ella va escriure i va comunicar en alguns mitjans de comunicació social.

Vull fer encara una segona consideració prèvia. Ens manca temps per desenvolupar una correcta semblança d'aquesta persona. La Rosa Deulofeu va morir certament a una edat molt prematura, en la plenitud de les seves facultats mentals i físiques. Era molt jove, tenia tan sols quaranta-quatre anys, però havia portat una vida molt intensa tant en el pla de la vida eclesial, com en la difusió de les idees cristianes. Encara hi ha massa proximitat temporal a la seva mort per considerar objectivament la seva figura.

En aquesta exposició, s'intentarà recollir el seu pensament, organitzat en alguns dels nuclis que he anat trobant en llegir els seus textos. En el futur, podrem escatir molt més a fons la magnitud i la riquesa del seu testimoni i del seu pensament. Tot el que diré, doncs, és provisional. De fet, accepto escriure sobre ella per l'estima que li tenia i pel valor que reconec en la seva persona, però hagués estat molt més cautelós estudiar els seus textos i les seves aportacions i, amb posterioritat, presentar les seves intuïcions, la seva manera d'entendre

el cristianisme, l'*Evangelí*, l'*Església* i la comunió.

Aquesta presentació vol ser, doncs, un començament. Si Déu vol, amb el temps tindrem molta més coneixença de la riquesa i la magnitud d'aquest personatge. Estic convençut que hi ha un pensament unitari, que hi ha uns focus que es van reiterant al llarg de la seva vida. Aquí intentaré, senzillament, esbossar-ne alguns aspectes.

Encara una tercera consideració que es refereix als textos que s'han començat a escriure sobre ella. A propòsit de la seva mort, hem de tenir en compte l'homilia del senyor cardenal Ricard Maria Carles,³ una homilia que en certa manera es refereix a la seva dimensió del testimoni. També és significativa la semblança que va publicar Josep Maria Rovira Belloso, en la revista *Foc Nou*.⁴ Encara no han aparegut tots els textos que apareixeran sobre la Rosa Deulofeu, sobre el seu testimoniatge i el que ha representat per a l'Església i per a la diòcesi de Barcelona.

No hi ha dubte que tant les valoracions com les consideracions que s'han fet fins ara de la seva persona transcendeixen allò que en podríem dir l'hagiografia, que consistiria a parlar-ne desmesuradament sense calcular

els adjectius o senzillament caient en una incontinència. Són presentacions ponderades que mereixen tot el nostre reconeixement.

Una darrera consideració prèvia. Probablement no sóc la persona més indicada per escriure sobre la Rosa Deulofeu, en la mesura que no tinc un coneixement primfilat de la seva biografia. El contacte que vaig tenir amb ella durant la seva vida fou més aviat intermitent, a partir de converses puntuals, sempre plenes de profunditat, especialment la darrera que vam tenir a propòsit de la seva malaltia, unes quantes setmanes abans de morir a l'Hospital de Barcelona. No tinc, però, un coneixement exhaustiu de la seva biografia que em permeti reconstruir cada un dels moments de la seva vida. Amb tot, recordo converses amb ella que han quedat gravades per sempre més en la meua memòria.

Aquesta darrera conversa a què em referia vaig reflectir-la, modestament, en un article en què definia la Rosa Deulofeu com una persona que tenia el do del somriure, o més ben dit, la gràcia del somriure.⁵ No és que no tingués motius per estar trista o fins i tot amargada al final de la seva vida, però el somriure amb què em va acollir en la seva cambra quan ja estava molt deteriorada físicament, em va comoure. Aquell somriure em va cap-

3. Cf. Ricard M. Carles, "Homilia en les exèquies de Rosa Deulofeu", en *Documents d'Església* 39 (2004) 826, 185-186.

4. Cf. Josep M. Rovira Belloso, "Tot és gràcia": la Rosa Deulofeu, en *Foc Nou* 31 (2004) 358, 31.

5. Cf. Francesc Torralba, "Rosa Deulofeu o la gràcia del somriure", en *Catalunya Cristiana*, 25 (2004) 1271, 25.

tivar amb molta profunditat, perquè vaig veure en ella una dona serenament instal·lada en la gràcia de Déu.

Al llarg de la vida tenim moltes converses, però només algunes ens queden gravades. En les institucions educatives, per exemple, fem molts discursos, moltes lliçons, però a vegades els nostres alumnes capten allò més insòlit del que diem, allò que has dit i no volies dir. Casualment, una expressió que vas dir en un claustre o una idea que vas comunicar fora del temps de l'aula, queda, de vegades, més gravada que aquelles exposicions tan avorrides que fem.

A grans trets, hi ha sis grans temes en els textos de la Rosa Deulofeu, que es van repetint i que van estructurant la seva forma de pensar i de viure en l'Església. Si explorem cada un d'aquests temes, encara que sigui molt breument, podrem anar donant motius de perquè és un referent en el present i de perquè ho serà també en el futur.

Aquests sis eixos temàtics són: la *pregària*; la *comunió*; el *perdó*; l'*abandonament en Déu*; el *lloc teològic*, es a dir, els àmbits on es fa present Déu i, finalment la virtut teològica de l'*esperança*. Aquests sis nuclis, tots ells entrelligats, estan molt presents, no tan sols en el pensament, sinó en la seva manera de viure el fet de ser cristià, que es caracteritzava essencialment per la senzillesa, per una actitud receptiva i de comunió.

3. La pregària

Començo per la pregària. Em consta que Rosa Deulofeu no tan sols va escriure sobre la pregària, sinó que, sobretot, va pregar molt, i no només en els últims temps de la seva vida en què certament la pregària es va fer molt present, sinó que la pregària va ser una font contínua de vida espiritual en tota la seva vida i en tot el seu itinerari eclesial.

"La pregària va ser una font contínua de vida espiritual en tota la seva vida i en tot el seu itinerari eclesial."

La pregària en el pensament de Rosa Deulofeu és una activitat que té un valor de primer ordre. Molt fàcilment quedem decebuts o quedem desencisats quan les nostres pregàries de petició no s'acompleixen o quan tenim la impressió que pregar és estèril, perquè no dona cap fruit. Aquesta és una experiència que qui més qui menys té en la vida creient. Segons la Rosa Deulofeu, pregar és essencialment escoltar Déu i demanar a Déu coratge per fer allò que espera de nosaltres.

Quan es refereix a la pregària, no la planteja com una espècie d'activitat en què es tracta de demanar que es compleixin les meves voluntats, sinó precisament a demanar que sigui jo capaç d'acomplir la Voluntat de Déu.

Em sembla molt il·luminador aquest plantejament i molt profund teològicament. Ella ho diu de diverses maneres en els diferents moments litúrgics de l'any. Com se sap, va col·laborar en diferents òrgans de comunicació de l'Arquebisbat de Barcelona, entre ells el *Full Dominical*, i des d'allí comentava habitualment les lectures de l'*Evangelí* i feia comentaris que eren molt seguits pels lectors habituals del *Full*. Es refereix, en diferents moments, a la pregària i la descriu com un diàleg amb Déu, com un diàleg en què no li recrimino allò que no ha complert, sinó en què demano ser capaç de posar-me en les seves mans. Aquesta és, certament, una comprensió de la pregària radicalment distinta de la que habitualment hi ha en l'imaginari col·lectiu cristià.

Segons la Rosa Deulofeu, la pregària és un diàleg amb Aquell que està més endins de mi que jo mateix, una activitat que dona serenitat, la serenitat de saber-se estimat. I això també em sembla extraordinari. El fruit de la pregària és l'experiència de què, passi el que passi, em trobi com em trobi, estigui on estigui, fins i tot patint una malaltia molt greu que em deixa fora de joc, Déu m'estima.

En alguns textos, la Rosa Deulofeu experimenta l'abandó de Déu. Aquell crit de Jesús, "Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?" (Mt 27,46) es fa present en la seva vida, especialment en el tram final de la seva vida. El crit de Getsemaní humanitza Jesús i fa que puguem dir que era home en plenitud. Aquesta experiència de l'abandonament, de la soledat radical és

una experiència que també ella expressa en els seus textos.

La pregària, per a Rosa Deulofeu, és essencialment escoltar, consisteix a discernir quina és la voluntat de Déu i demanar que aquesta voluntat es faci present en la pròpia vida. És una experiència d'empetitiment de la pròpia voluntat, de reducció d'aquell *ego* volitiu que és una font de desigs; implica un anorreament d'aquesta voluntat i una audició de Déu que demana una determinada acció en el món.

Per a Rosa Deulofeu, la pregària és un diàleg d'amor, però més que un diàleg verbal, és sentir que vagi on vagi, em trobi com em trobi, he estat estimat immerescudament. Ella estava profundament agraïda. També estava agraïda als jerarques de l'Església de Barcelona, agraïda per l'acompanyament, per la cura, per l'atenció que li havien dispensat. Agraïda als joves de la diòcesi, que havien mostrat la seva calidesa i la seva proximitat en els moments de la malaltia. Agraïda a les seves amistats i les seves coneixences. Tenia l'experiència d'haver rebut molt més del que havia donat.

4. La comunió

Una segona idea molt present en la vida i els escrits de la Rosa Deulofeu és la comunió. Fou una dona profundament eclesial, no es va avergonyir mai de dir-se públicament cristiana. No va practicar allò que és tan habitual en el nostre país, el cristianisme vergonyant. Se sentia profundament eclesial i en comunió amb tots i cadas-

cun dels membres del Poble de Déu. Tenia una clara assumptió de l'Església com a Poble de Déu.

Va lluitar contra tribalismes, grups i contra aquelles tensions que hi ha en tot poble, també en el Poble de Déu: les batalles, els jocs de poder, les confrontacions, els desigs de protagonisme. Va ser una dona que va saber unir molt sàviament grups, mentalitats, posicions eclesials diferenciades. Veia allò que unia abans que allò que diferenciava.

Tractava joves de procedències molt distintes i amb sensibilitats eclesials molt diferents, però va tenir capacitat per unir-les. Val la pena recordar-ho, perquè ens sobren apòstols de la discòrdia i ens falten testimonis de la concòrdia i Rosa Deulofeu fou un testimoni de la concòrdia, en un context precisament presidit, massa sovint, per discòrdies i confrontacions.

Va patir molt. Que ningú no pensi que aquest treball de comunió, de teixir ponts, de buscar elements en comú sigui fàcil. Això fa patir molt, sobretot a una persona que volia viure amb radicalitat l'Evangelí i que es creia allò que deia i feia. Aquesta comunió, per a Rosa Deulofeu, era una qüestió desitjada, però que li va generar més d'una tensió i més d'un patiment al llarg de la seva vida.

Les vegades que vaig tractar-la, mai no va ser despectiva envers cap grup eclesial, per molt distant que fos de la seva manera de pensar. Cap comentari despectiu, ni cap favoritisme, ni envers aquells amb qui probable-

ment tenia una afinitat o ni respecte aquells amb qui mantenia certes antipaties. Dominava una certa capacitat de continuïtat verbal, de discreció i de veure els elements comuns abans dels que diferenciaven.

5. El perdó

Un tema molt lligat a la comunió, és el del perdó. En diverses ocasions, hem parlat sobre el perdó i la dificultat d'articular-lo en la vida pràctica. La Rosa Deulofeu va escriure un text molt bonic sobre el perdó que és precisament un comentari a una perícopa evangèlica. Segons ella, el perdó és essencialment el mecanisme de transformació del món. Contra la lògica d'acció-reacció, contra la lògica del "tal faràs tal trobaràs", capta la riquesa del perdó i entén aquesta virtut com la condició de possibilitat per a la transformació del món.

"El perdó és essencialment el mecanisme de transformació del món."

En un text, escriu: "Estimeu els enemics, feu el bé..." Probablement aquesta sigui una de les planes més exigents de l'evangelí, però descriu clarament la vida cristiana: posar-nos sempre de la part de l'amor.

I afegeix: "Sigueu compassius com ho és el vostre Pare". No judiqueu, no

condemneu... perdoneu. Jesús ens demana com a resposta: estimar encara que ens sembli impossible i encara que pensem que no serveix de res, perquè no canvia res. Déu meu! On es posa, en la vida de cada dia, aquest evangeli? Quan no som capaços de conviure, d'acollir l'altre, de comprendre l'altre... quan no suportem que els altres pensin d'una altra manera, quan no sabem treballar junts, quan ens inquietem per bajanades, per protagonismes... quan fem del diferent un enemic. Ens posa en l'exigència de l'amor que sent l'altre com un germà i no com un enemic o com un injust. I quan presenciem vertaders atemptats contra la vida? On ens posa? En el perdó que restableix, que no dóna pas a l'odi. Però és tan difícil! On s'han de trobar la justícia humana i la justícia de Déu? On s'han de trobar el dolor humà i l'amor de Déu? En la compassió que ens fa capaços de preocupar-nos més pels altres. En la compassió que dóna pas a l'acció de Déu. En la compassió que consola.

”Senyor, sense tu, no podem. Fes-nos forts en la debilitat i en el dolor, ajuda'ns a convertir el dolor en força per estimar, que pugui més el teu amor que la nostra irritació.”⁶

I conclou: “No judiqueu, no condemneu... perdoneu. Jesús ens demana com a resposta: estimar encara que ens sembli impossible i encara que pensem que no serveix de res. Aquest Evangeli ens posa en la vida de cada dia quan no som capaços de conviure,

d'acollir l'altre, de comprendre l'altre, quan no suportem que els altres pensin d'una altra manera, quan no sabem treballar junts, quan ens inquietem per bestieses i protagonismes, quan fem del diferent un enemic, ens posa en l'exigència de l'amor que sent l'altre com un germà i no com un enemic. I quan presenciem vertaders atemptats contra la vida?, després de l'onze de març hi ha una actualitat extraordinària llastimosament, on ens posa [aquest perdó]? En el perdó que restableix, que no dóna pas a l'odi. Però és tan difícil!. On s'han de trobar la justícia humana i la justícia de Déu? On s'han de trobar el dolor humà i l'amor de Déu? En la compassió que ens fa capaços de preocupar-nos més pels altres. En la compassió que dóna pas a l'acció de Déu. En la compassió que consola.”

Segons ella, la força del perdó, per això són nuclis lligats, neix de l'acte de la pregària. Perquè el “setanta vegades set” vol dir sempre i incondicionalment, però el perdó que som capaços d'oferir en un terreny merament humà és molt condicionat, ha de passar un temps, no ha de ser molt gran el greuge, s'ha d'haver guarit la ferida. Però el perdó que exigeix l'Evangeli és incondicional. Per això la Rosa Deulofeu tenia clar que sense el Senyor no podem. El perdó és, doncs, un fruit madur de la pregària. ¿Què vol dir, en darrer terme, pregar? Deixar que la voluntat de Déu es faci present en mi.

6. Rosa Deulofeu, “Respondre amb amor”, en *Full dominical*. Arquebisbat de Barcelona 63 (18 de febrer de 2001), n. 7. Comentari al text de l'Evangeli del diumenge 7è durant l'any C: Lc 6,27-38.

6. L'abandonament en Déu

Un altre tema que volia destacar en el pensament de la Rosa Deulofeu és el de l'abandonament en Déu. Aquest és potser un dels temes més místics que va tractar. És una temàtica que apareix en molts textos, a propòsit, per exemple, del Nadal. Accentua la necessitat d'abandonar-se en Déu, de descobrir la irrellevància d'un mateix, la pròpia fragilitat i de posar-se en les seves mans.

Aquest abandonar-se en Déu significa, d'entrada, reconèixer aquesta irrellevància i, en segon lloc, adonar-se que sense aquest sosteniment no podem seguir sent, no podem mantenir-nos, de manera que cauríem en el buit. És aleshores, quan el cristià descobreix que el Senyor és el seu bastó, la seva força, el seu sosteniment, s'adona que sol no pot res, que no és res i que necessita constantment de l'Altre.

La Rosa Deulofeu ens exhortava a abandonar-nos en Déu. Ho llegim en un fragment molt bonic del 18 de gener de 2004: “Amb la festivitat del Baptisme del Senyor finalitza el temps de Nadal i donem pas al temps de durant l'any. Hem viscut la intensitat d'un gran esdeveniment: el naixement de Jesús, Déu fet home per nosaltres, Déu se'ns ha donat. I ara, ple de l'Esperit Sant, és enmig nostre i ens parla, actua, orienta... Una primera vivència són les Noces de Canà, que representen el banquet de les noces entre Déu

i la humanitat. Abans, però, destaquen unes paraules d'Isaïes: «No et podran dir més l'Abandonada [...] La Desolada a la teva terra; a tu et diran 'Jo me l'estimo', i a la teva terra 'Té marit', perquè el Senyor t'estimarà». Aquesta promesa ara es fa realitat i el Senyor manifesta aquest amor, beneeix el seu poble i ofereix un primer gest a les nocces de Canà: hi havia la mare de Jesús, Jesús i els seus deixebles. No tenen vi, Maria intervé amb decisió: feu el que ell us digui; i Jesús converteix l'aigua purificadora en vi, el vi de la Paraula de Déu, el vi de la sang eucarística. En veure-ho, els deixebles cregueren en ell.”

”Fixem-nos que aquest primer miracle ens fa entendre el Nadal: Nadal és abandonar, deixar moltes coses per estar disponibles a l'amor de Déu i començar a ser cristians. No pas pels nostres mèrits sinó pels dons que l'Esperit distribueix a cadascú. En aquests moments la meua malaltia em fa abandonar moltes coses. És com si la vida s'hagués fet molt petita i reduïda, però el Senyor no m'abandona, em vol deixeble; per això no puc deixar-me vèncer pel desànim, perquè deixo de creure i deixo d'estimar i sense adonar-me'n perdo els dons que el Senyor em concedeix per respondre a la seva voluntat.

”Què us sembla? Fem del temps de durant l'any el temps per anar a fons i abandonar tot allò que ens aparta de la vida cristiana?”⁷

“Nadal és abandonar”, és “deixar moltes coses per estar disponibles a

7. Rosa Deulofeu, “Abandonar”, en *Full dominical*. Arquebisbat de Barcelona 66 (18 de gener de 2004), n. 3. Comentari als textos del diumenge 2n durant l'any C: Is 62,1-5; 1Co 12,5-11; Jn 2,1-12.

l'amor de Déu", no pas pels nostres mèrits sinó pels dons que l'Esperit distribueix a cadascú. La malaltia és una experiència d'abandonament. No hi ha dubte: abandonament d'entorns, d'activitats, d'ubicacions professionals, representa un procés d'abandonament de moltes coses.

"És com si la vida s'hagués fet molt petita i reduïda". En la malaltia, l'experiència de la fragilitat esdevé molt punyent. La Rosa Deulofeu viu aquest abandonament. Però això també és genuïnament cristià. Ens és lícit tenir-la, ens és humà tenir-la, forma part de la vida cristiana l'experiència de l'abandonament de Déu. Jesús mateix la va tenir.

Continua la Rosa dient: "Em vol deixeble; per això no puc deixar-me vèncer pel desànim, perquè deixo de creure i deixo d'estimar i sense adonar-me'n perdo els dons que el Senyor em concedeix per respondre a la seva voluntat". Déu crida, pregar és escoltar què vol Déu, fer present la seva voluntat, però Déu dona uns dons i aquests dons són els que permeten articular en el món la seva voluntat. Déu no exigeix quelcom que està per damunt dels dons que ha donat.

Ella tenia l'experiència d'haver rebut de Déu uns dons, d'haver escoltat Déu i se sentia cridada a viure conforme la seva voluntat.

7. El lloc teològic

Déu ha creat el món i s'hi fa present. La pregunta que irremissiblement

es fa el creient és on es fa present, perquè de fet constatem que hi ha molts llocs on precisament detectem l'absència de Déu. Aquesta reflexió al voltant del "lloc teològic" és molt present en els escrits de Rosa Deulofeu.

Per a ella, Déu no es fa present si no hi ha un àmbit de comunió i un àmbit de vivència activa de l'amor desinteressat. Això és bàsic. Rosa Deulofeu veu la presència de Déu allà on hi ha persones que s'estimen, on hi ha comunitats que són autènticament comunitats, on hi ha algú que s'entrega per l'altre. ¿Quin és, doncs, el lloc teològic per excel·lència? El cor de l'home que estima.

Ho escriu en un text molt bonic que diu: "Què vol dir el lloc? És que potser només podem reservar-li un espai? És que potser l'acollim com un visitant a qui hem de buscar un lloc? Déu no és aliè a la persona sinó que és persona i s'encarna en les persones. El lloc de Déu és la persona, un infant, el jove, el monitor. Deixeu-me que us ho expressi amb un fragment de l'Evangeli de Mateu: 'Perquè tenia fam i em donàveu de menjar... tenia set i em donàveu de beure... era foraster i m'acollíeu... anava despullat i em vau vestir... estava malalt i em vau visitar... en tots aquests moments tot això que fèieu ho fèieu a mi'".

I afegeix: "El lloc de Déu a l'esplai, com a tot arreu, és la persona. Ara bé, per a descobrir-ho cal que anunciem explícitament Jesucrist i que testimoniem una vida segons l'Evangeli; per això cal que la Paraula de Déu habiti en els nostres cors i que l'Evangeli si-

gui veritablement l'ideari dels nostres centres.”

I conclou: “Déu no és aliè a la persona sinó que és persona i s'encarna en les persones”. Aquesta presència de Déu es mediatitza a través de persones. Això no exclou que hi pugui haver presències fora de persones, però per a ella la presència de Déu es mediatitza a través de persones que estimen: una mare que estima el seu fill, un voluntari que estima un avi, un mestre que estima els seus deixebles, persones que estimen, allà és on es visibilitza el que és Déu, “perquè Déu és amor” (1Jn 4,8). Per tant, aquí hi ha una certa lògica en la comprensió d'aquesta presència de Déu en el món. Naturalment allà on hi ha crueltat, odi, difamació, calúnnia hi són els llocs antiteològics, d'això naturalment també n'hi ha molt en el món. Per tant la presència de Déu no és una presència clara, diàfana, és una presència intermitent en aquelles figures, en aquelles persones on precisament hi ha això.

Generalment, la Rosa Deulofeu acompanyava les seves reflexions amb un fragment evangèlic. No era precisament una dona que anés a buscar referències teològiques i filosòfiques a l'hora de garbellar els seus pensaments, tampoc tenia una especial predilecció per l'erudició, ni pel revestiment retòric dels seus pensaments. Era directa, anava a la font.

A la Rosa Deulofeu li preocupava la secularització que patien molts moviments originàriament d'arrel cristiana però que havien perdut bona part de les seves arrels pel camí. Mai no va

viure això com una derrota, ni com una espècie de camí sense retorn. Mai no ho va intentar recuperar a través d'actituds bel·ligerants. El que tractava de fer veure és que allí on hi ha relacions d'amor desinteressat, Déu hi està present.

Déu es fa present en cada persona però en aquella persona en què s'ha fet totalment present, perquè és plenitud de Déu en la història, és Jesús de Natzaret. Per tant nosaltres tenim algú que és un referent perquè és humà però també és plenitud de Déu en la història. Per tant, ella entenia molt l'exercici del cristianisme com la imitació, com el seguiment de Jesús de Natzaret, que en certa manera és també el que vaig dir en referència a Joan XXIII: el cristianisme no és una doctrina, no és una filosofia, no és un sistema de proposicions ben engarbellades, sinó que és el seguiment a una persona. Quina persona? Jesús de Natzaret.

8. L'esperança

L'últim tema que vull assenyalar és el de l'esperança i el de la perfecta alegria. L'esperança que Rosa Deulofeu manté no es pot identificar amb l'expectativa. Fàcilment confonem l'esperança cristiana amb les expectatives humanes. Expectativa és allò que raonablement podem esperar, mentre que el contingut de l'esperança transcendeix els nostres càlculs racionals. Quan els professors eduquem, tenim l'expectativa que alguna cosa del que hem dit aprendran aquells a qui ho hem dit i això és una expectativa raonable.

Però l'esperança cristiana no es mou en aquest terreny.

Això queda palès en moltes figures veterotestamentàries i neotestamentàries. Abraham no tenia cap expectativa racional de que Sara tindria un fill a les seves velleses. Moisès no tenia cap expectativa de poder alliberar el seu poble d'Egipte, l'imperi més gran de l'Antiguitat, no hi havia probabilitat racional que els israelites s'alliberessin d'aquella potència mundial que era Egipte. David no tenia cap expectativa de guanyar Goliat. No hi havia cap expectativa que Maria verge donés a llum Jesús de Natzaret. I tampoc no hi havia cap expectativa racional de què Jesús ressuscités al tercer dia d'entre els morts. L'experiència era de fracàs. Les dones van anar al sepulcre i els van dir que aquell que estava entre els morts havia ressuscitat i van tenir molta por (cf. Mc 16,8).

Diguem-ho clar, l'esperança cristiana no es fonamenta en arguments. Això no vol dir que sigui totalment irracional. Hi ha un element d'excentricitat, un element de desmesura, perquè si es fonamentés en arguments no tindria un ordre diferent de l'humà, seria senzillament un càlcul de probabilitats. L'esperança cristiana no és un càlcul de probabilitats. Sara va somriure, perquè Sara era molt humana. Abraham ens resulta extrahumà, perquè va tenir esperança contra tota esperança.

Doncs bé, l'esperança de Rosa Deulofeu entronca directament amb aquesta idea segons la qual l'esperança que no es fonamenta sobre un càlcul

de probabilitats, sinó que va més enllà dels arguments racionals, del càlcul de beneficis i de perjudicis.

"L'esperança és clarivident, perquè creu que en nosaltres mateixos i en el nostre entorn hi ha alguna cosa més que patiments, tristesa, malentesos, decepcions."

Diu la Rosa Deulofeu en un text: "Què és l'esperança? Una actitud d'espera, però no d'espera passiva sinó d'espera activa, i una actitud d'espera vol dir també que l'esperança és clarivident, perquè creu que en nosaltres mateixos i en el nostre entorn hi ha alguna cosa més que patiments, tristesa, maleses, decepcions. L'esperança també és una actitud positiva davant de la vida, és una actitud que no sentència, no judica, no tanca portes. És una actitud de fe perquè ens fa creure des del compromís personal que és possible caminar, avançar, millorar, superar. És també una actitud d'humilitat, perquè és pròpia d'aquell que no fa les coses pensant que només depenen d'ell. En aquest viure l'esperança com a actitud d'humilitat se'ns fa més possible donar el pas a l'esperança cristiana. L'esperança cristiana és l'actitud de fe en Déu. L'esperança cristiana té un punt d'origen, Déu, Déu és amor i Déu, de qui esperem la salvació, és el que ens dona l'esperança que ens torna."

I afegeix: “Què és l’esperança? Una actitud d’espera, però no d’espera passiva sinó d’espera activa, per tant, que s’implica en l’espera, s’hi compromet i treballa. I una actitud d’espera vol dir també que l’esperança és clarivident, perquè creu que en nosaltres mateixos i en el nostre entorn hi ha alguna cosa més que patiments, tristesa, maleses, decepcions”.

La Rosa Deulofeu tenia la certesa que, malgrat tots els arguments que ens permetin dir que la història acabarà malament, al final tot acabarà bé. Ella no es va deixar endur per aquesta pendent del pessimisme. L’esperança es prova precisament en aquests moments, perquè quan tot va bé és molt fàcil ser esperançat, quan tot va com un ha planejat no té ni sentit parlar de l’esperança. L’esperança té sentit quan els indicadors són negatius.

Era una dona esperançada. Afirmava que l’Església té un missatge molt valuós per a captivar el cor dels homes i les dones del Segle que vindrà. Escriu en el text: “L’esperança també és una actitud positiva davant de la vida, és una actitud que no sentència, no

judica, no tanca portes. És una actitud de fe perquè ens fa creure des del compromís personal que és possible caminar, avançar, millorar, superar. És també una actitud d’humilitat, perquè és pròpia d’aquell que no fa les coses pensant que només depenen d’ell. En aquest viure l’esperança com a actitud d’humilitat se’ns fa més possible donar el pas a l’esperança cristiana. L’esperança cristiana és l’actitud de fe en Déu. L’esperança cristiana té un punt d’origen, Déu. Déu és amor i Déu, de qui esperem la salvació, és el que ens dóna l’esperança que ens permet seguir vivint”.

La Rosa Deulofeu era una dona que davant de les exigències de l’Evangeli no es tirava enrere. Reconeixia les dificultats, però també expressava la certesa de sentir-se estimada. Tenia consciència que Déu l’havia estimat primer i que el seu amor no depèn del que faci o deixi de fer.

L’experiència de sentir-se estimada és l’arrel de tots els elements que configuren una espiritualitat tan rica i tan propera com és la de Rosa Deulofeu.

Maria Escolà i Cases, dona que viu la parròquia

Per FRANCESC MESTRE I SAURA, prevere, rector-degà de Piera.

Agraïxo que m'hagin demanat fer la presentació de la Maria Escolà i Cases, tot i que no em consideri el més idoni per fer-la ja que considero que altres, que la varen conèixer amb més profunditat, ho haurien pogut fer amb més precisió. Suposo que la raó d'encomanar-m'ho a mi va ser perquè jo havia format part del Consell i del Quadre de Professors del Centre, i per coincidir amb la meva condició de rector de Santa Maria de Piera. Repteixo, n'estic molt agraït perquè sempre, però més des de la seva mort, he tingut i tinc una gran admiració per la Maria Escolà, com a persona, tant en la seva dimensió humana com cristiana.

He d'advertir, des d'un començament, que l'enunciat que s'ha donat a aquesta presentació ("Maria Escolà i Cases: dona que viu la parròquia") em sembla que no inclou tot el seu perfil, que, penso, va anar molt més enllà de la parròquia. Per això parlaré de la "incidència en la comunitat civil i eclesial".

Aquesta presentació tindrà tres parts i una extensa conclusió: a) breu biografia de na Maria Escolà i Cases; b) eix vertebrador de la seva personalitat humana i cristiana; c) incidència de la seva personalitat en la comunitat, i d) conclusió (centrada en l'etapa

de la seva malaltia, que en ve a ser l'esclat).

En aquesta presentació de la figura de la Maria Escolà i Cases em circumscriuré als escrits de la Maria que fins ara sortosament s'han trobat. La meva aportació es limitarà a estructurar-los.

Solament pretenc complir l'exhortació que sant Pau feia a la comunitat de creients en Jesucrist de Tessalònica: "Per això, encoratgeu-vos i edifiqueu-vos els uns als altres, tal com ja feu" (I Tes 5,11). La Maria ens encoratja i ens ajuda, amb el seu testimoni, a edificar les nostres vides segons la voluntat del nostre Pare del cel i del seu Fill Jesús, el nostre Salvador.

Ha estat un gran benefici que la Maria es decidís, malgrat els seus dubtes, a escriure; així, la presentació que elaboro de la seva figura esdevé, senzillament, la que, ja fora de tota pretensió vanitosa, fa ella de si mateixa. Els seus escrits no són el que en diem "memòries", sinó expressions senzilles, autèntiques i espontànies que ella, en moments concrets, fa del seu recorregut existencial. Ens diu: "No sé ben bé de què serveix anar escrivint, encara que sigui per sobre, el que va passant, però en tinc una certa necessitat" (29-08-2002) i "Me n'adono que

no voldria deixar-ho escrit, però no sé què m'impel·leix a fer-ho. Qui sap si és per deixar-ne una constància històrica... o bé per necessitat” (11-09-2002). Nosaltres en donem gràcies que se'n sentís necessitada...

Els escrits corresponen a dues èpoques, la que va del 31 d'agost de 1985 al 26 de març de 1994, que la germana que els ha transcrit anomena “Pinzellades de vida”, i la que va del 25 de juliol de 2002 al 6 de maig de 2003 (la que comprèn tota la seva malaltia), a la que anomenem “Vivències durant...”.

1. Breu biografia de na Maria Escolà i Cases

1.1. Naixement i sagraments

Maria Escolà i Cases neix el dia 31 d'agost de 1963, a la Clínica Maternal de Santa Madrona (Barcelona) i és inscrita en el Registre de Piera. Filla primera dels esposos Francesc Xavier Escolà i Gené i d'Antònia (Antonieta) Cases i Sendra, que tingueren quatre filles més: Montserrat, Antònia (que va néixer ja morta), Rosa i Núria. Rep el sagrament del Baptisme en la mateixa clínica el dia 3 de setembre de 1963, administrat per mossèn Carles Sauró i Calzada (se li imposen els noms de Maria, Rosa i Antònia); figura inscrita en el Registre de la Parròquia de Santa Maria de Piera. Fa la Primera Comunió el 30 de maig de 1971, i presideix la celebració mossèn Jaume Torres, rector. És confirmada, a Santa Maria de Piera, el dia 15 de maig de 1975, per monsenyor Josep Capmany, bisbe auxiliar de Barcelona.

1.2. Estudis

Fa els estudis primaris a l'Escola Acadèmica Apiària, a Piera, i els secundaris, al Col·legi de Sant Josep, a Sant Sadurn d'Anoia. El juliol de 1986 obté la llicenciatura en Belles Arts a la Universitat de Barcelona. Segueix els estudis de piano i obté el grau mitjà al Conservatori Municipal del Liceu de Barcelona. També exerceix tasques d'assistenta de farmàcia.

1.3. Treball

Exerceix de professora a l'Escola Apiària de Piera i treballa de delineant-dibuixant a l'empresa de brodats Amat.

Aconsegueix, per oposició, la càtedra de Dibuix a l'Institut “Joan Mercader” d'Igualada, del qual és professora titular fins a la malaltia. També fou professora de música als Hostalets de Pierola.

1.4. Serveis prestats a les comunitats civil i eclesial

Comunitat civil:

Fundadora de les Corals Xicoira i Triola de Piera.

Fundadora, directora i professora de l'Escola Municipal de Música de Piera.

Membre de la Junta de l'Agrupació Sardanística de Piera.

Membre de la Colla Sardanística “Sol Ixent” de Piera.

Participant i col·laboradora del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

Comunitat eclesial:

Catequista, en els diversos graus de la catequesi, a Piera.

Membre del Grup d'Animació Litúrgica, a Piera.

Membre de la Comissió de Concurs de Pessebres, a Piera.

Participant del Grup Instrumental d'Animació Jove de la Parròquia, a Piera.

Membre de l'Equip de Pastoral Arxiprestal, encarregada de la Litúrgia.

Membre dels Consells Pastoral: Parroquial de Piera, Arxiprestal de l'arxiprestat de Piera-Capellades i Diocesà de Barcelona.

Col·labora en les Jornades de Formació CEP-Delegació Diocesana de pobles i comarques.

1.5. Malaltia

El dia 6 de maig de 2002 comença el llarg calvari de la seva última malaltia. Ha de passar pel quiròfan dues vegades i per moltíssimes proves.

Mor a Piera, la matinada del dimecres dia 22 de maig de 2003.

Les exèquies i l'enterrament tenen lloc la tarda de l'endemà, 23 de maig, amb la participació d'una munió de gent, del poble i d'arreu, com mai s'havia vist a Piera.

L'Ajuntament de Piera, en reconeixement de la gran aportació, com a fundadora, directora i professora de l'Escola Municipal de Música, dona a aquesta escola el nom d'Aula Municipal de Música Maria Escolà i Cases.

L'Entitat "Piera Cultura Viva", de Piera atorga, el 29 de novembre de 2004, a Maria Escolà i Cases, a títol pòstum, el guardó en l'àmbit de reconeixement a "una trajectòria cultural".

2. Eix vertebrador de la personalitat humana i cristiana de Maria Escolà i Cases

2.1. Personalitat humana

La personalitat humana de la Maria Escolà, resumint tots els aspectes amb què la podríem descriure, queda ben sintetitzada en aquests tres: conscient, responsable i compromesa.

Conscient

Ens escriu: "Cal ésser molt conscient que ser ésser val la pena. Cal assumir, cadascú, el seu ésser per mostrar als altres què han d'ésser. L'ésser ha de ser fruit d'una alta consciència d'estimació, de donar-se als altres, sense refusar ésser crítics, clars, nets, humils, dòcils, oberts i preparats a tot i per a tot" (30-11-1986) i davant la malaltia: "No és broma! La gent que truca donant-me ànims i desitjant que vagi molt bé ho fa de cor" (28-VII-2002).

Responsable

Ens escriu: "Mirar un any des del començament fa molt respecte: què ens espera? Qui sap el que trobarem? ...però... tot i aquest mirar nou i d'incògnita dic:

"Vull viure amb la llibertat i la pau dels fills del Pare... això, amb la força de l'Esperit, dona forces i fa avançar malgrat tot.

”Vull aprendre i caminar amb l’Esperit de l’Evangeli.

”Vull que Crist sigui el centre de la meua vida.

”Vull i desitjo que sigui un instrument de la pau de Crist en el món.

”Vull ser llevat enmig de la pasta.

”Vull estimar amb cor senzill i obert els altres.

”Vull deixar l’egoisme i amarar-me amb l’aigua de la vida.

”Vull ser vent al vent del món perquè els homes us coneguin.

”Vull..., però us demano la vostra empenya... aquella que fa aixecar-se després de la davallada i del “no sé què vol dir això!?”

Mostreu-me el camí que he de seguir! El que m’heu assignat! Que el descobreixi entre la flor d’estiu o en quelcom inesperat, en els homes o en els nens cantant, en aquell amic que s’obre o en el so suau d’una nit d’estiu...” (31-12-1987).

La Maria prega “pels nois i noies que tinc a les mans, a la feina, per la gran responsabilitat de fer d’ells els homes del demà, per tal que siguem testimonis per a ells... per tot allò que forja l’home i el fa ésser” (31-12-1989).

Compromesa

Escriu: “Cal que hom digui sí cada dia. Cal, val la pena” (13-04-1986).

“Cal mirar sempre endavant; cal pensar que, malgrat tot, tenim molt a fer; no ens podem escórrer dels problemes del món; hem de viure al món i per al món, sense que, aquest, ens cruseixi” i “Hem de dir sempre la

nostra: defensors de tota justícia, contra tota guerra; de l’ecologia; de la bona política; del nostre país; dels drets de l’home; del ser humil i comprensiu...”(31-12-1986).

“Donar testimoniatge del que sóc i visc” (31-12-1987).

“Es pot fer país de moltes maneres... Es poden fer homes i dones del demà amb alegria d’un xim-pom o escoltant la veu senzilla d’un nen amb els ulls brillants, creient-se el que diu, somniant allò que viu... El món necessita gent valenta, que entona quan cal i creix pensant que si volem, podem fer realitat allò de ‘tots podem fer un món millor’... Gràcies. Que vegin que es pot gaudir cantant al vent del món, sota una batuta que estima i es dona fent camí...” (10-04-1988).

Aquests tres aspectes poden desglossar-se en altres, que nosaltres apuntem, segons la testificació rebuda: constància, conseqüent, idees clares, lluitadora, perfeccionista, capacitat de treball, complidora, optimista, animada, divertida, de bon humor, sacrificada, ensems senzilla i líder, desig d’estar informada...; és el que la mateixa Maria resumeix: “Coratge, fermesa, esperit crític, discerniment, claredat davant tot, saber dir sí quan és sí i no quan cal, responsabilitat, voluntat, temps, ànims, paraules i rialles per al cor, coherència,... tot per a poder-nos donar més...” (21-10-1985).

Senzillament, la raó última i suprema de la seva personalitat fou “estimar” tothom, sense cap mena d’excepció i d’accepció. Tos aquests aspectes aniran sortint en els diversos passatges que transcrivim.

Abans de passar a la personalitat cristiana de la Maria cal advertir que conceptualment podem separar personalitat humana i cristiana, però en la realitat és una sola la personalitat, de la mateixa manera que distingim en la persona el cos i l'ànima, però en una sola i única persona, amb mútua interferència dels dos conceptes o realitats que distingim. Per tant, no podem separar la personalitat humana de la Maria de la personalitat cristiana, ja que s'interfereixen mútuament pel fet de respondre a una sola i única persona, nascuda i batejada, criatura i filla de Déu.

També cal advertir que, per entendre aquesta realitat personal única, la Maria unia perfectament una manera de ser transcendent i la seva realitat quotidiana.

La Maria és la que es fixa, ella mateixa, els "eixos" del seu viure, que són, tal com ella els expressa en finalitzar l'any 1986: "Mirant enrere, cara sempre endavant, diria: ha estat un any de grans esdeveniments. Sempre, amb els quatre eixos que crec definidors de la meua vida: Crist, país, art i música, he intentat fer" (31-12-1986).

Cal ressaltar, així mateix, la seva mirada i expressió poètica de la realitat de la seva vivència, sigui aquesta en els moments de plena salut com en els del profund dolor; d'aquesta manera entendrem que comenci el que podríem dir-ne el seu primer escrit ("Pinzellades de vida"), i, així mateix, acabi el segon ("Vivències durant..."). El primer comença així: "Baixar a la vall, a la plana. Aquí, entre terra i cel, l'esperit hi és present; tot ho uneix,

inspira, acarona, estima, lloa, salta, balla, canta, fa un himne a Déu. Des de la primera volada, dos dosos entonen un càntic. Gràcies per la vida, gràcies per les flors, per aquests dies, per la bellesa que envolta les muntanyes, gràcies per l'alè fràgil del vent, per l'estiu, la fulla tendra i la neu, sí... aquell esquiroi, el que juga en el gran roure... Gràcies per la immensitat de la creació, "gràcies perquè us podem donar gràcies". Gràcies blau del cel: tu inspires la lira, l'oreneteta i el cor; gràcies verd suau i barrejat entre les roques: tu fas pensar, ho domines, calles... també lloes en la quietud. Baixar a la plana: la línia del temps ens contempla, ens deixa viure... sense dir res... Cal viure amb esperança, allunyant les pedres. Baixar a la plana, mirar amunt: cal viure sempre amb el cel blau del cel, el d'aquí dalt, el de l'esperit, el que, veritablement, fa feliç l'home" (Montserrat, 31-08-1985).

El segon ("Vivències durant...") acaba, quinze dies abans de morir, d'aquesta manera: "En arribar ja la vesprejada i els contrastos guanyaven a fer nítids els dolors. Venint cap a Piera, com més a prop, més familiar es feia el paisatge. I és que sóc filla d'aquestes terres...! La ginesta s'escampa arreu i m'he perdut la seva florida progressiva... però tant se val, perquè ara escampa la seva aroma arreu. A casa, han florit les roses i les flors de sol han començat a obrir-se... I és que han estat 17 dies fora dels colors, 17 dies marcats per unes dates que sempre esperàvem: finals d'abril i principis de maig, dies on es concentren festes i moments celebrats. En acabar Setmana Santa, la Pasqua enllaça amb

Sant Jordi, fira, Sant Crist, Aplec a Mas Bonans, algun pont. I, enguany, fineix el cercle del primer any de baixa” (06-05-2003).

Això que acabem d’escoltar ens reafirma en la total unitat humana i cristiana de la Maria. Tota ella esdevé transcendent. Tot la porta a Déu, la natura i la gràcia.

2.2. Personalitat cristiana

Després d’haver llegit els escrits de la Maria que fins ara s’han trobat, he arribat a la conclusió que la seva vida cristiana és, tota ella, “vida teològica”. O sia, tota la vida de la Maria està centrada en Déu; és conscient que d’Ell tot ho rep i cap a Ell ho vol adreçar tot. Vivència plena de Déu. En la Maria es realitza, diria, la definició que el Catecisme de l’Església Catòlica dóna de les virtuts teològiques, que són “dons gratuïts de Déu que adapten les facultats de la persona a la participació de la naturalesa divina (II Pe. 1,4)”, afegint-hi: “Disposen els cristians a viure en relació amb la Santíssima Trinitat. Tenen Déu U i Tri per origen, per motiu i per objecte”. Aquesta és la vida cristiana de la Maria.

Seguidament no faré res més que anar transcrivint els escrits que fan referència a les virtuts teològiques de la fe, de l’esperança i de la caritat.

2.2.1. Fe

Fe conscient

“Hi ha aspectes que voldria, en consciència, haver aconseguit més:...

De totes maneres, veient el meu itinerari, constato que sempre he estat força radical, sobretot amb els principis que conformen el meu pensament. He après a relativitzar, sobretot quan no és important, però hi ha aspectes ben assentats. Des que vaig fer el pas a la fe amb consciència –jo ho fixo als catorze anys!– quan una opta per unes idees polítiques –crec que des de tretze o catorze anys, en plena transició–..., quan una opta per uns valors, per una escala de criteris, de manera de fer, de dir... tot això no s’improvisa... tot això és ferm... Però hi ha aspectes que, tot i que una els voldria “així”, han de ser “aixà”... ni que sigui perquè no hi hagi disputes. Cal ser crític, cal posar-s’hi, cal dir la teva, però hi ha esdeveniments, diàlegs que no cal amoïnar-s’hi si t’han d’arribar a fer mal. Cal lluitar contra la injustícia, contra allò en què una no creu que sigui la millor solució, però compte que no produeixi ‘llagues’ on no cal... I de tot això em costa, encara, desempallejar-me’n amb facilitat. Hi ha coses que, crec, n’haig de fugir... Ara bé, quina llibertat et dóna optar per “parar l’altra galta”, encara que un no ho entengui!... Perdonar de cor per tal que puguem créixer en amor. Tot això no és possible sense un aprenentatge i una gran confiança amb el Pare” (08-01-2003).

“La meva sort i la sort que tinc jo: des de la fe...” (07-08-2002).

Fe confiada

“Val la pena viure confiat en l’esperança d’un demà millor” i “Demà diré:

”Pot viure l’home sense esperar?

”Pot viure feliç sense confiar en Aquell que dóna la felicitat?

”Pots donar-te sol als altres només amb els criteris propis?

”Pots comunicar l’alegria plena si no t’omples del qui té la font?

”Tot home pot canviar!

”De segur que, si et refies de la Llum, veuràs cada jorn més brillant, sense falses ombres que t’entelin els ulls” (16-11-1986).

En la malaltia diu: “Jo m’agafo al de dalt” (07-08-2002) i “Tenir confiança que tot pot anar bé és la clau per a una vivència en pau. Tenir confiança en Algú que no et falla és la clau de la felicitat, malgrat tot allò que un no entén! Perquè, no oblidem! També es pot ser feliç i tenir pau enmig de dificultats! Només cal desitjar-ho i voler!” (06-XI-2002).

2.2.2. *Esperança*

Ja en l’apartat anterior, en parlar de la fe, hem pogut constatar també l’Esperança.

En un món millor

“Sempre hem de ‘fer’ per a un demà millor” (16-11-1986).

“Sovint penso: arribarà aquell dia que tothom s’entendrà; arribarà el jorn que l’home voldrà escoltar i entendre l’altre; arribarà el moment que la llum brillarà més que mai; arribarà l’instant de la cruïlla de sentiments... Quan tothom podrà i voldrà escoltar, per tal d’entendre, l’altre? Quan l’home parlarà d’ésser ell mateix i deixarà un racó per a comprendre el seu company?

Quan serà capaç d’admirar el bri d’herba que neix? Escolta, cor, el silenci del vent! Digues ben alt que cal parar-se un instant; cal l’aturada del temps per a engregar un nou ritme... Desitjaria veure un món on tothom fos el que és, sense vestits de teatre que desfiguressin la realitat. M’agradaria que tothom entengués que cal perdonar, que cal oblidar els contratemps que no són del nostre grat; cal arribar al dia de la pau.” I tot seguit: “el món pot ser millor amb tu i gràcies a tu, petita flor que ningú et coneix.” (28-12-1986).

Camí de la vida

“La vida continua. És el camí ple d’interrogants i d’il·lusions que fan anhelar un demà millor! És la ruta per un nou camí que encadena els altres i els ajunta a la història de cada ésser. És el fil que cadascú trenca i teixeix per a mostrar-ne als altres allò que val la pena. És l’alegria feta vida i, així, pregària gràcies a la llum que s’apropa. És l’anhel de viure estimant malgrat els dubtes i les decisions a prendre. Cal aixecar-se i caminar a plena llum; cal obrir el cor i donar-nos als altres; cal parlar quan és necessari i parar-se si cal; cal cantar lloant el Pare i així avançar amb l’esperança que un dia entendrem què es vol de nosaltres, què estem cridats a seguir, quina és l’autèntica tasca que hem de realitzar” (07-12-1987).

Desig de com viure

“Mirar un any des del començament fa molt respecte: què ens espera? Qui sap el que ens trobarem?... però... tot i aquest mirar nou i d’incògnita, dic:

”Vull viure amb llibertat i la pau dels fills del Pare... això, amb la força de l’Esperit, dóna forces i fa avançar malgrat tot.

”Vull aprendre i caminar amb l’Esperit de l’Evangeli.

”Vull que Crist sigui el centre de la meva vida.

”Vull i desitjo que sigui un instrument de la pau de Crist en el món.

”Vull ser llevat enmig de la pasta.

”Vull estimar amb cor senzill i obert als altres.

”Vull deixar l’egoisme i amarar-me amb l’aigua de la vida.

”Vull ser vent al vent del món perquè els homes us coneguin.

”Vull... però us demano la vostra empenta... aquella que fa aixecar-se després de la devallada i del ‘no sé què vol dir això?’.

”Mostreu-me el camí que he de seguir! El que m’heu assignat! Que el descobreixi entre la flor d’estiu o en quelcom inesperat, en els homes o en els nens cantant, en aquell amic que s’obre o en el so suau d’una nit d’estiu... Doneu-nos forces per a continuar vivint, pels altres i amb els altres, per a contribuir a fer un món millor. Aquesta utopia, amb cor jove... la podem fer, en la nostra mesura, realitat” (31-12-1987).

Esperança fonamentada en la fe

“La fe fa veure i viure molt diferent, et dóna confiança i et dóna una obertura al desconegut amb gran esperança.” (10-12-2002).

Lluitar amb esperança

Cap al final de la malaltia vol lluitar

amb esperança, tot sofrint el dolorós tractament, però sense temptar Déu: “No vull temptar la sort, ni el meu Déu, ni la ciència, ni l’esperit, ni el coratge, però desitjo acabar aquest tractament”. Pensant en l’esperança de guarició, escriu: ”Si s’acaba hem d’anar a Santiago de Compostel·la, m’agradaria anar a Lourdes... desitjaria una setmana de marxar, potser a exercicis... No tenim el nostre destí a les mans, crec, però, avesada a preveure, no puc ni podem plantejar res. Tant de bo alguns somnis es poguessin complir! Només desitjo el regal de cada dia, i un dit de seny... i un xic d’anhel de continuar lluitant per la salut, però també per a tothom més pau i llibertat.” (09-01-2003).

2.2.3. *Caritat (amor)*

Manament nou

Parteix del manament de Jesús com a motivació i subratllant-ho amb lletres majúscules: “Que la nostra vida es vegi motivada pel manament nou: ESTIMEU-VOS els UNS als ALTRES” (31-12-1986).

Ser i fer segons l’AMOR és el més essencial

“Avui, quan venia cap aquí, volia demanar una rosa, d’aquelles que fan olor i omplen l’esperit de quelcom inqualificable. Sé que la rosa té espines, però és bonica i parla d’amor... Ara, quan el dia es fon, demano que entenguem l’essencial: cal estimar perquè els altres entenguin que això és la base de tot; cal que trenquem amb les petites incongruències per tal que fem i siguem segons l’AMOR. Vull la rosa

que dóna fantasia al cor i fa veure la importància de viure en la seva olor” (06-05-1987).

I “Mirant en perspectiva, sempre endavant, però tenint en compte allò viscut, em refermo amb el que és essencial: FER ESTIMANT” (31-12-1989).

Estimar és saber acceptar l'aportació dels altres i perdonar quan calgui

“A vegades, pensem que només nosaltres sabem... i tant que els altres ens aporten...” i “Que entenguem la gran pau que dóna viure perdonant de tot cor” (13-11-1988).

Estimar és pensar en els altres, sobretot en els que pateixen

“He pensat en gent que conec que potser ho passen malament: en l'Amadeu, convallescent de l'operació, en tot el món que pateix... Havent-ho viscut, veig diferent aquest món. He de demanar el que fan (m'hauria agradat que m'ho fessin a mi!)” (23-02-1992).

Després d'haver-nos centrat en la vida teològica de la Maria, penso que serà bo centrar-nos en Déu mateix, en la seva relació, diríem, directa i personal.

2.2.4. Déu

Recerca de Déu, del camí que ens té assignat

“Mostreu-nos el camí, el que ens teniu assignat” (21-10-1985).

Parlar als altres de Déu

“Primer, fes-t'hi amic. Després, parla-li de Déu” (14-12-1986).

La contemplació de la natura porta a Déu

“Admira la pau de la natura, home buit de món i ple de Déu!” (28-12-1986).

“L'admiració i observació de la natura, els canvis de formes i colors, t'omplen de l'exquisidesa de la creació... Que en són d'admirables les vostres obres Senyor, i totes les heu fetes amb saviesa”... el salm surt amb visió sempre nova” (29-11-2002).

“M'han regalat un llibre preciós: *Les meravelles de la naturalesa*, de Robert J. Moore. Veritablement les imatges que mostra són increïbles. Tants i tants punts del planeta d'una bellesa que t'omple els ulls i el cor” (26-12-2002).

Admirant la naturalesa que segueix el ritme que el seu Creador li ha marcat ens diu: “Sense ser-hi ja ha florit! Esguardava amb afecte el desvetllar de l'arbre del jardí: el *prunus* de davant la finestra. I ell, com els altres, silenciosament, ha seguit el seu camí... com ha de ser!. Ha esclatat als preludis de la primavera. Que en són de belles les flors, d'un rosat creixent, amb les fulles que l'envolten d'un granatós nou! I tot segueix. Tot es va obrint, tot va al seu ritme. Àdhuc la vida feixuga d'alguns intervals no esperats!” (13-03-2003).

“Primavera. El nom ja et posa un somriure al rostre. Ve el bon temps. I, veritablement, ha fet uns dies de sol, molt bonics. També la primavera em fa veure que el calendari quasi ha donat la volta! I això fa un gran respecte

[està pensant que fa un any que començava la malaltia]. Primavera. Nom de flors i verdor als camps. Brots de branques seques i reposades a l'hivern passat. Colors brillants, colors vius, colors que amaguen i donen, alhora, vida. La vida amagada es manifesta en un esclat progressiu. Com si res, però majestuosament. I és que el cercle de la natura és un miracle, és el quadre perfecte que tot artista vol tenir. Admirar el que t'envolta. Observar. Restar quiet. Treure's el barret per la gran obra de la creació... Això dóna una pau... i fa carregar piles... i assimilar vitamines... Estar obert a la creació també et transforma per dins... si un vol i es deixa" (22-03-2003).

Lloança

En el seu viatge a Mallorca: "El dia de Formentor va ser beneït:... que Déu sigui beneït amb totes les seves criatures, que tota la creació lloï el seu nom..." (21-10-1985).

Així s'expressava al cap de poc de començar el seus escrits, com una pauta que seguirà tota la seva vida posterior.

Acció de gràcies a Déu

És constant i continuada la paraula i l'actitud d'agraïment: "gràcies!", a Déu. Així acaben quasi tots els seus escrits, sobretot els de cada final d'any. "Gràcies per tot: pel que he après, per la gent que tinc al voltant, pel sol i el cel blau, per la impertinència que a vegades ens fa treure el mal geni, i pels moments bons... Per tot i més: gràcies." (31-12-1986).

"Sempre, mirant enrere i cara endavant, només em surt un GRÀCIES". (31-12-1988).

En complir vint-i-set anys escriu: "Aquella frase de la paraula m'ha fet pensar: 'Allò que Déu promet és molt més del que nosaltres puguem desitjar'. Només això ja ens fa llançar a la seva presència i, sense res més, morint cada dia a allò que no cal, confiar en la seva presència, a la seva voluntat. No obstant, feu-nos entendre-la, ajudeu-nos a desxifrar el que ens teniu preparat... i, mentrestant, moguts pel seu Amor, fem allò que la nostra 'consciència' ens dicta, allò que hom creu, que un mateix intueix que ha de seguir! Gràcies per aquests anys! Que els visquem amb autenticitat, amb ganes, amb originalitat i novetat, enfrontant-nos a les mil facetes que se'ns presenten, discernint, amb seny, el que convé. Santa Maria, pregueu per nosaltres prop del Pare!" (31-08-1990).

Aquesta actitud agraïda no la deixa durant la seva malaltia; per tant, queda més remarcada el seu agraïment al Senyor: "Malgrat aquesta etapa no desitjada i imprevisible i desconcertant, crec que he de donar moltes gràcies a Déu" (07-08-2002). "Amb tot, només puc donar gràcies a Déu: tinc un entorn immillorable, amb una família, amics i coneguts que em fan costat, amb accés als tractaments, amb un tracte excel·lent a Can Ruti..." (11-09-2002). "Gràcies per tot ni que no entengui res. Amb tot, la providència és present en aquesta etapa..." (20-09-2002). "Avui fa vuit mesos que vaig ingressar d'urgències. Recordo aquells calfreds i tremolors quan el doctor

Rull em digué que m'havia de quedar! Ha estat un camí molt i molt difícil. Quan hi ets, vas fent, tot i que, moltes vegades, no ets conscient de tot el seu abast! Però som aquí i no puc fer res més que donar moltes i moltes gràcies! A Déu primer, per la força que a cada moment em dóna! Als qui m'en-volten! Als qui em segueixen mèdicament! A tantes persones que sento properes... i també als qui no gosen dir quelcom!..." (06-01-2003).

Demandar forces a Déu en la malaltia

Sent que necessita l'ajuda de Déu: "Demano moltes forces a Déu perquè me les concedeixi, així com a totes aquelles persones que pregunten i hi pensen, per tots els que es troben en situacions semblants, sigui del dolor que siguin. Això de la 'comunió dels sants', tant a la terra com al cel, és palpable: no sabem què convé, però ajudeu-nos a viure amb la major dignitat. Que Déu beneixi el seu poble amb el do de la pau!" (19-08-2002).

"Moments que penses 'tranquil·la i quieta que ja passarà!'. Amb tot, sempre he intentat i intento controlar i no tenir mai por. D'aquesta manera, quan em sento tan poca cosa, només em surt el salm del Bon Pastor: 'El Senyor és el meu Pastor, no em manca res. Ni quan passo per barrancs tenebrosos no tinc por de res, perquè us tinc vora meu. La vostra vara de Pastor m'asserena i em conforta.' Crec, amb totes les meves forces, en el contingut d'aquestes paraules profundes. El 'no tinguis por' a què em referia en aquelles xerrades a Granollers, Vila-

franca del Penedès i Premià de Mar l'he viscut de tan a prop que em sembla que l'hagi fet més meu, perquè l'he mastegat i n'he fet experiència" (14-10-2002).

"Jo, amb tot, tinc la força que em ve del Senyor, el Pare... i això m'ho fa viure i veure diferent. Tinc molta sort!" (18-11-2002).

"Doneu-me forces per lluitar amb dignitat i, si és possible, vèncer el que no convé!" (01-01-2003).

"Senyor, doneu-me les forces, al cos i a l'ànima, per lluitar en aquesta batalla! En aquestes cal lluitar, a la guerra entre pobles, no!" (14-02-2003).

Fer la voluntat de Déu

Demana la guarició i lluita per aconseguir-la, però tot ho posa a la voluntat (permissiva) de Déu: "Senyor; que es faci la vostra voluntat però, si és possible, allunyeu aquest calze! Gràcies per tot: doneu-nos la força, juntament amb els Sants i santa Maria, amb tantes lloances dels germans que preguem en comunió!" (01-09-2002).

"Continuo dient: no entenc res, però l'ajuda de dalt està amb nosaltres i és l'únic que ens ho pot fer vèncer, junt amb la medicina. Que sapiguem renovar cada dia l'esperança ferma que 'junts vencerem demà'!. 'Si voleu podeu curar-me', digué el leprós a Jesús. Jo també faig meves aquestes paraules i goso demanar, amb tota l'ànima, poder superar aquesta història. Ho ofereixo per al bé de la humanitat, però, essent on som, per tot

allò que tant desitgem. Senyor, que es faci la vostra voluntat i que sapiguem acceptar i viure amb llibertat d'esperit! Que no posem barreres a l'amor de Déu, ans ens obrim de cor als signes dels temps, ni que ens siguin, aparentment, adversos i sense sentit o explicació! Tot pot empènyer-nos a avançar i descobrir quina és la voluntat del qui mai ens deixa sols!" (19-02-2003).

3. Incidència de la personalitat de la Maria Escolà en la comunitat humana i cristiana

3.1. Comunitat humana

País

"Com més dies has viscut, més arrelat a la terra s'està... (31-12-1989).

"Doneu pau i seny al poble català i a tot el món, per tal que el sentit comú i l'afany de fer el bé ho envaeixi tot!" (11-09-2002).

Estima profundament el català i pateix quan hi veu dificultats, com per exemple, en ocasió d'una ordenació a la Basílica de Santa Maria del Mar: "El lloc era molt bonic, però una combinació de català i castellà (sermó i lectura) em va qüestionar moltes coses: estem en una situació delicada, gens propícia a ajudar el català, sobretot a unes persones –diaques i futurs capellans!– que han de guiar una realitat concreta, la catalana. Últimament, hi ha una sèrie de fets, tant polítics com del clergat, que no hi ajuden gens... i això ho pagarem car. Aquestes situacions em repugnen força i em crispen: ha costat molt poder viure en català i

ara sembla que és igual, per a alguns" (18-11-2002).

Estima el fet català, però sense tancament i sempre amb obertura; així, escriu. "Santa Cecília, patrona de la música, vetlla per aquest món tan necessitat del bon tast de la música. La música trenca barreres. La música que apropa persones i fa vibrar a un mateix ritme. Als que hi tenim quelcom a dir, intercedeix per nosaltres, perquè, a través d'ella, establim llaços d'amistat i puguem fer la terra més habitable. Com dèiem a *El Timbaler del Bruc*, que els homes aprenguin a ser germans. Gràcies per tot, encara que hi hagi massa que no entenc!" (22-11-2002).

Montserrat

La Maria tenia el seu cor posat a Montserrat. Quan es cremà la muntanya de Montserrat escriu: "Montserrat crema; Catalunya crema (va ser denigrant, sense poder fer res; després, tot calcinat: 8 d'agost, des de Piera veiem com la muntanya era vermella; 16 d'agost, des de la cel·la, el socarrim i la vermellor arriben des de la cova; 18 d'agost: Montserrat crema; el cel vermell / trobada suspesa / evacuació / sentiment d'indignació i d'impotència... ara, l'esperança es contempla amb l'herba que comença a créixer...)" (31-12-1986).

Agraeix l'acolliment que troba a Montserrat: "Allà a Montserrat em vaig sentir molt acollida per tota la gent que coneixem, àdhuc des del mateix monestir: vàrem saludar expressament el pare Raimon Ribera i el pare Gregori Estrada. Hem sabut que ho va dir a la

comunitat quan em varen operar. D'una manera molt especial he agraït aquesta estada a Montserrat. Poder assistir a la Conventual... poder respirar en aquest lloc tan memorable. I és que Montserrat m'eixampla el cor en tots sentits: l'espiritual i el físic, però també l'amistat" (29-08-2002).

Música

Amb motiu de Santa Cecília, escriu: "Santa Cecília, patrona de la música, vetlla per aquest món tan necessitat del bon tast de la música. La música que trenca barreres. La música que apropa persones i fa vibrar a un mateix ritme. Als que hi tenim quelcom a dir, intercedeix per nosaltres, perquè, a través d'ella, establim llaços d'amistat i puguem fer la terra més habitable" (22-11-2002).

Funda les corals Xicoira i Tríola i n'és la directora. Estableix contacte amb altres corals: "I avui hi ha l'intercanvi amb la coral Cors Alegres, de Valls, amb la Coral Xicoira, aquí a Piera. Ja estava preparada per anar-hi una estona, però no m'he vist amb cor; em falten forces, em canso i només estic bé asseguda, amb el cap recolzat... Espero poder fer-ho un altre dia. La renúncia a tot això em costa prou. No és fàcil, però és el que 'toca' ara." (22-03-2003).

Guerra

La Maria es rebel·la contra la guerra: "Si us plau, no feu la guerra! ¿No ho veieu que no porta a res, remou la terra, els homes, tot... ho destrueix i foragita, milers d'innocents hi deixen la pell, en surten tocats i es trepitja

l'home i la creació? No ho veieu?, és possible això? ser cec, de pedra per dins, insensible per fora, palplantats, deixant passar-ho i ... res? Cada vegada que s'acosta la mal anomenada maleïda data del 15 de gener, més m'horroritza la idea! La impotència per fer canviar els pocs que poden dir sí o no em fa rebel·lar en va, víctima del sistema, però resistent a ell... No sabem què passarà demà, però el que sí podem fer ara és, per sobre de tot, canviar per dins. Ser missatgers de pau, viure-la dins, traspuar-la... Si els homes hi pensessin seria ja inqüestionable la guerra perquè, i cada vegada m'ho crec més, si un 'busca la pau procura aconseguir-la', no hi té lloc l'altra alternativa fatal! Comença tu, o tu, o el de més enllà, però comencem!" (13-01-1991).

Pau

Davant la possibilitat que esclati la guerra a l'Orient Mitjà, en fa un clam de pau: "No vull que sigui 'la guerra anunciada', vull que sigui un toc d'atenció: Hem de fer el bé, hem de ser portadors de pau. Creu-t'ho més, porta-la al cor, al cap, a la boca, en el caminar, en la mirada, en l'alè, en el moviment: engendra pau, assumeix-la. Viu Crist, la veritable pau! Si us plau: CONSTRUÏM LA PAU, FEM-LA NOSTRA, SIGUEM-NE PORTADORS, VIVIM-LA, ESCAMPEM-LA AL MÓN. Si això fos possible!... Cridem-la, desitgem-la, busquem-la, no deixem que ens ennuegui el clam dels innocents... Senyor: Vós sabeu què convé: 'Que es faci la vostra voluntat, però, si és possible, allunyeu aquest calze'. El món no pot beure aquest maleït calze... Diuen que ja han passat

les esperances per arreglar-ho: Vós sou l'última esperança, l'única esperança, la que el món, sovint, no té en compte, en viu prescindint-ne! Manifesteu-vos! Doneu-nos la pau Senyor! DONEU-NOS-LA, SI US PLAU, LA NECESSITEM! SENYOR, SIGUEU LA NOSTRA PAU!" (13-01-1991)

"La guerra començà el 17-01-1991 i durà fins a finals de febrer".

En l'apartat primer de la "breu biografia" ja estan exposats els sectors en què la Maria va intervenir. En tots hi deixà la seva empremta.

2.2. *Comunitat cristiana*

La Maria va ser un membre molt vivent i actiu en la comunitat cristiana, tant a escala personal com comunitària, cercant sempre emprar tots els mitjans que poguessin afavorir el seu creixement cristià personal, com també el de tots els altres membres de la comunitat. Aquí en destacarem alguns.

Eucaristia

La Maria procurava participar diàriament en la celebració de l'Eucaristia. Quan per raó de la malaltia se li fa difícil o impossible de participar-hi, diu: "Poder compartir l'Eucaristia del diumenge és molt important. Aquests últims mesos que no hi he pogut anar amb assiduitat ho trobo a faltar. Sort que el pare em porta, quasi cada dia, la comunió! Per a mi té un significat gran: per a mi és el pa que ens dóna la força per anar endavant i per a mi és Crist que entra en el meu ésser i m'em-

peny. Ahora és una interpel·lació a ser fidels al compromís del Baptisme." (22-09-2002).

La Maria era responsable, dintre de l'equip de pastoral arxiprestal de la Litúrgia i era, així mateix, membre del grup d'Animació Litúrgica de la parròquia, com també dels que dirigien els cants en les celebracions litúrgiques.

Pregària

Sabem que la Maria era una dona de pregària. Aquí ressaltem la pregària amb els Salms: "Desitjo que tot 'això' no sigui en va i crec que no és en va, que tot passa per alguna cosa i tot pot millorar personalment i al meu voltant. Ara bé, també crec que l'experiència de la malaltia des de la fe ho fa d'un altre color... i és possible interpretar-ho amb colors vius i virolats, amb formes obertes i sempre orientades amunt, sense punts foscos i amb lluminositat. Jo tinc una gran sort: 'Sóc feliç sota les vostres ales i tinc la confiança de l'infant a la falda de la mare'; àdhuc en la perplexitat, inseguretat i incomprensió que provoca la malaltia, puc dir que 'encara us proclamo admirable!' Com un enfilall de frases fetes plenes de sentit, desgrano els salms que se'm presenten com un bàlsam a qualsevol moment. Sense entendre gaire 'què' voleu de mi, presento la meva vida davant qui me la donada. I és que, per sobre de tot, crec que 'el de dalt' –com quotidianament cito!– em dóna la força que em cal per caminar! 'Quan des del llit us recordo, passo les nits pensant en Vós, perquè Vós m'heu ajudat'... 'Busqueu el Senyor ara que es deixa trobar, invoqueu-lo ara que és a prop', deia avui la prime-

ra lectura d'Isaïes. Oh si la humanitat descobrís això!... Però tothom fa el camí i tothom creu que ho fa bé! Una mica de tast de cel tothom l'hauria de desitjar, perquè amoreix els tripijocs de la vida i els fa més dúctils per avançar estimant i en pau! Que santa Maria i tots els sants intercedeixin prop del Pare pels sofriments del món i deixi caure, com rosada, el seu gran amor!" (22-09-2002).

Per a la Maria, la pregària era tan normal com el fet de respirar a cada moment i circumstància de la nostra existència.

Sants

La Maria invoca contínuament la intercessió de santa Maria i moltes vegades la dels sants. Per curiositat, transcriu el que ella diu de santa Llúcia i de sant Francesc d'Assís: "Avui és Santa Llúcia, patrona de la vista. Doneu-nos i conserveu-nos la vista del cos i del cor", acabant invocant: "Santa Llúcia, intercedeix per aquest món, tan mancat de bona visió!" (13-12-2002).

"Avui és Sant Francesc d'Assís, un sant admirat en tots sentits. Quan vaig ser a Assís (1988-1994) em va impressionar molt i vaig descobrir un despullament... tot i l'art que hi ha!... a les arrels. Recordo l'Eremo, la Basílica, la tomba, Santa Clara, Sant Damià... tot parla de la natura, del contacte de l'home [...] dona amb el creador. Ara bé, un hi ha d'estar predisposat! Sant Francesc d'Assís, pregueu per nosaltres" (04-10-2002).

La Maria va estar sempre disponible per a qualsevol servei que se li de-

manés en favor de la parròquia, de l'església diocesana i de qualsevol altra comunitat cristiana d'arreu. Sempre estava a punt.

Conclusió

Penso que la millor manera d'acabar aquesta presentació de na Maria Escolà i Cases és recordar la seva malaltia, a partir del que ella mateixa ens ha deixat escrit. El millor encomi de la seva personalitat i la millor exemplificació per a nosaltres.

Malaltia

En el transcurs del que he exposat fins ara, ja han anat sortint molts passatges referents a la malaltia, com ara: "Malgrat aquesta etapa no desitjada, imprevisible i desconcertant, crec que he de donar moltes gràcies a Déu" (07-08-2002).

Conscient

Comença el seu segon escrit "Vivències durant..." dient: "No és broma!" (25-07-2002). Seguidament en fa una descripció, fil per randa, "pel·lícula" en diu ella, de "com s'ha desenvolupat tot", dia per dia, del 26 de juliol al 5 d'agost de 2002, dient, en acabar: "Resumint, però, podria parlar de moments, idees, persones, fets... aspectes que m'han fet pensar. Els metges. L'assistència i infermeres... La meva lletania particular: la intercessió dels sants. La comunió eclesial. La pregària del malalt. Solidaritat. No som res: l'inútil, i t'han d'ajudar per tot. La meva sort i la sort que tinc jo: des de la fe" (07-08-2002). Exposa

minuciosament el tractament que li fan. Estava tan interessada a saber-ho tot que ens diu: “En demanar per la RM i l’informe anatomicopatològic, ha dit (referint-se al metge) que ‘vull saber massa’. I és veritat: ‘sóc tafanera’, en el bon sentit del mot! Ho vull saber i estar al corrent de tot!” (20-09-2002).

Contemplació i interès per les coses

“Ja ho han anunciat els homes del temps! Aquesta nit ha començat a ploure i ho ha fet amb delit... M’agrada sentir ploure des del llit: les gotes peten a la terrassa de sobre la meva habitació i, si vols, pots seguir els seus ritmes, més o menys ràpids. Sempre penso –sobretot des d’aquell 9-10 de juny 2000!– que ploqui, que convé, però que no faci mal! Enguany hem tingut us estiu plujós, humit i ha capgirat dies de moltes famílies” (09-10-2002).

“Perquè, malgrat tot i tots els peròs, albirant el cel blau i creient en les persones, vull creure que els plans de Déu no els coneixem i que val la pena llançar-se a la seva falda; vull continuar treballant per a un món millor aportant-hi els meus petits grans d’arena...” (12-08-2002).

Sentit positiu de la malaltia

Aquest és el concepte que té de la malaltia: “Si bé la salut està on està i lluito –i lluitem– per superar-ho, tot el que envolta aquesta etapa és molt positiu: la família hem fet bona pinya i trobem facilitats de tots tipus” i “He començat a llegir el llibre del ciclista Lance Armstrong i crec en una màxima: ‘convertim cada obstacle en una

oportunitat, transformem les coses negatives en positives’. Jo sempre dic que ‘no hi ha mal que per bé no vingui’ i de qualsevol cosa se’n pot treure profit”. (29-08-2002).

Lliçons que dona la malaltia per aprendre

Pensant en gent malalta, diu: “No sé si m’explico prou bé: Jo no desitjo que els homes visquin una malaltia. Però, en el cas de trobar-s’hi, crec que val la pena treure’n el millor profit, una bona lliçó: de tota experiència de vida se’n pot aprendre! Cal aprofitar i, amb els alts i baixos que comporta, sempre mirant amunt, replantejar-se aspectes, ser dòcil i ser ‘testimoni’. Tothom pot ser llum” (23-03-1992).

En aquesta última citació, la Maria sembla descriure la seva futura malaltia i l’actitud real amb que l’afrontarà; podem dir, com ella ho manifesta en un altre indret: “res no s’improvisa”.

“Aquesta època descobreixes moltes maneres d’obrar i, sobretot, descobreixes qui tens veritablement com a amic, amb vincles d’amistat que sobrepassen aspectes que no havia imaginat, o no m’havia plantejat” (14-10-2002).

Pensant en el curs que ha de començar i que ella no podrà impartir escriu: “Un curs del que m’haig d’examinar amb la vida, amb l’actitud, amb tot el que tinc al meu ‘magatzem’. Un curs que en comptes d’ensenyar m’hauran d’ensenyar. Un curs que jo no m’he matriculat ni voldria haver-lo de passar, però que és el preu de l’esperança. Un curs que només ne-

cesso, per sobre de tot, molta paciència i una gran fortalesa física i d'esperit. Un curs que em portarà moltes vegades a Can Ruti i Barcelona, en comptes de l'IES Joan Mercader. Un curs del qual, cada vegada que pujo al cotxe, voldria canviar de rumb, però cal tirar, i lluitar, i lluitar... i lluitar, perquè la batalla l'haig –l'hem– de guanyar, a base de bombes d'infusió, de Cisplatí i de molta i molta pregària. Aquest curs és una bona revàlida de la meua vida i tot, exclusivament tot, el que crec, dic i espero ho haig de posar sobre el terreny de joc. Val la pena viure'l al màxim i amb la millor dignitat, perquè, a fi de comptes, al final m'han de donar el butlletí i aquest el vull aprovar” (29-08-2002).

Entremig de la malaltia qualsevol cosa li fa pensar en la relativitat de les coses; així ho experimenta: “Tot escoltant la *Transatlàntida* m'animo: Qui diu si el nostre planeta no és sinó una brossa a l'ull de l'univers... La relativitat de les coses, cal aprofundir-hi!” (18-11-2002), com ho ve a dir amb aquestes paraules: “L'any s'acaba: queda pràcticament un dia! Avui, quan he anat a part de l'assaig de la coral, que preparaven el Concert de Cap d'Any, he notat la diferència amb els altres anys: sempre al peu del canó... i avui només he fet alguns comentaris... Haver viscut aquest últim itinerari em fa ser molt optimista: el tema 'ens en sortirem' es pot aplicar a un assaig que sembla que no hagi de tirar endavant. Si la persona és capaç de plantar cara a la malaltia o a altres contratemps, què és un assaig... què..., a última hora, és per aprendre a gaudir?! Això m'ho he plantejat i ho veig força

diferent que en altres moments. Ara mateix estan assajant la Coral Tríola i enguany no hi vaig per impossibilitat amb els meus alts i baixos..., però n'estic certa que sortirà bé.” (30-12-2002).

Confiança en Déu

“La meua calma i confiança, la meua força, que cita Isaïes 30,15... o tants altres llocs de la Paraula de Vida, la trobo en el Senyor de la Vida, del qui dóna sentit a la meua vida, del qui, sense Ell, no sé com seria. Perquè, per sobre de tot, el repte de guanyar la batalla, el visc amb Ell! M'agrada dir: ‘Sort que estic ben agafada, crec, al de dalt!’ (25-07-2002).

Demana forces al Senyor: “Senyor: doneu-me forces per a superar aquesta etapa! Salveu-nos per l'amor que ens teniu des de sempre i per sempre!” (11-09-2002).

“Ja fa tres mesos i mig d'aquesta història, i em pregunto, i quedo parada de com m'ho agafo! I és que em sento 'com un nen en els braços de la mare'! La confiança és un valor preuat: deixa fer! Tu posa-hi tot el que puguis, la resta deixa'l fer, que l'Esperit, farà la resta. Indubtablement que em sento segura abraçada al Pare del cel que 'no fa caure cap cabell que Ell no vulgui' Senyor, doneu-nos la força que ens cal per a caminar!” (29-08-2002).

“I amb tot això sort en tinc de la força i ànim que em ve, certament, de dalt” (26-09-2002).

Podríem dir, com a resum, que, cap al final de malaltia, escriu: “I jo

m'abandono a la falda del Transcendent amb tota confiança perquè sé que no em deixa i sempre m'empara! (13-03-2003).

Lluita

Confiança en el Senyor no vol dir no lluitar, sinó tot el contrari: "Crec fermament que la pregària i el pensament de tants i tantes que ens tenen presents, amb la intercessió dels sants, amb santa Maria... són un percentatge important de l'èxit. Això que es diu 'a Dios rogando y con el mazo dando': pregària, però encert dels metges!" (25-07-2002).

Una forma de lluitar és conservar sempre vives les ganas de superació i de viure: "I també una altra cosa: les ganas immenses de superació no s'aturen! Tinc l'esperança que l'any vinent ens en puguem riure i celebrar-ho. Amb tot, em fa un respecte que no havia sentit mai així: tu preveus coses, però això no!..." "No puc fer res més que posar-ho a la presència del Senyor i que Ell hi intercedeixi! Jo no entenc res, però desitjo la recuperació i supressió de les cèl·lules d'anell de segell: vull que desapareguin totes i no en quedi rastre!" "Que aquesta etapa curi el meu jo, la meva persona, el meu cos i la meva ànima! Senyor, doneu-nos més fe! I moltes forces!" (09-10-2002) i, referint-se al casament de la seva germana, que ha viscut molt intensament i amb gran joia, diu: "Que siguin molt feliços i –com l'hi he dit...!– desitjo anar al casament dels fills dels seus fills. És una manera de dir que estimo la vida i –si Déu vol!– vull viure molts anys!" (18-10-2002).

Joia

La Maria, malgrat tot, no perd la joia i frueix de tot: "Estic molt contenta d'haver pogut anar tant a la Missa del Gall com al Pessebre Vivent. Haver tastat canelons i torrons!" (26-12-2002). Sobretot gaudeix de les visites que li fan, com per exemple: "I avui, 16, m'han vingut a veure tres professores de l'Institut. Són vitamines i un sentir-se a costat d'altres" (16-01-2003) i "Ahir, que van venir... ho deia: sembla que no pugui ser el que estic vivint, sembla un somni... i tanta realitat que és " (22-09-202).

Por

No en té de por, així ho diu: "Com va la por? Tens por? No, tinc una gran pau i una gran esperança! Tot em fa molt respecte, perquè hi ha incertesa... Però qui no en té, si és lúcid i atent al curs de la vida? Moltes vegades he pensat si havia d'haver escrit tot el que hi ha aquí, però en tenia com una necessitat i es que... és molt i molt fort el que ha passat en tot aquest temps!... Que sapiguem acceptar el que vingui, però si és possible... vull vacances infinites! Que Déu ens ajudi!" (14-02-2003).

Això de "vacances infinites" pot deixar entendre que preveia ja el final? Però encara que el pogués preveure seguia sense por, perquè el que ella pensava de la mort és això que, en ocasió de la mort del germà Esteve, de Montserrat, escriu: "Ell és amb Déu. Ara viu per sempre. La mort no és res més que un renéixer a la VIDA, d'un passar a la presència del Pare. Aquesta vida és una esperança amb aquesta

certesa i, per això, morir és NÉIXER, és arribar a la plenitud, a allò pel que ara vivim i esperem. ... (i acaba dient, referint-se al germà Esteve): "Ara, si nosaltres no hi veiem clar, prega i intercedeix prop del Pare i de Maria, que tan estimava, per tots els qui en vida ens vas fer bé. Gràcies! Records!!" (26-03-1994).

Acabo aquesta presentació transcrivint les paraules que ens va adreçar en rebre el sagrament de la Santa Unció, que ella mateixa va demanar i, a més, el va voler rebre en companyia de tots els de casa:

"Primer de tot, gràcies a tots vosaltres per ser avui aquí. Gràcies pel vostre escalf, pel vostre suport, per la vostra ajuda, per la vostra estimació... Gràcies!"

"Ja fa gairebé un any que vaig començar aquesta etapa tan difícil de la meua vida. Ho sabeu prou! Amb tot, la força que ve de dalt mai m'ha deixat i m'ha ajudat a viure-ho, ni que sigui contradictori, amb llibertat d'esperit.

"I és que la fe no soluciona res, però t'ho fa viure i veure diferent.

"Veritablement que, sovint, un s'imagina que va per un túnel fosc, llarg, sense sortida aparent, però la llum del Crist posa espurnes de claror on sembla impossible.

"I és en aquest context, després de reflexionar-hi, que rebo avui aquest sagrament de la Unció dels Malalts: Sagrament, com a signe i símbol de la presència de Déu. Com diu l'oració, 'per tal d'enriquir la criatura amb la vostra benedicció i experimentar la vostra protecció en el cos i en l'esperit i sentir alleujament en els dolors i malalties'.

"He passat per moltes mans, per metges, per tractaments... I sort que hi són! Però jo confio en la mà poderosa del Pare que, com una mare, ens acull a la falda i ens dóna confiança.

"Per això, rebre aquest sagrament m'omple de goig, d'una gran esperança i de l'anhel de continuar lluitant malgrat tot.

"El camí és difícil però no el fem sols: tenim bons companys de ruta, amb Jesús, Maria, els sants i tants i tants testimonis, junt amb tots vosaltres.

"Gràcies!

"Maria Escolà i Cases"

Permeteu-me que hi posi aquí les paraules que vaig adreçar a tots els que ens disposàvem a celebrar la missa exequial de l'enterrament de la Maria, presidida pel vicari episcopal:

"Com a pastor d'aquesta comunitat cristiana de Santa Maria us dono a tots la benvinguda. La vostra voluntat de compartir els sentiments d'estimació a la Maria, que ens han unit i que ens segueixen unint, ara més que mai, ens encoratja, ens obre a l'esperança i ens aferma encara més en els valors, els més grans, de la vida i de l'amor.

"L'eucaristia, memorial de la mort i resurrecció de Jesús, que tot seguit ens disposem a celebrar, ens donarà el sentit ple de l'existència de la Maria i, dintre la tristesa per la seva separació corporal, ens omplirà, ensems, d'alegria, perquè el record vivencial que d'ella tots tenim sabem que no sols estarà present, sinó que seguirà donant fruits. Jesús ja va advertir als seus apòstols, entristits per l'anunci de la Creu: 'Vosaltres estareu tristos,

però la vostra tristesa es convertirà en alegria... I la vostra alegria, ningú no us la prendrà... i la vostra joia serà completa' (Jn 16,20-24). Per això donem gràcies a Déu pels molts dons, naturals i sobrenaturals, que li va concedir a ella i, per mitjà d'ella, a nosaltres: pel seu testimoni de fe ferma i serena, viscuda, comunicada i compartida amb tots els seus, sobretot en aquest últim procés de la seva malaltia; pel seu amor i servei sempre generós a l'Església, a la parròquia, a l'arxiprestat i a la diòcesi; pel seu treball abnegat i ajuda desinteressada a totes les persones, com a ciutadana i com a educadora. Em sembla que escau molt bé aplicar a la Maria les paraules del llibre de la Saviesa: 'En poc temps el just havia arribat a la maduresa pròpia d'una vida llarga' (Sv 4,13).

"Agraeixo a mossèn Jaume Berdoy que presideixi aquesta celebració, perquè, per la seva condició de vicari episcopal, ens aporta el reconeixement oficial de l'Església vers la Maria i, com a conseller espiritual, ens ajuda a poder-la apreciar encara més.

"Disposem-nos a celebrar, ara, no pas la mort, sinó la vida i l'amor, tot i

que sigui en ocasió de la mort corporal d'una persona tan estimada.

"Tots junts, i per tot, donem-ne gràcies al Senyor!"

En finalitzar aquesta presentació de la figura de na Maria Escolà i Cases, vull repetir l'agraïment que he manifestat al començament per haver-me demanat fer-la, ja que preparar-la i exposar-la m'han fet un gran bé. A més he trobat l'ocasió de regradar la Maria el fet que mai m'hagués donat un no quan li vaig demanar algun servei en favor de la parròquia, com, per exemple, entre altres, el de dibuixar els dissenys dels plafons que hi ha a la capella del Sant Crist, dos representant la tradició de la Trobada de la Sagrada Imatge i dos més com a homenatge als autors de la lletra i de la música de l'*Himne del Sant Crist* (l'autor de l'obra de plasmar-los en ceràmica és el mestre Josep Mata, de Piera). També vull remarcar el meu més especial reconeixement i estima per haver acceptat dibuixar i ofrenar-me el disseny del recordatori que fa memòria de les meves noces d'or Sacerdotals.

Carme Blajot, una dona compromesa

Per ROSER SERRA, ex-alumna dels Sagrats Cors

Carme Blajot va néixer a Barcelona en una família de la burgesia catalana, profundament religiosa i cultivada. El seu pare, advocat, va formar part de la vida política de la ciutat.

Molt aviat va sentir la vocació religiosa i es va fer monja de la Congregació del Sagrat Cor. De bon començament va ser destinada al col·legi que el Sagrat Cor té obert al barri de Sarrià des de fa més de cent cinquanta anys. La seva vocació sempre es va orientar a l'ensenyament i a l'educació de les noies joves. Durant una bona part de la seva existència va formar part d'un centre que educava les noies de l'alta burgesia de Barcelona, un col·legi elitista. En aquest ambient es va saber moure amb comoditat i va destacar per damunt de la resta de la comunitat.

L'arribada del Concili Vaticà II va suposar per a tota l'Església un immens canvi de mentalitat i Carme Blajot fou una de les persones més influenciades per aquest nou esperit. Els col·legis religiosos van entrar en crisi i el Sagrat Cor no en va ser una excepció, fins al punt que en va arribar a perillar la pervivència. Carme Blajot, que aleshores n'era la directora, va tenir prou intel·ligència per adonar-se del que estava passant. La seva fe va guiar-la cap a un canvi necessari per adaptar el col·legi als nous temps. Va

creure fermament que els principis religiosos continuaven essent vàlids i fecunds, i que tan sols era necessari adaptar-los. Era intel·ligent, coratjosa i tenia una gran fe, i aquestes qualitats l'empenyien cap a la nova tasca que s'havia proposat. Va començar a buscar ajudes i aliances, a promoure noves fórmules fins que el 1980 va constituir la Fundació Docent Sagrat Cor de Sarrià, en la qual participaven, a més de la mateixa Congregació del Sagrat Cor, pares d'alumnes i professors. A partir d'aquest moment, el col·legi va passar a ser mixt i subvencionat, es va crear un centre de formació professional i va començar amb l'empenta que encara ara té.

"La gran obra de Carme Blajot és haver sabut portar sense trencadisses una escola elitista i tradicional cap al nou camí que els temps actuals imposaven."

Aquesta és la gran obra de Carme Blajot: haver sabut portar sense trencadisses una escola elitista i tradicional cap al nou camí que els temps actuals imposaven. La seva intel·ligència,

el seu do de gents, la seva cultura i la seva gran capacitat de lideratge van ser els motors d'aquest canvi.

Deixant de banda l'obra pràctica de Carme Blajot, la seva gran empremta hem de buscar-la en el terreny espiritual. Totes les alumnes que passaren per aquella escola tradicional, i tots els nois i noies que hi han anat passant darrerament porten dins seu el record del seu ensenyament.

Per a ella els valors espirituals eren molt més que una manera de relacionar-se amb el món. Carme Blajot era l'esperit. Molts podien dir d'ella que era una dona altiva i de tracte distant. No sabien entendre que el que se sentia davant d'ella era admiració i recolliment. Impressionaven la seva serenitat i la delicadesa del seu tracte. Els creients hi reconeixien tot d'una la presència de Déu, però també els no creients hi veien quelcom que anava més enllà i que no sabien explicar donat el seu profund misticisme.

Gràcies a tot això va saber superar totes les barreres de l'elitisme i l'educació de classe i es va obrir a tothom, creients i no creients, i compartir una comunitat educativa que anava molt més enllà del que era un col·legi. De forma viva, coherent, participativa, donant testimoni de la fe sense im-

sar-la, propera de tots i de tothom, compromesa amb una societat nova que havia acceptat i sabut entendre des del primer moment, fou una dona capaç de posar tot el seu talent al servei de Déu, de l'evangeli i dels qui l'envoltaven.

Un dels valors que es fa cada dia més difícil de trobar dins la nostra societat és el valor del compromís. És molt difícil trobar persones realment compromeses. Carme Blajot va saber ser una dona compromesa, en primer lloc amb Déu a través de la seva vocació, realitzada com a religiosa del Sagrat Cor de Jesús, i en segon lloc, amb la societat del nostre temps i amb tots els canvis que anaven sorgint. Per això constitueix un exemple i un referent importantíssim en els temps actuals.

La Carme va tenir sempre una visió molt clara dels objectius que volia aconseguir, així com de les dificultats que havia de superar, amb una actitud oberta per escoltar els altres i comprendre diversos punts de vista, malgrat que fossin molt allunyats dels seus. Sense aquestes característiques no es pot entendre l'evolució seguida pel col·legi del Sagrat Cor. Sense la seva presència conduint el canvi, mai no hauríem conegut el col·legi que tenim avui.

El beat Pere Tarrés i Claret

Per MN. FRANCESC VERGES, company de mossèn Tarrés.

Abans que res, m'he de presentar. Jo no sóc company de curs del doctor Tarrés, ni tan sols de promoció presbiteral: ell va ser ordenat de prevere el 30 de maig de 1942 a Barcelona i jo ho vaig ser a Roma el 19 de març de 1943. El que sí que sóc és un testimoni personal de la vida del doctor Tarrés (dels pocs que anem quedant). La vida em va posar molt al costat seu, tot i que ell tenia catorze anys més que jo. Per això parlaré com a testimoni, si voleu, testimoni qualificat, ja que la meua vida es va anar trobant moltes vegades amb la d'ell, en moments significatius de la seva, fins a l'hora de la seva mort, en què Déu va voler que jo fos present al seu costat, aquella tarda del 31 d'agost de 1950, a la clínica de la Mercè, enmig d'altres persones amigues.

Veig la vida del beat Pere Tarrés com una llum per a la pastoral d'ara, en el moment històric que vivim ara i aquí, a Catalunya. Per això dividiré la meua exposició en tres parts, que faig correspondre a l'esquema de revisió de vida, el mètode *jocista* tan estimat per mossèn Tarrés. La primera part serà un *Veure*: veure la vida d'en Tarrés que jo he conegut. La segona, un *Jutjar*, és a dir, la reflexió que jo em faig sobre aquesta vida. La tercera, un *Obrar*: com veig l'actualització, la projecció de la vida del beat Pere Tarrés, cristià laic i prevere d'un temps, en el

nostre temps i en la nostra Catalunya d'ara.

1. Com vaig conèixer el doctor Tarrés

Era l'acte de cloenda de la II Setmana d'Estudis de la Federació al Palau de Projeccions de Montjuïc, el juliol del 1935. Hi havia un miler de joves, presidits pel cardenal Vidal i Barraquer i pel bisbe de Barcelona doctor Irurita, que era la primera vegada que assistia a un acte de la Federació. Tota la Setmana d'Estudis havia estat sobre la vida sobrenatural del militant. El doctor Tarrés, vicepresident de la FJC, i en Fèlix Millet, president, hi van parlar. En aquells moments, jo sóc un jovenet de 16 anys que s'hi introdueix portat pel meu company seminarista Manel Bonet i Muixí; tots dos, seminaristes de vacances, de la parròquia de Santa Maria de Sants, on vivim l'esperit de la Federació amb un vicari que és un dels anomenats *amics dels joves* i que va iniciar el grup *fejocista* Saba Nova. Recordo l'enardiment d'aquells joves parlant de Jesucrist i l'entusiasme del bisbe Irurita, el bon home tan mediatitzat per la clerecia tradicionalista que l'envoltava i que era la que governava la diòcesi. Ell, que mai no havia assistit a cap acte de la Federació i que amb prou feines en coneixia cap dirigent, en un moment

del discurs d'en Tarrés no va poder menys que aixecar-se i llançar un crit de "*¡muy bien!*", emocionat pel fervor d'aquells joves. Al cap d'un any just començava el desastre de la guerra civil i la matança de *fejocistes* per tot Catalunya.

No vaig tornar a veure el doctor Tarrés fins al setembre del 1939, quan s'obre de nou el Seminari de Barcelona i ell s'incorpora a la nostra pobra colla de seminaristes, molts tornats dels fronts de guerra i de camps de concentració, i amb els superiors que havien sobreviscut a la persecució. I comencem el curs 39-40, inaugurat solemnement per aquell bisbe Miguel de los Santos Díaz Gómara, que en arribar a Barcelona va dir que venia "*en nombre de Dios y en nombre de España, porque ya han visto ustedes que los enemigos de España son siempre los enemigos de Dios*" i que com a consigna del nou curs, després de tantes tragèdies viscudes per tots, ens imposava als seminaristes "*la pronunciación española*" del llatí i altres gentileeses semblants que vam haver de sofrir en aquells moments de gran il·lusió barrejada amb profunda tristesa. Noto això per dir de passada que aquestes foren les circumstàncies exteriors que assumí el doctor Tarrés, el metge de Barcelona, que ho deixava tot per posar-se a realitzar el seu desig de donar-se totalment a Déu en el sacerdoci. "Que és gran l'ànima humana!" és la resposta que donava al seu company de seminari, en Batlles, quan aquest li comentava en aquells anys algun dels aspectes tristos de la vida del seminari, tan limitat en tots els aspectes. Alguna cosa del seu interior,

en aquelles circumstàncies, ens diu ell mateix en el seu diari íntim.

"...realitzar el seu desig de donar-se totalment a Déu en el sacerdoci: "Que és gran l'ànima humana!"

En Tarrés començava així la seva carrera d'estudis eclesiàstics, que havia de durar només tres cursos; mentre jo, antic seminarista, seguia la meua, interrompuda per la persecució, començant el meu curs segon de Teologia. El curs següent, jo ja me n'anava a Roma a seguir els cursos de llicenciatura en Teologia i ell seguia al seminari de Barcelona. Jo vaig ser ordenat de capellà el 1943, quan ell, en Tarrés, ja havia estat ordenat de prevere el 1942 i ja feia gairebé un any que era el vicari de la parròquia de Sant Esteve Sesrovires i del poblet de Sant Joan Samora.

Fins aquí, amb prou feines jo havia vist i sabia qui era el doctor Tarrés. És l'octubre del 1943 quan comença el meu coneixement de la seva ànima i comença aquella nostra amistat que havia de durar fins que va morir. Fracassada la decisió que mossèn Tarrés anés a Roma a ampliar els estudis de Teologia a causa de la situació de la guerra, que impedia l'entrada d'estrangers a Itàlia, fou enviat a la Universitat de Salamanca i deixà vacant la vicaria de Sant Esteve Sesrovires. M'hi envien a mi per substituir-lo. Jo,

jove capellà de 24 anys, vingut del col·legi espanyol de Roma, amb la llicenciatura de Teologia però sense cap experiència ni pastoral ni social, em trobo havent de seguir els camins, els solcs, que en Tarrés deixava en aquelles parròquies on ell va abocar tota l'empenta que portava acumulada, tot el seu fervor d'entrega i la seva experiència d'home antic dirigent de la FJC, metge molt competent i de llarg exercici de la seva professió, amb una simpatia que atreia i el feia proper a tothom, home madur de qui Déu n'anava fent el sant que ara venerem. Jo confesso –i ho agraeixo– que el meu autèntic seminari va ser la meua vida en aquells poblets, mirant de seguir el que havia fet mossèn Pere, en cada persona i en cada família, en el conjunt de la vida d'aquelles parròquies, fins i tot amb el mateix senyor rector. Era un motlle en què jo no havia de fer res més que deixar-me emmotllar.

Unes altres circumstàncies em van fer conèixer la personalitat d'en Tarrés. L'any 1945, ell ha tornat de Salamanca i ha estat nomenat viceconsiliari dels Joves d'A.C. i jo sóc vicari de la parròquia de Santa Maria de Vilafranca i consiliari dels joves de les dues parròquies de Vilafranca, amb un estol de nois i noies d'empenta formats pel meu antecessor, mossèn Lluís Via Boada. El doctor Tarrés m'ajuda a estendre per tot el Penedès, ajudats pels joves de Vilafranca, una acció apostòlica que tenia característiques del que havia fet per tot Catalunya l'antiga FJC. Ell, acompanyat de joves del Consell Diocesà, va anar visitant els rectors i els joves de gairebé tots els

pobles del Penedès preparant la I Jornada de Joventut i l'acció que se'n va derivar. Mireu com parlava, amb els mateixos tons de les seves "Glosses" setmanals a *Flama*, el setmanari de FJC: "Hem fet la nostra Jornada, hem pogut contemplar la més autèntica representació de la joventut del Penedès... Pas ferm en el camí, sempre ascendent, de l'esperit cristià en aquesta comarca. Qui podrà aturar aquest nostre camí? Res ni ningú... El vostre exemple, joves del Penedès, ens estimula. Sou vosaltres l'esperança d'un demà gloriós, molt pròxim. Pas a la joventut!" En Tarrés es desplega amb tota l'empenta d'antic dirigent de la FJC i ens anima a Vilafranca a començar un grup de la JOC, com ja ho feia també a Sarrià com a consiliari i al Poble-sec com a capellà del col·legi de les Franciscanes del carrer Blasco de Garay, amb les noies obreres amb les quals contactava. Tot això es feia l'any 1945, en plena dictadura, i en moments d'Església que, com diré després, no eren fàcils, i menys encara per al mateix Tarrés.

Finalment, puc conèixer encara més en Tarrés quan l'any 1947 jo sóc a Barcelona, a Sant Pere de les Puel·les de Sarrià. Estic a la Secretaria del Bisbat i sovint ens veiem al Palau Episcopal, on ell té el seu despatx de delegat del Secretariat de Beneficència, i també a Sarrià mateix, on ell és consiliari dels Centres d'A.C. femenina i jo sóc consiliari dels Homes d'A.C., uns quants capellans joves a redós de l'OCPD de mossèn Amadeu Oller, al seu local de la Rambla, a l'edifici de Tabacos de Filipinas. En Tarrés és un de la colla. Ja no és consiliari dels Jo-

ves d'A.C., però segueix amb tot entusiasme l'esperit de la JOC, que algú de nosaltres, vingut de França, coneix força bé, i ens animem tots plegats parlant de la JOC i fent de consiliaris d'algun grup de l'OCPD, de moviments de joventut, com l'escoltisme del doctor Batlle. A Sant Pere de les Puel·les es va coent un projecte al voltant del doctor Manel Bonet, que va venint de Salamanca, on és professor, amb tres companys seus de curs, i que desemboca en una inicial Unió Sacerdotal, de la qual jo sóc el cinquè membre i en Tarrés el sisè, convidat per mi mateix. Quan ja som vuit o nou, li demanem a ell que en sigui l'orientador espiritual, tot preparant el nostre compromís formal de ser sacerdots diocesans al servei de l'Església de Barcelona, amb els tres vots de pobresa, castedat i obediència. Ell s'entusiasma amb aquella espiritualitat de sacerdots diocesans i col·labora en la redacció del projecte de les nostres primeres constitucions, resumides en aquells cèlebres cinc punts:

1. La humilitat fins al ple menyspreu d'un mateix i la renúncia total a totes les coses.

2. L'esperit sacerdotal del sacrifici propi en unió amb Crist al Pare i la donació plena de la vida pròpia a l'acció santificadora de l'Esperit Sant.

3. La vida de l'Església viscuda en ple sentit i, per consegüent, les normes canòniques que s'han de tenir com a normes fonamentals de la vida, i la pietat litúrgica, principal font de santificació.

4. Fervorosa devoció al Papa i donació total a la consecució dels ideals del Romà Pontífex.

5. L'esperit de caritat i de comunitat en la paròquia i en la diòcesi.

En Tarrés ens va ajudar tant com pogué amb la seva paraula i el seu exemple. Ell volgué viure-ho radicalment. Potser víctima de tot el que havia sofert, estava molt delicat de salut. El mes d'agost del 1950, veient-se morir, demana poder fer, davant de mossèn Josep M. Bardés, amb qui havia entrat el mateix dia a la Unió, aquell compromís pel qual ell ens havia preparat i que comprenia que no podria fer amb tots nosaltres. El mateix Bardés ens ho va deixar escrit: "Jo, Pere Tarrés i Claret, prevere de la diòcesi de Barcelona, a honra i glòria de la Sma. Trinitat en unió amb el sacrifici sacerdotal de Jesucrist i per a major servei de l'Església i de les ànimes, faig –per mediació de la Verge Santíssima– la meva oblació, i prometo, amb vot privat i pel temps d'aquesta malaltia, guardar, segons les constitucions de la nostra Societat Sacerdotal, els consells evangèlics de pobresa, castedat i obediència. *Suscipe me Domine secundum eloquium tuum et vivam, et non confundas me ab expectatione mea*".

També a Sarrià, l'any 1952, vaig ser successor seu com a consiliari dels Centres d'A.C. i vaig trobar tota l'empenta que ell hi havia deixat, especialment entre les noies obreres, nombroses a Sarrià, com a empleades de laboratoris, i amb les seves famílies, i on deixava un nucli de la JOC que va viure com va poder en aquelles condicions no fàcils de l'A.C.

2. La meva reflexió sobre aquesta vida

En Tarrés fou el fruit d'una família obrera cristiana. En un temps concret, el començament del segle xx; en una població de forta influència cristiana, Manresa. El pare, manyà i ferrer d'ofici, que ha d'anar cercant la manera de mantenir la família, esposa i tres fills (un noi, el Pere, i dues noies), mor jove, als 45 anys, i deixa la família en una situació de pobresa mentre el fill gran estudia Medicina a Barcelona i les noies guanyen el que poden cosint i brodant. Però aquesta família, pobra en recursos materials però molt rica en fe i en valors de l'esperit, dóna al noi Tarrés tres qualitats que l'acompanyaran tota la vida: una fe molt viva, tendresa i esperit de servei. La mare passa als fills una devoció de molta fidelitat i d'amor a Déu i Maria que, unida a la tendresa i a l'esperit de servei, fan de la família una escola d'atenció i entrega, endins i enfora. A tot això hi acompanyen l'ambient manresà, els jesuïtes, molt presents entre la gent i especialment entre els joves amb la Congregació Mariana. A Barcelona, on comença la carrera de Medicina, en Tarrés té la sort de fixar el seu domicili a Gràcia, i a l'oratori de Sant Felip Neri hi troba un bon director espiritual de joves, el pare Serra, que l'anirà acompanyant de molt a prop en tot el temps de la seva formació i després en la seva primera edat adulta de metge i de militant de la FJC. Aquí hi ha unes bones arrels que es desenvolupen en una persona intel·ligent i d'una naturalesa oberta a l'Esperit.

Vull notar les condicions socials i

les eclesials d'aquests anys de la formació d'adolescent i de joventut d'en Tarrés. No són pas fàcils. No el distreuen ni el destorben. Ni crec que li interessin gaire. La seva vida interior, la d'estudiant, però sobretot la de cristià, és tan forta, que l'any 1928, quan acaba la carrera de Medicina, la seva ànima està a punt per fer, la nit de Nadal a Monistrol de Calders, la seva consagració total a Jesucrist. Comença aleshores la floració d'una vida que de seguida granarà en una entrega als altres com a metge i com a dirigent de la nova FJC, que neix el 1930. Prou té ocasió de comprovar la situació social d'aquell moment –la dictadura de Primo de Rivera està trontollant– i segurament no se li escapa l'eclesial: l'Obra d'Exercicis del P. Vallet, que havia influït molt en la vida cristiana de tot Catalunya, està experimentant una forta crisi, principalment per la persecució que la Companyia de Jesús està fent contra el seu fundador, que finalment s'ha d'exiliar, juntament amb els primers cooperadors parroquials, a l'Uruguai. La dictadura també està pressionant fortament contra l'Església, acusada de catalanisme. S'arriba fins i tot a forçar el canvi del bisbe de Barcelona per substituir-lo per un altre de llengua castellana; el Foment de Pietat Catalana es veu obligat a suprimir l'adjectiu "Catalana" del seu nom. Res de tot això li deu passar per alt. Quan el doctor Albert Bonet llança el crit per la fundació de la Federació de Joves Cristians (FJC), ell, ja en plena ocupació professional com a metge, s'ofereix com un dels fundadors de l'obra i n'és nomenat de seguida vicepresident. Comença així la seva activitat

d'organitzador i militant de l'obra. Alternava com pot les seves ocupacions professionals de metge de capçalera i de titular de l'Hospital de Sant Pau amb la seva presència al Consell de la FJC i els viatges per tot Catalunya visitant joves, parlant en públic, predicant Crist i començant a sofrir la persecució dels enemics de l'Església, que l'apedreguen i li destrossen el cotxe, el seu Opel utilitari, que tant de servei li fa, tant per a la seva professió de metge com per a la seva dedicació apostòlica.

Els moments són molt delicats. L'Església per a la qual treballa en Tarrés està dividida. Els catòlics tradicionalistes, i sobretot la clerecia, no volen –o no poden– entendre la nova generació de cristians i de capellans que veuen el cristianisme d'una altra manera. Els mateixos jesuïtes es troben dividits. El P. Ignasi Casanovas, home extraordinari, ha començat amb empena la Fundació Balmesiana, amb multitud de seccions, com l'Obra del Sant Evangeli i el mateix Foment de Pietat Catalana, que es fan suport de tota una nova manera d'entendre la doctrina i la pietat. El moviment litúrgic (hi ha hagut el primer Congrés de Litúrgia a Montserrat), amb l'inici del moviment bíblic (tres noves traduccions de la Bíblia: la de Montserrat, la del Foment de Pietat i la de la Fundació Bernat Metge). S'ha fundat un nou diari català i catòlic, El Matí, que contrasta amb el tradicionalista El Correo Catalán, que és l'òrgan de la clerecia clàssica de tot Catalunya. Mentrestant, a Espanya tot està aturat, si se n'exceptua el moviment dels Propagandistes i el diari El Debate de Ma-

drid, tot portat per Ángel Herrera, que té una certa similitud amb el que viu el nou corrent eclesial català.

Amb la declaració de la República, la política catalana i espanyola viu moments de gran trasbals. La dissolució de la Companyia de Jesús, la crema de convents i esglésies i els assassinats de frares i capellans a Astúries, i a Catalunya mateix, amb motiu del 6 d'octubre. Tot culmina amb el 18 de juliol de 1936 i el començament de la guerra civil espanyola, i amb la persecució contra l'Església, amb totes les ambigüitats consegüents entre bisbes i cristians, tots plegats víctimes de la gran tragèdia. Aquí és on a mi em sembla que s'accentua la personalitat interior d'en Tarrés. És una altra etapa, no pas la darrera de la seva maduració. La FJC és una de les principals víctimes de la persecució contra l'Església a Catalunya: els seus militants són assassinats en gran nombre, autèntics màrtirs de Crist; els seus locals, assaltats i destruïts. En Tarrés es veu obligat a desaparèixer de la vida pública, cessar en la seva vida de metge i de militant cristià, amagar-se durant dos anys fins que serà mobilitzat i portat al front de guerra com a metge militar de l'exèrcit republicà. Patirà molt, físicament i moralment: ha d'abandonar la mare i la germana, que quedaran, no només desateses, sinó amb l'angúnia que el fill i germà sigui assassinat al front com tants d'altres. Però enmig de tot això, en Tarrés viu intensament la seva vida interior. Prenga, decideix la seva vocació al sacerdoci i exercita no només la interioritat en l'oració (ell anomena el temps del seu amagatall com el seu temps de

"Tarrés viu intensament la seva vida interior, prega, decideix la seva vocació al sacerdocí."

desert) sinó també la seva entrega al proïsme al servei dels soldats com a metge, patint, amb molta por de morir, com tants d'altres soldats companys seus. Els seus diaris, tant el del temps de la persecució com el de la guerra, són un document de primera per entendre l'ànima d'en Tarrés. Hom queda admirat de la profunditat de la seva fe, de la seva relació íntima amb Jesús i amb la Mare de Déu, als quals estima amb la seva tendresa peculiar, i al mateix temps de la seva capacitat d'atenció i amariat amb les persones amb qui es relaciona. La carta gairebé diària a la seva mare. I com comença a viure la il·lusió de donar-se a Déu com a capellà, estudiant Filosofia i llatí.

L'entrada al Seminari i els dos anys de seminarista

En Tarrés és un home de 34 anys amb una experiència plena de vida de metge, de dirigent, d'home d'una gran relació. Però entra al Seminari com un jove que es desprèn de tot, fins i tot ha de mirar on col·locar la seva mare, ja que abandona i desmunta el pis i el despatx amb tot l'instrumental de metge i es dona a Jesucrist dia a dia, amb totes les vivències de seminarista, com

tots els altres companys seminaristes, tan inferiors a ell en tots sentits, excepte en el de l'experiència clerical i de seminari, en què ell és un ignorant total mentre els altres són gats vells. Al seu diari de Seminari reflecteix una doctrina espiritual i unes vivències que són les clàssiques, que ell va rebent dels dirigents del Seminari i dels predicadors. Les va anotant dòcilment al diari i contrasten amb aquelles que ell registra com a seves espontànies als diaris anteriors del temps de la persecució i del front de guerra. Però tot està dominat pel seu esperit d'entrega absoluta al Senyor, pel fet de deixar-se posseir pels ordes sagrats que va rebent i la il·lusió del sacerdocí, que va veient cada vegada més proper.

Quan ja és capellà, i sobretot quan és nomenat vicari de Sant Esteve i Sant Joan Samora, és un home purificat que se sent totalment de Jesús i Maria, sense lligams de cap mena. És un fruit granat, donat a l'Església, disposat a treballar al servei dels altres com ho havia fet sempre, però amb la satisfacció de sentir-se identificat amb Jesucrist pel sacerdocí i obert a ser el sant, ara ja capellà com implícitament o explícitament havia desitjat sempre. Tot el que se li posi al davant, llocs, persones, càrrecs, bisbe i companys preveres, trobarà l'empenta de l'home disposat a tot, costi el que costi.

Quan tindrà al davant la possibilitat de confirmar-se en el que ja havia rebut i acceptat, el seu sacerdocí diocesà, i comprometre's del tot amb altres capellans en la humilitat i la pobresa, en la identificació amb Jesucrist en l'Església, s'hi dona amb tot el cor.

"...comprometre's del tot amb els altres capellans en la humilitat i la pobresa, en la identificació amb Jesucrist en l'Església."

Així entrà a la Unió Sacerdotal de Barcelona. Ja era la culminació de la seva maduració. Encara li mancava la malaltia i la mort per ser el que havia desitjat sempre, donar-ho tot, i donar-se, amb la Mare de Déu. "Servents de Déu fins a morir, res no ens atura ni ens espanta", com deia l'himne de la FJC, que jo li havia vist cantar al Palau de Projectacions l'any 1935, davant dels joves militants i la jerarquia, representada pel cardenal Vidal i el bisbe de Barcelona.

3. Veure, Jutjar i Obrar, a la llum del beat Pere Tarrés

Nosaltres som fills, com també ho era en Tarrés, de l'Església renovada del segle XX. Tota la primera part d'aquest segle, amb moltes llums i foscos, engendrà homes i obres. N'hem recordat alguns en tot el que hem dit, tant en el món civil de la nostra Renaixença com en l'Església, que forma tot un mosaic en què brillen els nostres màrtirs, entre els quals hi ha preveres eminents, com el nostre P. Ignasi Casanovas, i joves apòstols, com el beat Castelló de Lleida i en Roig del Masnou, i tants altres màrtirs de la FJC. "Cristians i catalans, que és com dir herois dues vegades", deia l'himne de la Federació, cantat a cor per tants

d'aquells nostres joves entre els quals hi havia el nostre Tarrés. Eren pioners del Concili Vaticà II, l'esdeveniment més notable en la història de la segona meitat del segle XX. També ara podrien cantar amb el mateix himne "hem vist la pàtria ressorgir i serà lliure i serà santa". Però nosaltres ens trobem de nou en hores baixes, com s'hi van trobar els que van crear aquelles obres de les quals nosaltres som fills. Ara vivim el que vivim, i estem en crisi de dirigents i de joves. Ens manquen homes i dones vocacionats, com diria en Mounier. En Tarrés no va quedar en cap moment immobilitzat ni desanimat. Nosaltres parlem de la nova evangelització i fem el que podem. No en sabem més. També volem dir, com els antics fejecistes que "res no ens atura ni ens espanta". Però una estadística sobre la fe dels nostres joves universitaris, com la que s'ha publicat a la premsa fa uns quants dies, ens deixa glaçats. La renovació del nostre episcopat català amb nous nomenaments a les 10 diòcesis catalanes i el propòsit de no deixar oblidar per sempre les conclusions del nostre Concili Provincial Tarraconense ens obre alguna clariana en el nostre horitzó espès. Ara és l'hora de fer pressió en la línia d'aquelles dones i homes que van mantenir la flama encesa en les seves hores baixes, des de santa Teresa del Nen Jesús, que tant estimava i venerava el nostre Tarrés i que havia inspirat l'obra del Foment de Pietat Catalana (no oblidem l'estudi del P. Casanovas "L'ànima de santa Teresa del N. J."), passant pel nostre bisbe Torras i Bages, fins arribar a la senzillesa i a l'empenta de la nostra Rosa Deulofeu. "Ara és l'hora", com diu en

Pagola parlant de l'evangelització de Teresa de Lisieux, que no fou "amb doctrines teològiques i en pastorals sistemàtiques (sempre benvingudes si en tenim). La força i la llum de la seva aportació no estan en uns escrits teològics, sinó en la seva vida. La seva manera peculiar de percebre o de viure el misteri de l'amor misericordiós".

Tot això depèn de la gràcia de Déu, sempre gratuïta, però que demana una acceptació generosa i fidel. I per tant depèn del que cadascun de nosaltres fem, pensem, diem i esperem amb

il·lusió. És una conversió. Ara mateix, a Sarrià, mossèn Rovira deu estar parlant de la conversió d'en Tarrés. Tot és cert. Però tenim característiques semblants, socials i eclesials, a les d'aleshores. I Déu ens ha reservat per aquests temps d'ara la beatificació del doctor Tarrés i la manifestació, amb la seva mort, de la nostra Rosa Deulofeu. Déu ens parla. "Si avui sentíssim la seva veu, no enduríssim els nostres cors com a Meribà...".

Que Déu hi faci més que nosaltres, i que la Mare de Déu i tots els nostres patrons, sants i santes ens hi ajudin.

Mossèn Pere Ribot, poeta del Montseny

Per MIQUEL HORTAL, feligrès de Riells.

Fa molts anys vaig conèixer mossèn Pere, me'l va presentar la Rosa, la que llavors era la meva promesa i després la meva esposa. Als dos ens agradava, sempre que podíem, pujar a Riells, oir missa i tenir una llarga conversa amb ell i la seva germana, de qui mossèn Pere deia amb bon humor que era "verge i màrtir". Molts van ser els moments que vàrem gaudir de tan bona companyia.

*"...d'un capellà
realment enamorat de
Crist, i, per això,
obert, acollidor i
generós"*

Ara, amb el propòsit d'explicar quelcom d'aquesta amistat tan valuosa i gratificant, se'm fa difícil escollir el millor, perquè tot va ser tan bo! M'agrada començar pel que per a nosaltres dos va representar la trobada d'un capellà, realment enamorat de Crist, i, per això, obert, acollidor i generós fins a l'extrem. Recordo que la bacina que posava al peu de l'altar, sempre romania allí perquè, com ell deia, el qui volia fer almoina hi posava els diners, i si un altre tenia necessitat, en treia.

Mossèn Pere era bo i savi, les seves prediques senzilles i entenedores

feien "sentir el caliu del verb ànima endins". Aquestes paraules eren d'ell, però no les referia per a aquest cas, jo les cito aquí perquè així ho sentia quan l'escoltava; a més, la seva unció, la seva paraula amarada d'evangeli feien créixer la devoció de tot oient. Un tema en què ell sempre insistia era recordar el baptisme, perquè, en créixer en anys, creixia també la nostra fe. L'espiritualitat l'explicava bellament, com el paisatge interior, del qual calia tenir molta cura. L'espai en què ens trobàvem, rodejat de muntanyes, arbres, flors i rius, feien més propícies les seves paraules.

He de referir-me també a una circumstància especial (el record es fa inoblidable): la mort del nostre fill Jaume. Des d'aquell moment la proximitat de mossèn Pere va créixer i ens va acompanyar molt en el nostre dol i en els nostres plors. S'hi va adherir amb comprensió. Recordo la seva referència del profeta Jeremies: "És Raquel que plora als seus fills i no vol consol perquè ja no hi són". Després va escriure un vers que començava amb una exclamació: "No pot ser!", però acabava dient:

*I pot ser,
Perquè nostra vida breu,
el cor, tan feble i tan gran,
palpita en la mà de Déu
i es fa Déu en un instant.
I pot ser.*

Com desitjaria parlar de mossèn Pere “poeta del Montseny”, però no en sé. No obstant això, puc dir el goig que representa llegir la seva poesia; encara més, moltes vegades em serveix de pregària. La Bíblia és una font inesgotable de la seva inspiració única.

"Cadascú te el seu caire, la seva fesomia, i jo, debatent-me en la carn i la sang i l'Esperit del Verb, el Crist, imatge visible de l'invisible, he agafat com un entrellum del seu rostre"

Al final del pròleg d'un dels seus llibres hi ha unes paraules d'ell que el defineixen prou bé: “Cadascú te el seu caire, la seva fesomia, i jo, debatent-me en la carn i la sang i l'Esperit del Verb, el Crist, imatge visible de l'invisible, he agafat com un entrellum del seu rostre.”

El seu amor per Catalunya també inspirava la seva lírica. Hi ha uns versos que recordo especialment. Lamento no tenir en aquest moment el text exacte, faig servir la memòria, no serà el mateix, però sí que serà fidel a ell, i deia: “I arribi l'hora d'un demà enyorívol, la plenitud d'aquesta terra nostra, amb molt de cel al damunt i menys de terra, on el pa i l'amor la tornin dolça”. La circumstància que he esmentat era el casament de la Rosa i jo. Al final de l'àpat, en agrair a mossèn Pere la seva assistència, li vaig dir que la Rosa i jo també volíem que la nostra llar fos on el pa i l'amor la tornés dolça.

A la petita abadia de Riells del Montseny, mossèn Pere va fer una tasca molt profitosa, espiritual i cultural. Molts pujàvem a la muntanya sabent que seríem ben acollits i que ell, amb senzillesa, paciència i saviesa, tindria per a tothom la paraula oportuna, perquè sempre seria el ressò de la Paraula.

El temps passa i els records m'emocionen cada dia més, però en aquest cas sento el consol de pensar que mossèn Pere i la meva esposa Rosa ja gaudeixen contemplant la llum de la mirada del Senyor.

Mossèn Vidal Aunós, la lluita d'un rector singular

Per AGUSTÍ CODINACH, feligrès de la Parròquia de Sta. Maria del Pi.

Mossèn Josep M. Vidal Aunós va ser un rector que, a més de la seva missió com a religiós, sempre va estar molt interessat per tot el que representa la classe obrera. Això va crear en ell un gran sentit de lluita. Un dels seus somnis fou sens dubte el benestar i la justícia que mereix tot ésser humà. Va dirigir un actiu centre de lluita antifranquista que va ser ideat a la parròquia de Sant Medir de la Bordeta, on, a més, l'any 1964, es va crear el premi Amadeu Oller de poesia, que va ser reorientat per afavorir especialment els autors joves. Des de llavors es va concedir de forma ininterrompuda, i ja se n'han celebrat els quaranta anys de vida.

"Un dels seus somnis fou sens dubte el benestar i la justícia que mereix tot ésser humà."

Aquest premi va descobrir molts talents literaris i ha demostrat que a Catalunya hi ha una llista inesgotable de poetes i que d'alguns d'ells, sense aquest guardó, probablement mai no se n'hauria conegut l'existència. Benvingut doncs aquest premi que a tots plau amb escriure. Fou batejat amb el

nom d'Amadeu Oller en honor d'un antic rector de Sant Medir.

El moviment dels treballadors

No és possible de pensar en el nou moviment obrer i sindical aquí a Catalunya sense el fort testimoni ecumènic de persones com mossèn Vidal, ja que va estar sempre molt preocupat per tot el que era el moviment dels obrers per tal d'aconseguir un benestar digne de la classe més senzilla i treballadora. Però en tot el seu procés de lluita hem d'assenyalar que ell no va ser només encobridor de trobades i d'assemblees de treballadors, sinó un constructor molt actiu de l'organització d'aquell moviment. Segurament el moment més rellevant va ser l'assemblea de Sant Medir el 1964. Aquell dia molts grups d'obriers barcelonins posaren en marxa la llavor de quelcom que se'n parlaria molt en els anys següents i avui encara: Comissions Obreres.

No obstant això, la seva parròquia fou un centre d'acollida, de somnis i d'esperances en favor dels més necessitats, amb tota la responsabilitat i els problemes que això representa, atesa la problemàtica personal que cadascú viu per la seva situació social, pro-

"La seva parròquia fou un centre d'acollida, de somnis i d'esperances en favor sempre dels més necessitats."

fessional, econòmica, etc. Tots sabem molt bé el que costa ajudar, donant acollida a persones de diverses procedències, cultures i maneres de ser. Mossèn Vidal sempre va estar al costat dels treballadors i els més desafavorits, sempre va tenir una actitud plenament evangèlica.

Mossèn Vidal també va ser rector de la parròquia de Santa Maria del Pi, on va començar el seu ministeri d'una manera molt discreta i sobretot respectant sempre el que ja va trobar fet. Ben aviat fou evident el seu fer pastoral, humà i senzill. Per a ell era molt important arribar als fidels d'una manera planera, senzilla i entenedora, i sobretot acollir moralment. Sempre es dirigia a les persones amb una espontaneïtat i naturalitat innates en ell.

La personalitat acollidora de mossèn Vidal ha fet que a la parròquia del Pi, entre altres activitats socials i d'apostolat, es donés acollida a un nombre important d'immigrants, als quals va ajudar a reivindicar els seus drets i a lluitar per ells, tant si tenien una situació legal com si calia ajudar-los a normalitzar la seva situació irregular al país. Anteriorment també havia acollit un grup de capellans que, en un mo-

ment determinat, es van quedar sense sostre i no tenien on allotjar-se. Ell els proporcionà una solució, els va acollir dins les seves possibilitats, els va donar el que reclamava la urgència d'aquell moment. També hi varen trobar aixopluc capellans d'altres bisbats. Entre ells sempre hi va regnar un esperit de germanor que feia fàcil la convivència. La seva missió d'acolliment i ajuda als altres sempre es va destacar per la seva discreció i l'entrega sincera i totalment desinteressada.

El somni de mossèn Vidal sempre va ser apropar-se a la lluita de les classes més senzilles i atendre-les permanentment en la defensa dels drets humans. La seva lluita activa es va veure recompensada amb tots els resultats obtinguts, que avui dia encara son palesos.

Mossèn Vidal, tot i havent nascut a França, era un català de soca-rel. També va ser un dels fundadors del Grup Sant Jordi, de promoció i defensa dels drets humans. Amb ell ens uníem a la festa del Patró de Catalunya. Celebrava sempre amb molt d'entusiasme aquesta festa, que estimava molt per tota l'alegria que representaven els llibres, les flors, les senyeres als balcons, i sobretot pel seu caràc-

"Mossèn Vidal deia: solament s'ha d'estimar. Solament s'ha de tenir el cor obert i acollidor."

ter d'acollida, atès que, d'aquest dia, grans i petits en fan festa gran.

Mossèn Vidal deia: “Solament s’ha d’estimar. Solament s’ha de tenir el cor obert i acollidor.”

Aquest era mossèn Vidal, amb la seva gran capacitat d’estimar i d’acollir tothom sense distinció de raça ni d’estatus social. Era tot amor.

Amb la mort de mossèn Vidal tots ens hem quedat una mica orfes, però l’herència que ens ha deixat seguirà sempre viva en nosaltres, tant pel que fa a la seva personalitat religiosa com humana. Sempre va tenir el cor obert i les mans obertes a tothom qui ho necessitava. Procurem de seguir el seu exemple i des d’allà dalt, al Cel, de segur que n’estarà molt joiós.

Óscar Romero, al cap de 25 anys de la seva mort

Per AGUSTÍN HUERTAS, agent de pastoral, Xile.

Sens dubte, al poble llatinoamericà la imatge i obra de monsenyor Óscar Romero colpeix molt endins en tots els cors de la gent senzilla i dels que van ser detractors seus un dia.

Els seus escrits són en aquest moment un llegat per a un món convuls, on la violència, la pobresa, l'abandonament i la pèrdua de la fe són cada dia un flagell de la humanitat.

"Els seus escrits són en aquests moments un llegat per a un món convuls, on la violència, la pobresa, l'abandonament i la pèrdua de la fe són cada dia un flagell de la humanitat."

La missió Pastoral de monsenyor Romero va irrompre en una realitat que negava (i encara nega) la dignitat humana, enmig d'un sistema les estructures del qual oprimeixen i continuen humiliant la imatge de Déu en els nostres germanes i germans pobres i marginats.

"L'Església –deia Óscar Romero– no pot ser sorda ni muda davant el cla-

mor de milers que criden alliberament, oprimits de mil esclavituds..." (homília del 28 de març de 1978).

La seva postura pastoral profundament evangèlica té molt per ensenyar-nos als cristians, de vegades atemorits per les circumstàncies temporals que fan decreïxer la nostra fe.

Un fragment del discurs que va pronunciar el 2 de febrer de 1980 a la Universitat de Lovaina, 50 dies abans de ser assassinat, ens dona als cristians una sacsejada evangèlica de vida i fe. Deia: "Hem de tenir clar des del principi que la fe cristiana i l'actuació de l'Església sempre han tingut repercussions sociopolítiques, per acció o per omissió. Per la convivència amb un grup social o un altre, els cristians sempre han influït en la configuració sociopolítica perquè aquest influx sigui veritablement segons la fe..." I afegia posteriorment: "L'Església està per solidaritzar-se amb les esperances i joies, amb les angoixes i tristeses dels homes". L'Església és, com Jesús, per "evangelitzar els pobres i aixecar els oprimits, per buscar i salvar el que estava perdut" (LG8).

La preferència pels pobres d'Óscar Romero no és només un sentiment temporal. Lluny d'això, el dolor, la humiliació, la represàlia, la mentida, la

violència l'experimenta personalment; però, més que la pròpia, la que el fa patir més és la dels humils, la dels que no es poden defensar i que són assassinats als carrers del Salvador només per demanar una mica de pa per viure.

El bisbe Romero acota: "He sentit el clamor del meu poble, he vist l'opressió amb què l'oprimeixen." (Ex 3,9). Aquestes paraules de l'Esclatua ens han donat nous ulls per veure el que sempre ha estat entre nosaltres, però tantes vegades amagat, fins i tot per a la mirada de la mateixa Església... A Puebla vam declarar, "com el més devastador i humiliant flagell, la situació d'inhumana pobresa en què viuen milions de llatinoamericans expressada per exemple en salaris de fam, en la desocupació i subocupació, la desnutrició, la mortalitat infantil, la falta d'habitatge adequat, els problemes de salut, la inestabilitat laboral".

Constatar aquestes realitats i deixar-nos impactar per això, lluny d'apartar-nos de la nostra fe ens ha remès al món dels pobres com el nostre veritable lloc, ens ha mogut com a primer pas fonamental a encarar-nos al món dels pobres.

"En aquest món sense rostre humà, sacrament actual del serf sofrent de Iahvè, ha procurat encarnar-se l'Església de la meua arxidiòcesi. No dic això amb esperit triomfalista, ho dic amb immensa joia, ja que hem fet l'esforç de no passar de llarg, de no fer una marrada davant el ferit al camí, sinó d'apropar-nos-hi com el bon samarità".

Monsenyor Romero sabia que estar amb els pobres i "ser la veu dels sense veu" li portaria molts problemes, però també sabia que comptava amb l'ajuda de l'Esperit Sant. No va dubtar mai a continuar la seva missió profètica a la seva arxidiòcesi.

El discurs de monsenyor Romero pren un to dramàtic i afegeix: "Aquesta defensa dels pobres en un món seriosament conflictiu ha ocasionat un fet nou en la història recent de la nostra Església: la persecució. Vostès en coneixeran les dades més importants. En menys de tres anys, més de cinquanta capellans han estat atacats, amenaçats i calumniats. Sis són màrtirs: van morir assassinats; diversos han estat torturats, i d'altres, expulsats. Les religioses també han estat objecte de persecució. L'emissora de l'arquebisbat, institucions educatives catòliques i d'inspiració cristiana han estat constantment atacades, amenaçades, intimidades amb bombes. Diversos convents han estat escorcollats".

Aquest relat esfereïdor de monsenyor s'emfasitza amb la immensa alegria d'haver estat triat per Déu per portar coratge al seu poble, per subratllar que l'esperança de Crist Ressuscitat serà present en els que pateixen més i que no vacil·larà a acompanyar-los.

Aquestes paraules i altres de pronunciades al Salvador van fer que rebés moltíssimes amenaces de mort. Malgrat tot, ell deia: "Sovint he estat amenaçat de mort: els he de dir que, com a cristià, no crec en la mort sen-

se resurrecció. Si em maten, ressuscitaré al poble salvadorenc. Els ho dic sense cap mena d'arrogància, amb la màxima humilitat. Com a pastor, estic obligat per mandat diví a donar la vida pels que estimo, que són tots els salvadorencs, malgrat que per ells estiguin a punt d'assassinar-me. Si arribessin a complir les amenaces, des d'ara mateix ofereixo a Déu la meua sang per la redempció i la resurrecció del Salvador. El martiri és una gràcia que no crec merèixer, però si Déu accepta el sacrifici de la meua vida, que la meua sang sigui llavor de llibertat i el senyal que l'esperança serà aviat una realitat. La meua mort, si és acceptada per Déu, que sigui per l'alliberament del meu poble i d'esperança per al futur. Si m'arribessin a matar, perdono i beneeixo els que ho facin. Però perdran el temps, perquè un bisbe morirà, però l'Església de Déu, que és el poble, no morirà mai. (Uns dies abans de morir).

Monsenyor Óscar Romero va morir assassinat el 24 de març de 1980 a la capella de l'Hospital de la Divina Providència, a Sant Salvador, centre hospitalari per a malalts de càncer incurable on vivia –en una modesta i petita cambra–. A dos quarts de set del

vespre, mentre celebrava missa i quan es disposava a presentar davant l'altar les ofrenes de pa i vi, va dir:

“Que aquest cos immolat i que aquesta Sang sacrificada pels homes ens alimenti també per donar el nostre cos i la nostra sang al patiment i al dolor, com Crist; no per a si, sinó per donar justícia i pau al nostre poble...”.

La mort d'aquest sant home no només va estremir Sant Salvador, sinó també tota l'Amèrica Llatina i el món en general. Es deia “si maten un pastor de l'Església, què faran aleshores amb els més febles...”.

Malgrat tot, l'Església es va enfortir, va cobrar força a Amèrica i es va revitalitzar amb els dons de l'Esperit Sant. I hi van ressorgir les comunitats de base i els capellans compromesos amb l'Evangeli, que van perdre tota mena de por davant les dictadures que els amenaçaven.

Monsenyor Óscar Romero, màrtir per la causa de Jesús, “Romero de les Amèriques”, “Pastor i profeta d'un poble trepitjat”. El teu llegat estarà sempre vigent entre els més pobres i abandonats. Et recordarem sempre.

II. Darrer ressó de l'any Verdaguer

Verdaguer supera mossén Cinto. Nou cartes senceres i un escoli

Per JOAN REQUESENS I PIQUER.

La primera part del títol, amb ressons esportius, pretén sintetitzar els estudis del professor Ricard Torrents sobre Jacint Verdaguer aplegats en dos volums, el primer de 1995 que recollia la feina feta des del 1985, i el segon del 2005 que ho fa dels darrers deu anys, en un primer epígraf, més alguna consideració en un segon. A propòsit d'ells, presento en el tercer epígraf i edito –transcrites en apèndix– nou cartes fins avui conegudes a mitges. I ja en la part final, com un escoli en el seu sentit de nota explanatòria, una consideració literària amb un parell d'exemples.

1. A propòsit dels estudis verdaguerians del professor Ricard Torrents

El llibre d'ara fa deu anys arribava a les nostres mans per “estudiar i discutir Verdaguer”, d'acord amb la intenció del seu autor, “no sols perquè determinats aspectes de la seva vida i la seva obra són objecte persistent de valoracions contraposades, sinó perquè el Verdaguer global, l'home i l'escriptor constitueix una magnitud tan excepcional i desconcertant en el panorama de les lletres catalanes”.¹

La I part conté –diguem-ho ja en present– l'edició, amb unes acotacions, de l'*Epístola biogràfica* “que és el primer treball extens que Collell dedicà al seu amic i una de les primeres biografies del poeta” (p. 5); i un segon text que estudia l'ascendència paterna i materna del poeta a partir de nous documents, com el que testimonia l'adscripció de quasi tota la família al Tercer Orde franciscà, tant la branca materna des de la generació del seu avi, com la paterna, de la qual, endemés, els seus membres eren de la Confraria del Roser.

La II part del llibre s'inicia amb les pàgines intitolades “Les opcions estètiques del primer Verdaguer”. R. Torrents indaga en la formació literària del jove poeta a través de l'anàlisi del context creacional del seu primer llarg poema, *Dos màrtirs de ma pàtria, o sia Llucià i Marcià*, amb l'edició inclosa de l'inèdit primer esborrany en forma de romanç més un altre poema igualment inèdit: “La cinta de lletres d'or” (p. 85), que comparat amb el que li és paral·lel, “Lo tafetà”, ajuden a entendre la creixença literària, podríem dir, de Verdaguer. Dels dos textos següents, l'un indaga sobre la fascinació d'Amèrica en l'ànima de

1. Ricard TORRENTS, *Verdaguer. Estudis i aproximacions*, Vic: Eumo Editorial, 1995, p. 2.

l'adolescent que era aleshores i l'altre és un estudi dens i bell sobre l'Esbart de Vic treballat arran dels 125 anys de la seva fundació.

La III consta de l'anàlisi i interpretació del poema "Vora la mar", "una de les composicions més interessants de tots els temps del poeta –escriu Torrents– perquè hi confessa, millor que en cap altre lloc, la seva concepció de la creació poètica" (p. 143). A continuació l'estudi i edició de les cinc versions del "Cant de Gentil" del poema *Canigó*, prèvies a la redacció final; un altre dels poemes cabdals de la ploma verdagueriana: "el *Cant de Gentil* podria servir d'escandall de tota la seva obra, per a mesurar-ne la profunditat literària i la intensitat humana. [...] de fet és aquest *cant* que, en el món verdaguerià, dóna existència a Gentil com a heroi romàntic. Perquè Gentil podia haver estat un personatge més de la galeria del poema, un cavaller fat i fadat, sense conflicte ni món interior; pel seu Cant, però, esdevenia un home esqueixat per la dualitat radical, inventada o si més no definitivament imposada en la poesia moderna per les sensibilitats romàntiques. [...] a la fi del procés esdevingué un text modern sobre la insaciabilitat del cor humà, un "cant del destí" de l'home" (p. 199-200). Aquesta línia d'aprofundiment de la poètica verdagueriana, els seus fonaments, la seva evolució, consolidació i ecllosió en cadascuna de les seves obres, Ricard Torrents la clou, en aquesta III part, amb un estudi sobre la gènesi del poema *Canigó* a partir de la influència romàntica de Chateaubriand, amb una indagació entorn dels corrents ideològics que es creuen i

esdevenen versos en aquest mateix poema; a continuació i com per ampliació inevitable, estudia la significació de Ripoll, "de fet és la base de què se serví el poeta per a donar un abast al·legoritzant al poema" (p. 249); el conjunt del poemari *Pàtria* en l'òrbita d'aquest poema miticofundacional i, com a darrer estudi d'aquesta part, "Canigó, poema nacional", que R. Torrents tanca amb aquestes ratlles: "vet aquí com els catalans vàrem tenir amb Canigó, de Verdaguer, la nostra epopeia nacional. [...] hauria de significar que encara ens hi reconeixem, igual com es reconeixen en les seves epopeies els pobles d'Europa, fecundats pel llegat de Grècia i de Roma. Aquesta és la funció del que anomenem "clàssics de la literatura". [...] llegir avui Canigó, com un clàssic català, significa també apropiari-se el tresor de llengua, poesia i sentiment patriòtic que, llegat per un poeta ara fa cent anys, bé ens ha d'assegurar una herència d'identitat per al futur" (p. 286-287).

En la IV part hi ha reunits quatre treballs, el primer, unes pàgines entorn de l'aparició d'una obra nova de Verdaguer, *Brins d'espigol*, editada per Amadeu-J. Soberanas el 1981; el segon és l'edició d'una prosa desconeguda: *En Rovira de Sau-Aguiló*; el següent és un altre text que havia romàs inèdit, un article del conjunt d'*En defensa pròpia*; i, finalment, un estudi de la relació entre una part geogràfica del país, les Guillerries, i el poeta considerant la importància que el paisatge té en tota la seva obra, la qual ens recorda aquestes oposicions en ella detectables: grandiositat-petitesa davant de la natura, camp-ciutat o rústic-urbà

davant del món dels homes, terra natal-terra estranya pel que fa al sentiment de pertinença; així exposa, R. Torrents, el coneixement que tenia d'aquella contrada i recorda les sis obres que s'hi relacionen més l'afegit de dues noves proses.

I la V i darrera d'aquest llibre és també una edició d'un poema desconegut, *La pomerola*, escrit l'any 1896, i acompanyada d'un altre petit poema igualment inèdit, en aquest cas de joventut: *Rossinyolets dels boscos*.

Resta només, de la presentació d'aquest llibre, anotar que porta un pròleg del Dr. Joaquim Molas de qui és aquesta afirmació: "s'ha eixamplat el ventall metodològic" (p. XIV), objectiva i del tot justa perquè així és, una manera nova, oberta i franca d'abraçar el món verdaguerià i aprofundir-lo, i en molta part gràcies al professor R. Torrents.

En el balanç final, penso, cal destacar les edicions de textos inèdits que decanten el pes d'aquests estudis més pel cantó de la literatura que no pas de la biografia, tot i el molt rellevant conjunt de dades noves aportades. Aquest decantament per l'escriptura de Verdaguer assenyala el camí dels més fructífers treballs futurs del mateix R. Torrents i del conjunt del verdaguerisme de finals del segle xx i d'ara. La biografia, col·locada en un segon terme, s'ajusta més a l'objectivitat i menys als prejudicis, i l'anàlisi de l'obra creix i guanya en perspectiva, ben emmar-

cada en el seu temps, com també en el del present per fonamentar rigorosament el que és Verdaguer, el nostre clàssic modern.

El segon volum d'estudis aparegut el gener de 2005 consta de cinc blocs més una introducció. A part, conté un pròleg amb la idea que presidirà tot el volum: "voldria fer notar també que la claror de Verdaguer que més valoro de la seva obra és la literària", i unes paraules de pòrtic de Joan Triadú.²

La Introducció explica la concisió del seu títol: "El Segle Romàntic. Cent anys de presència simbòlica de Verdaguer".

La I part consta d'una anàlisi de la formació del nostre poeta a través de les lectures que li sabem fetes durant els anys d'estudi. En segon lloc una investigació sobre els qui foren els primers mecenes del poeta: l'amo masover de Can Tona, Francesc Tona, l'amo de Puigseslloses, i Segimon Coma i Marià de Picó i Valls. En tercer lloc l'edició d'unes sorprenents, tot i que breus, proses de Verdaguer datables entre el 1863 i 1865 sobre l'origen del seu poble, Folgueroles. I per cloure aquesta part, una segona edició, la d'una carta en vers, satírica, que Verdaguer adreçà al seu company de Seminari Josep Serra i Campdelacreu "on es revela la precoç consciència de poeta, alhora que la no menys precoç decepció" (p. 85).

2. Ricard TORRENTS, *A la claror de Verdaguer. Nous estudis i aproximacions*, Vic: Eumo Editorial, 2005, p. 11, més les pàgines 15-17, respectivament.

La II part consta de dos estudis referits a “L’Atlàntida, gran obra literària del cristianisme i de la humanitat”; i a Canigó des de l’òptica que es podria anomenar psicosocial, és a dir, l’estudi de la identitat nacional d’un poble, la qual és al centre d’aquest poema conjuntada en tres capes identitàries: l’època de la narració poètica, la del temps del seu autor i, evidentment, la nostra “dominada per la recerca de l’encaix identitari dels catalans en l’àmbit hispànic i en l’europeu” (p. 119). Aquest text, escrit l’any 2003, continua tenint tot el pes del seu sentit, o potser més i tot en aquesta primària del 2005 quan el rellegeixo, i fixo l’atenció en aquest paràgraf: “Abans de morir, doncs, Verdaguer donà un nou final al poema Canigó. Ja no és un final feliç, sinó problemàtic, que posa en qüestió totes les certeses que del passat de Catalunya es desprenien per al seu futur. En la història on habitem els individus i els pobles no hi ha cap identitat predeterminada. Només hi ha la que ens fem generació rere generació, cant rere cant del poema de l’existència” (p. 133).

La III part té dos estudis que a primera vista podríem qualificar de literatura comparada, però que ratlla a ratlla porten el lector més enllà d’aquesta mena d’exercici. Em perdonarà l’autor i em permetrà el lector que m’hi entretingui perquè entenc que són la més densa aportació del volum i fins potser, sense voler, el mateix professor

R. Torrents ens hi reclama l’atenció a través d’un detall menut. En total, aquest llibre aplega una dotzena d’estudis, però només aquests dos fineixen amb una data i el lloc on foren escrits. L’un, a “Tubinga, tardor de 2002”, “De Llull a Verdaguer i de Verdaguer a Llull o la simposia transcendental”; i l’altre, “La utopia de la pàtria i l’anhel d’infinít: dos motius romàntics en Hölderlin i Verdaguer”, també a “Tubinga, desembre de 2002”. El primer es descabdella amb una comparació biogràfica d’un paral·lelisme sorprenent gràcies a l’agudesa d’observació que va més endins de les coincidències externes i a la qual goso afegir una dada i una observació. Quan comprova que Llull caigué a les mans del tribunal de la Inquisició i Verdaguer a l’eclesiàstic del seu temps, constata que “cap dels dos no ha obtingut la plena rehabilitació eclesiàstica” (p. 140). Llull fou dut al tribunal medieval el 1372, després de 56 anys de la seva mort, i la butlla papal al final del procés només assevera que la seva obra conté errors en els escrits catalans que han d’ésser censurats, no hi apareix cap vegada el verb “condemnare”! i s’insta a recollir tota la seva obra llatina, i que mentrestant no s’ensenyi i... Tot acabà el 1386 a Tarragona sense condemna. L’última intervenció romana fou del 1419 amb la *Sententia definitiva in favorem Raymundi Lulli* que l’exculpa de tot error. És a dir, mai no hi ha hagut sentència ferma condemnatòria!³

3. El gran artífex en l’esclariment d’aquesta història ha estat el professor Josep Perarnau i Espelt, amb el treball: *De Ramon Llull a Nicolau Eimeric. Els fragments de l’Ars amativa de Llull en còpia autògrafa de l’inquisidor Eimeric integrats en les cent tesis antilul·lianes del seu Directorium inquisitorum*, Barcelona: Facultat de Teologia de Catalunya, 1997. Veg. també el meu article *Tres greuges històrics sanats o l’honor d’Orígenes, Felíu d’Urgell i Ramon Llull*, en premsa.

Ara bé. Sí que històricament la sospita sobre la seva ortodòxia ha planat amb ombra més o menys densa en èpoques diverses, i en època moderna en terres hispanocastellanes més que en altres contrades europees. Avui, però, el mateix professor Josep Perarnau, esmentat en nota, és el relator de la seva causa de canonització. Pel que fa a Verdaguer, certament que hi hagué una suspensió de les seves llicències ministerials, però malgrat la resolució final i bona de l'afer, per anys i panys s'ha arrossegat el "cas Verdaguer". Avui, però, després de tot el que s'ha dit i estampat arran del centenari de la seva mort, em pregunto si no ha estat ja superada l'etapa d'incomprensió pel camí de comprendre amb més justesa les causes i concauses politicosocials que condicionaren tots els protagonistes de la infausta història. Si "plena rehabilitació" vol dir l'aspecte canònic, en l'un, Llull, no hi cal per manca de condemna, i en l'altre ja fou resolta positivament. Si vol dir la sensació de foscor que el temps ha perllongat, penso que avui ja no hi és. I si perdura sobre Verdaguer encara ací o allà és més per ignorància, per escorrialles de comaratge morbós o de pensament (?) ahistòric que no pas per bona mirada d'historiador. A continuació R. Torrents encara la manera d'ésser dels dos escriptors i amb unes pàgines referides a com Verdaguer conegué Llull gràcies a Marià Aguiló. El centre del treball, doncs, esbrina, amb una lectura atenta del pròleg que el mateix Verdaguer escrigué per a *Perles d'Amic i Amat*, les afinitats, analogies, correspondències, repercussions entre els dos poetes. Verdaguer fa seva l'obra de Llull, però "no versifica, no tra-

dueix, no "glosa" ni comenta, tampoc no poetitza" (p. 157). Fet i fet és un "reescriure": "Sí, perquè el resultat visible és que hi ha dos textos [...] No, perquè la diferència, que és textual, formal, estilística, no esborra la unitat d'origen, que és de naturalesa poètica. Els dos textos neixen de la mateixa font, d'una mateixa inspiració, d'un text no escrit primordial, fins a l'extrem d'arribar a la fusió en què s'eliminen les nocions de text anterior i text posterior" (p. 157). Ja aquí, Torrents reproduïx els mots del poeta: "la mateixa amor d'Amat que fou inspiradora d'aqueixos pensaments [els de Llull] n'ha estat la traductora, movent-me i obligant-me a mi, n'estic segur" i es pregunta: "no és summament agosarat atribuir-se la mateixa inspiració que inspirà Llull? Doncs, sí. Agosarat i aclaridor. Verdaguer dubtà sempre de la seva experiència poético-mística. Si el que sentia en ell era el desig de ser místic i d'escriure com els poetes místics o, per contra, ell mateix i la seva poesia eren allò que desitjava ser". (p. 158). I és gràcies a aquesta confessió verdagueriana i a tot el fruit literari que ens n'ha pervingut que R. Torrents pot veure acomplerta, entre Llull i Verdaguer, la concepció romàntica que Fiedrich Schlegel anomena "simposia", això és, quan una obra es crea a quatre mans a la impensada les unes de les altres, com una música més plena o com, conclou Torrents, "la veu que hi sento és la de la meitat Llull o la de la meitat Verdaguer perquè en realitat hi sento una sola veu" (p. 159).

El segon estudi d'aquesta III part que ens reclama l'atenció és també

una comparació que va més enllà. Com en el text anterior l'agudesa d'observació damunt dels dos poetes sorprèn, però més encara quan l'exercici es fa entre el contingut simbòlic de l'*Hipèrion* del fill de Lauffen-Tubinga i el *Canigó* del qui ho fou de Folgue-roles-Vic, és a dir, els llocs de naixement en la família i els d'eclosió a la cultura, els Seminaris de les dues ciutats levítiques de Suàvia i d'Osona. Per a tots dos, l'obra escrita és l'expressió d'un desig –que tanmateix restarà en utopia– historicopolític: el d'una Alemanya que fes realitat la superació conflictiva d'aquella hora en què “es debat entre el despotisme feudal i la llibertat preconitzada pels revolucionaris” (p. 182); el d'una Catalunya que fes realitat un ideal cristià, resolució suprema per a aquella hora en què “es debat entre l'absolutisme de la monarquia borbònica, la llibertat de Catalunya preconitzada pel catalanisme conservador i la lluita pels ideals de les classes treballadores”; “ni l'Alemanya que vol Hölderlin ni la Catalunya que vol Verdaguer no són realitzables en l'esfera de la història” (ibídem). I per a tots dos, la seva obra és la plasmació de l'esqueixament interior, la unitat suprema en l'amor no s'aconsegueix aquí: Hipèrion-Hölderlin i Gentil-Verdaguer ja sols tenen veu per exclamar:

*“Però a nosaltres
No ens és donat de tenir
Repòs en cap lloc,
S'assequen, rodolen
Els míseros humans”*

i *“Lo cor de l'home és una mar,
tot l'univers no l'ompliria;
Griselda mia,
deixa'm plorar”.*

Resumidament, Ricard Torrents, en aquests dos estudis, col·loca al primer pla de la nostra lectura el sentit profund de la literatura, ésser el dring de l'ànima humana de cada època.

La IV part d'aquest llibre són dues consideracions entorn de l'Any Verdaguer que s'escaigué el 2002, als cent de la seva mort.

I la darrera conté un repàs històric: com ha esta rebut Verdaguer a través de set personalitats eminents o, més exactament, la seva viva presència a través d'altres que com ell han configurat la història del nostre temps: Antoni Gaudí, Joan Maragall, Manuel de Falla, Carles Riba, Pere Campreciós (el caputxí Miquel d'Esplugues), Josep M. de Casacuberta i Joaquim Molas “que en successió permeten de fer el seguiment que els catalans han dispensat al seu gran poeta al llarg del segle xx” (p. 237).

El llibre s'acaba amb unes pàgines “sobre la meua trajectòria “a la claror de Verdaguer”” (p. 243); havien de servir de pròleg i han acabat essent l'epíleg, un final que explica com “al llarg de tres decennis hi [al verdaguerisme] he dedicat una atenció preferent” (ibídem). Tot i tractar-se de la descripció d'un procés d'investigació, és a la vegada la biografia de l'investigador. Vull dir que en la precisió expositiva d'uns fets d'estudi s'hi trasllueix la implicació anímica que omple d'autenticitat el resultat del treball. A través d'elles entenem el per què en totes les altres Verdaguer hi és viu: gràcies a unes tècniques i a l'afecte; i perquè la intenció última de cada es-

tudi és un servei al país gràcies a l'anàlisi de la cultura catalana, i laborat amb afecte. Són unes últimes pàgines que fan claror als dos volums ressenyats.

2. L'alçada de Verdaguer o la desaparició de l'estat social

[...]

*Així com amb el temps un més i més
s'allunya*

*Del ròssec alterós de canvis i acci-
dents*

*Amb què s'oculta el geni a prop
entre les gents*

*Més alt més únic brilla irradiant de
glòria*

*Aqueix cim ideal d'un poble dins la
història.*

[...]

Miquel Costa i Llobera,
In memoriam

Aquests versos formen part d'un poema construït amb comparació i descripció simbòliques. El *Canigó* és un cim que la proximitat empetiteix, però que la perspectiva des de la plana en mostra la real alçada sens parió. Així és Verdaguer per al seu poble, "el cim ideal", la pica canigonenca, si seguim amb la comparació, que apareix en un tombant de la història i que ja roman per sempre. Aquesta és l'afirmació intuïtiva d'un poeta proper a ell en el temps. Aquest ha estat el treball del professor R. Torrents per dir-nos, amb aquest altre to de veu modulada en l'observació i l'estudi, que Verdaguer és el cim literari en l'època actual de la nostra cultura catalana; des de les

planes d'enllà, des de la planura, ve a dir-nos per on llisca el Neckar, l'aigua del Romanticisme que Verdaguer ens regalà per reingressar-nos en el corrent cultural dels altres pobles.

Per glossar-ho d'una altra manera esmento tres exemples d'escriptors, triats a l'atzar, però vàlids com a comparació. Del segle XVII la cultura castellana ens ha donat el dramaturg Pedro Calderón de la Barca, l'autor per antonomàsia dels *Autos Sacramentales* que componia per celebrar la festa del Corpus un any i un altre, a més d'altres obres avui reconegudes com a clàssiques. Doncs és el cas que aquest escriptor fou prevere i exercí el seu apostolat com a capellà de diferents institucions i membre de la Fraternitat del Refugi, al servei dels pobres i dels malalts. Aquesta condició d'eclesiàstic fins i tot encomiable, ha desaparegut, tanmateix, del seu normal record, ell és el gran dramaturg Calderón del Barca i res més.

Contemporani de Verdaguer, tenia un any més, la cultura anglesa ens ha donat un dels poetes també de primera línia tot i que la influència de la seva obra s'ha notat més en la tercera i quarta dècada del segle XX que no pas abans. Em refereixo a Gerard Marley Hopkins i, pel que jo sé, el seu nom no apareix ni se'l pronuncia amb un "father" previ ni un "S. J." final. Era un escriptor que un bon dia ingressà a la Companyia de Jesús i es considera que les seves composicions millors són precisament les posteriors a l'ingrés a l'estat eclesiàstic, religiós si es vol per ésser precís, però que resta desapercbut.

Dos exemples per evidenciar que l'estat clerical, considerat com un estat social –talment l'ésser solter o casat, o posem per cas alcalde o metge–, es fon davant del ver i bell pes de l'obra de creació que fan: s'ingressa a la història com a creador d'art, com a literats en aquests casos.

Cert és que dels segles xvi-xvii un eclesiàstic del bisbat de Vic ha arribat a nosaltres per la seva obra literària, Francesc Vicens Garcia, altrament conegut, però, com a Rector de Vallfogona. Amb aquesta apel·lació s'ha mantingut el coneixement del seu estat eclesiàstic, fet quasi el cent per cent atribuïble a la tradició popular. Hi ha, tot amb tot, una gran diferència qualitativa en una denominació de Rector de Vallfogona i la que també la tradició popular ha mantingut aplicada a Verdaguer. En el poeta de la Renaixença es lliguen dos mots, el genèric de “mossèn” i la forma hipocòrística de Jacint, Jacinto en el seu temps, això és: “Cinto”. Un bon mossèn... un pobre mossèn... una imatge de certa santedat i de víctima, una mitificació religiosa i patriòtica... El poeta major del seu temps reduït a un senzill “mossèn Cinto” del qual es canten cançons piadoses i se sap que també escrigué un poema o dos cèlebres. ¿Qui honorava, per anys allargassats, el nervi tensat de la *Nit de sang* o *A la mort d'en Rafel de Casanova*, la frescor de l'eros de *Les col·lidores* i altres dotzenes de poemes, o el clam ideològic i polític de *Lo farell*? És cert que no sempre el nom fa la cosa, però a voltes la tenyeix d'un sentimentalisme que en difumina l'exacte gruix i la solidesa. Així, sociològica-

ment parlant, és la imatge que ha arribat a les acaballes del segle xx, però a les portes del xxi els estudis de Ricard Torrents esventen el sentimentalisme i ens mostren la talla d'un poeta que ja no necessita la crossa del seu estat social: Jacint Verdaguer, poeta. L'any 2002, en la conferència feta a la Fundació Joan Maragall recollida en el segon llibre, constatava que el relleu generacional després de J. M. de Casacuberta en el vessant filològic, s'ampliava cap al “verdaguerisme criticoliterari” amb el treball de J. Molas, el Verdaguer del qual, “per la seva capacitat habitual de penetrar en l'autor, d'establir les línies que en defineixen l'obra i de situar l'un i l'altra en les coordenades de la seva època [...], és un escriptor que creix, que adquireix les dimensions dels grans creadors en poesia i dona sortida a la difícil empresa d'escriure en català” (p. 236-237). I ara, davant d'aquests estudis seus, no resta altra objectivitat que la següent: Ricard Torrents també és una baula gran d'aquest corrent verdaguerista que ha centrat definitivament Jacint Verdaguer per sobre de mossèn Cinto; i per sobre, no vol dir anul·lar ni menysvalorar, sinó simplement alçar el més preuat esforç del fill de Folgueroles: el de la creació literària. Vull dir que sumo el meu parer al més agut i mestriol de Joan Triadú quan afirma que en els *Nous estudis i aproximacions* –amb els antics conjuntament, afegeixo jo– “hi ha una nova claror de la visió del poeta i per ell, per la grandesa de Verdaguer, hi ha la interpretació més lluminosa de la nostra història literària moderna. Anant encara més enllà [...] és tota la història del fet nacional català modern que hi surt implicada i és explicada” (p. 16-17).

3. Camins per esbrossar, encara, o replanar

Si feina resta per fer des del vesant biogràfic, la que per costum es podria deixar lligada a “mossèn Cinto” com a prevere que fou, és o ha d’èsser la d’enfondir en les dades que puguin ampliar més els coneixements estrictament històrics com a fets, això és, el dia x , el document m , la coneixença z , la coincidència n , des de l’esforç que malda per ésser imparcial. En l’estudi segon de la III part del llibre *A la claror de Verdaguer*, R. Torrents, quan galga el nostre poeta amb Hölderlin, esmenta com una de les més colpidores coincidències la “presumpció de demència, més ben dit, el diagnòstic d’alienació, que l’un i l’altre reben dels facultatius” (p. 171).

A continuació i amb el propòsit d’oferir documentació, transcriu nou cartes relacionades amb aquest període i que fins avui només eren, algunes, conegudes a mitges. Les presento breument i els historiadors ja n’assenyalaran el valor de cadascuna. Aquestes cartes són avui conservades a la Biblioteca del monestir de Montserrat i el lector les pot llegir en l’apèndix d’aquestes pàgines. No en dono la descripció codicològica, només em limito a la transcripció literal, ordenant-les cronològicament i precedint-les d’una lletra majúscula per ordre alfabètic. Algunes les relaciono amb altres ja conegudes i editades o amb dades sabudes. Totes són del bisbe de Vic,

Josep Morgades i Gili, menys una que ho és de Claudio López, segon marquès de Comillas, adreçades a Narcís Verdaguer i Callís, cosí del poeta.

La primera, la *A*, té relació amb la venda de la finca dels Penitents que posseïa Verdaguer, efectuada el dia 9 d’octubre de 1894. Aquesta carta, doncs, forma part del grup següent: la de Verdaguer al seu cosí Narcís del dia 8 de novembre i la que va rebre de Morgades el dia 3 de desembre, més la seva resposta del dia 8. Totes són editades a l’*Epistolari de Jacint Verdaguer* (a partir d’ara EJV), vol. IX, núm. 1068, 1070 i 1071, a les quals pot adjuntar-s’hi la data d’inscripció en el Registre de la Propietat, el dia 17 de novembre.⁴

La *B* pot llegir-se abans de la que Verdaguer escriví a Morgades des de la Gleva el dia 12 de gener de 1895 a EJV, IX, núm. 1076. I cal afegir-hi la de Narcís Verdaguer al bisbe editada per M. Monjas. El tema de fons són els deutes del poeta i el viatge que havia fet a Mallorca per demanar ajuda a l’Arxiduc Salvador d’Àustria.⁵

La *D* és una carta de certa importància per la casualitat històrica de la seva datació. Abans cal, però, conèixer la cadena de les precedents. El dia 6 de juny de 1895 el bisbe Morgades comminava Verdaguer a presentar-se a Vic immediatament. El dia 12 Verdaguer rep carta del canonge Jaume Collell on llegeix que el seu amic

4. Veg. Manuel MONJAS, *Documentos inéditos acerca de mosén Jacinto Verdaguer. Su amistad con los agustinos del Escorial*, Palma de Mallorca: A. Sabater, 21935, pp. 357-358.

5. *Ibidem*, p. 346.

s'ha negat a complir un desig episcopal gravíssim i que avui sabem que fou demanar-li que fes d'intermediari davant del governador civil de Barcelona en vistes a una detenció de Verdaguer. Collell s'hi va negar, no va dir-ho a Verdaguer, però amb paraules tan greus com el verb ,conjurar' li suplicava que raonés, fos prudent i pugés a Vic. El dia 15 Verdaguer escriu a Morgades: li notifica que està disposat a ésser detingut per gent d'armes, com Jesucrist, i acaba dient-li que quan es trobi millor pujarà a veure'l. L'endemà, dia 16, Morgades li comunicava la seva estranyesa pel canvi d'actitud i li notificava que havia tramès un expedient al tribunal eclesiàstic. I el dia 17 escrivia aquesta carta *D* a Narcís Verdaguer. Era el dia en què fou lliurada la primera citació del tribunal com ho exposa a Verdaguer en una carta el Vicari General del bisbat, amic seu (veg. EJV, IX, núm. 1107), i a la qual contestà dos dies després, el 3 de juliol, pretextant no poder pujar a Vic per manca de salut (veg. EJV, IX, núm. 1110). I aquella mateixa tarda apareixia publicat en *El Noticiero Universal* el comunicat de Verdaguer protestant "davant de la llei, davant de la gent honrada de Barcelona que em coneix, davant del cel i terra i del mateix Déu". Aquestes cartes i comunicat són a EJV, IX, núm. 1097, 1098, 1099, 1101 i 1102.

Cal demanar l'atenció sobre la part autògrafa del marquès de Comillas de la carta *E*?

La carta *F* també s'ha d'afegir a una cadena. El dia 12 de juliol d'aquest

mateix any 1895, Verdaguer comunica a Morgades que ha rebut la citació del tribunal eclesiàstic, però no es troba bé per poder-s'hi presentar. L'endemà el bisbe li repetia que es presentés en carta certificada.⁶ El 16, de nou Verdaguer escriu al bisbe anunciant-li que en nom seu pujarà un amic a parlar de l'assumpte. L'endemà mateix, Morgades, en nova carta, urgia aquesta reunió perquè encara era a temps de detenir el procés judicial. El dia 22 una altra carta de Verdaguer arriba a Morgades en la que li recrimina haver comprat metges perquè el declaressin boig. El 26 Morgades en rep una altra encara en la qual Verdaguer li fa saber que ha rebut la notificació de la seva suspensió *in divinis* i, passats dos dies escriu aquesta a Narcís Verdaguer i Callís. Aquests textos es llegeixen a EJV, IX, núm. 1114, 1115, 1116, 1117, 1118 i 1120.

La carta *G* coincideix –la imaginació les veu escrites a la mateixa hora– amb una que Narcís Verdaguer va adreçar al seu cosí protestant que res no tenia a veure amb un escrit aparegut en *La Unión Católica* sobre ell. És, aquesta, una de les vuit que es creuaren entre els dies 12 i el 16 d'agost, o dos o tres dies més enllà, i és la que coincideix amb la del bisbe Morgades en què fa esment del mateix article. La carta del cosí és a EJV, IX, núm. 1130. Els seus editors, en unes notes, precisen que una d'aquestes vuit cartes, la del cosí advocat al poeta, la núm. 1128, no fou mai tramesa. Per altra part fan notar que la núm. 1130, aquí esmentada, "és un

esborrany” conservat a la Biblioteca del Monestir de Montserrat. No queda clar, però, si fou o no enviada. Sí, en canvi, és cosa clara que els editors per res no fan referència a la carta del bisbe Morgades tot i formar part del conjunt de textos que configuren el mateix manuscrit.

La carta *H* ha d’anar acompanyada per a la seva comprensió de les dues que Narcís Verdaguer trameté al Dr. Morgades i que ens assabenten de qui és “el intermediario” que esmenta el bisbe, el senyor Codinoies, cosí del poeta. La segona és la més explícita i porta la data de 30 de març.⁷ Aquestes cartes ja es veu que ens ajuden a rectificar la data que algú va escriure en llapis.

La data de la novena, la *I*, és també ben històrica. En aquell dia 8 de febrer de 1898 apareixia el núm. 1212 del *Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Vich* que publicava la carta de Jacint Verdaguer adreçada al senyor bisbe protestant obediència canònica, datada a Madrid el dia 6 de gener, i publicava el document episcopal datat el dia 5 de febrer que retornava les llicències ministerials al poeta (veg. EJV, X, p. 163-164). Fou el dia, coincidència pura, que el conde de Cedillo, traductor de Verdaguer, se li excusava de no poder assistir a la primera nova missa que celebraria el dia 13, tot i que sabem que finalment pogué ésser-hi present (veg. EJV, X, núm. 1319). D’aquest dia 8 de febrer, doncs, és la carta del bisbe Morgades dirigida a Narcís Verdaguer i Callís.

Breument: quan tinguem aquestes cartes, les esmentades d’acompanyament, les editades per Manuel Monjas i altres disperses i desconegudes encara, el dia, penso, que siguin totes posades en fila cronològica, no solament descobrirem la diversitat de persones implicades en aquest retall d’història i el desenvolupament dels fets, sinó també la necessitat de variar més d’un judici dels mantinguts fins avui, sobre Verdaguer i gairebé tothom, autoritats, amics, coneguts i els que s’hi trobaren implicats per ofici.

4. Un escoli criticoliterari

Ricard Torrents, en el primer estudi de la II part del volum de 1995, escriu: “la poètica verdagueriana, en la qual el didactisme ocupa un lloc essencial i coherent amb la visió del món que tenia el poeta, no és gens simple ni candorosa, sinó que conté tot el gruix d’un escriptor que es trobà a la segona meitat del segle XIX en la cruïlla estimulante i contradictòria d’això que anomenem Renaixença” (p. 147). Des d’aquesta perspectiva goso ara redactar aquest diguem-ne escoli o apunt darrer. Unes ratlles per mostrar aquest “didactisme” i la “no és gens simple ni candorosa” feina poètica que teixia Verdaguer amb els seus versos per a una Catalunya que volia pregonament cristiana, catòlica i romana.

És sabut que la lectura seriosa d’una obra no pot prescindir del bagatge ideològic que arrossega el seu autor: és fill del seu temps tant si vol com

7. *Ibidem*, pp. 399-401.

si no, essent-ne o no conscient, i es tingui més o menys present segons les escoles interpretatives. Fins i tot sabem que resten deixants en l'obra encara que la temàtica sigui de pura fantasia o contextualitzada en temps passats com pot ésser-ho una novel·la històrica. Recordar-ho quan llegim Verdaguer val, com a mínim, per a no confondre la seva creença religiosa, el missatge religiós que pretenia transmetre i les exigències estilístiques que li termenaven l'expressió escrita. Expresso que cal distingir bé aquests tres estrats perquè més d'un cop el darrer condiciona el segon sense que pugui atribuir-se el resultat final al primer. El primer que, tot hi haver qualificat de 'religiosa', significa no solament un substrat de pietat, d'ascesi i deler de perfecció, sinó també la claredat doctrinal o precisió teològica. Tot plegat una exigència més per llegir i comprendre Verdaguer per damunt de mossèn Cinto. Ho exposo amb un parell d'exemples.

En el llibre *Càntics* hi ha un poema inspirat en una de les meditacions del llibre *Exercicis espirituals* d'Ignasi de Loiola, prou conegut, si no gaire avui, sí en els anys del poeta. El text ignasià forma part de la segona setmana, en l'apartat de la recerca del propi estat en el seguiment del "Rei eternal". És la "meditació de les dues banderes, l'una de Crist, summe capità i Senyor nostre; l'altra de Llucifer, mortal enemic de la nostra natura humana".⁸ La seva idea, el seu llenguatge i la seva intencionalitat, tot passa al poema

"Les dues banderes". El to és ben bé el mateix malgrat la diferència de llengua i d'època, i la intenció també hi és parella. Més: el text de sant Ignasi, com se sap, proposa a l'inici de cada meditació la "composició de lloc", això és, l'exercici de la imaginació que descriu. En aquesta es parla de la història, del lloc i de la comprensió del significat dels dos capitans. Verdaguer comença amb una estrofa, la segona, històrica, dues assimilables al lloc i de nou una de caire més històric per passar, en la següent, a la intenció explícita feta pregunta retòrica: "No sents com t'hi crida? [Déu a la glòria] / sa veu dóna pler" (vv. 33-34). A continuació insereix una referència evangèlica en la penúltima estrofa: "ma llei és suau, / mon jou és lleuger" (vv. 39-40), glossa de Mt 11, 30. I una última observació, deixant-ne altres, pot recaure damunt del v. 41: "D'eixos dos governs". D'alguna manera el poeta s'ajusta a l'asceta navarrès si tenim en compte que la paraula "banderas" en els *Exercicis espirituals* té una significació, com ho fa notar Josep M. Rambla, "d'exèrcit o partit on hom milita"⁹ i així s'entén amb "dos governs", assemblant-se paral·lelament al títol, "dues banderes".

Tanmateix, abans no s'acaba el poema, un lector perspicaç ensopega amb el principi bàsic del maniqueisme: "Bé i mal són eterns" (v. 45). El poeta ha passat de la contraposició entre dos personatges, Jesús i Llucifer, a fer-ho entre dos conceptes abstractes, una

8. Ignasi de LOIOLA, *Exercicis espirituals*, Introducció i notes de Josep M. Rambla, Barcelona: Proa, 1990, p. 101.

9. *Ibidem*.

ampliació d'aquells o, segons com es miri, una reducció de més amplitud o de la màxima aptitud significativa. És una afirmació teològica de Verdager? Això no pot preguntar-se a un poeta que té la intenció d'adoctrinar el fidel cristià i provocar-li una meditació així de clara: "Vols ser de Jesús / o de Lucifer?" (vv. 3-4). Consideració piadosa i catequètica que rebla amb la pròpia confessió, forma retòrica com ho era la de la pregunta perquè en el seu singular hom s'hi pugui identificar: "Vull ser de Jesús, / no de Lucifer" (vv. 47-48). Per a qui empra ulleres de teòleg hi ha en el poema una heretgia, qui n'usa de pastoralista hi veu l'èmfasi commovedor d'un missioner, i qui s'hi apropa literàriament ha d'entendre-hi l'exemplificació d'un raonament com el següent:

"La parole fait entrer la religion dans le monde médiatisé par la signification et se réglant sur la valeur. Pour conférer à ce monde sa signification la plus profonde et sa plus haute valeur, la religion doit s'insérer parmi d'autres significations et d'autres valeurs. Dans ce contexte, elle vient à se comprendre elle-même, à se situer par rapport à l'object de sa préoccupation ultime et à tirer profit de l'impact de cette préoccupation pour poursuivre des objectifs immédiats avec d'autant plus d'honnêteté et d'efficacité."¹⁰

Així de simple, però ajustant aquesta paraula religiosa al sedàs de la forma poètica perquè esdevingui en-

cara més convincent. Vull dir que el pentasil·lab del vers 45 de "Les dues banderes" no pot mantenir-se amb el tecnicisme "evitern" referit al mal i per al bé l'etern... es necessitaria una prosa precisa per explicar l'ortodòxia. No cal, però, quan la idea poètica només cerca una catequesi simple. Efectiva i afectiva. Amb aquesta finalitat per guia, segueixen essent entenedores unes altres paraules de Lonergan: "La parole [l'original de Dieu] proclamée est historiquement conditionnée: son sens dépend du contexte humain dans lequel elle est proférée, et ce contexte varie d'un lieu à l'autre et d'une génération à l'autre".¹¹ Ara m'estalvio explicar quin era el context i el contingut catequètic dels temps de Verdager, el del poble i el de la major part de la clerecia, immersa com estava en lluites polítiques sota capa de defenses dogmàtiques (i molts de bona fe així s'ho creien), però lluny d'un bagatge il·lustrat entre els pastors i més lluny d'una catequesi diguem-ne serena per als adoctrinats.

"Mais bien que la parole originelle diffère en intensité et suscite des résonances variées selon les tempéraments et selon les étapes du développement religieux, son immédiateté fait qu'elle soustrait l'homme à la diversité historique en le faisant passer du monde médiatisé par la signification à un monde d'immédiateté où image et symbole, pensée et parole perdent de leur importance et s'évanouissent même".¹²

10. Bernard J. F. LONERGAN, *Pour une méthode en théologie*, Montréal: Les Éditions du Cerf – Les Éditions Fidès, 1978, p. 135.

11. *Ibidem*.

12. *Ibidem*.

I pam a pam aquest és el camí del poema: crear un món d'imatges i símbols, ressonàncies de la doctrina, un món certament a la seva manera, "evanescent" com escriu Lonergan, tasca en la qual Verdaguer tenia la mà trençada. Un exemple, doncs, que ens porta a la concordança amb el pensament de R. Torrents: la claror més enlluernant de Verdaguer és la de la seva mestria literària.

El segon exemple el trec del llibre *Jesús infant. Betlem*. És el poema "La presentació". El considero com un altre en el qual poden veure's fets versos els pensaments de l'esmentat Bernard Lonergan. Aquest professor de teologia presenta la religió com la paraula original que Déu adreça als nostres cors. És aquella que no pertany al món mediatitzat per la significació, sinó al de la immediatesa, al de l'experiència directa d'un misteri d'amor i d'esglai.¹³ La mediació de la paraula poètica és potser la més fina i transparent, la més apta, i així s'interpreten els versos dels místics i així volen que siguin interpretats els qui en fan de faisó mística. Aquest és el cas de Verdaguer que en el poema "*La presentació*" combina un ramell de referències bíbliques entorn d'una escena evangèlica abellida amb retalls d'imaginació llegendaria al voltant precisament d'allò que és el concepte central de la religió, el de divinitat, allò que és *tremendum et fascinans*. Una lectura pau-

sada d'aquest poema podria dur-nos a emplenar bastants pàgines, però es comprendrà que em limiti a apuntes i a ràpides ullades. L'escena narrada correspon a Lc 2, 22-32, que el poeta desgrana i amplia un xic, principalment en l'estrofa I en paral·lel al verset 25; en la VIII, amb un àngel en substitució de l'Esperit Sant, al verset 26; el 27 s'allargassa en les estrofes IX, XI, XII i XIII; el verset 28 esdevé l'estrofa XIX; i finalment la XXVIII, amb l'ampliació descriptiva de la precedent i l'enriquiment imaginatiu de la següent, correspon als versets 29-30. Resten els 31-32 que es converteixen en els vv. 119-120 de l'estrofa XXX. La resta de quartets són, com s'ha dit, elements de caire llegendari i versos dedicats a Maria. Pel que fa a les referències bíbliques, deixant a banda el lema en llatí i català que és Is 60, 1,¹⁴ la primera, que serveix per afavorir la figura de l'ancià Simeó, són els vv. 5-6 que resumeixen Pr 29, 18b i el Sl 1, 2. En l'estrofa X Simeó prega i el poeta versifica en la seva oració molt literalment Is 45, 8, el conegut verset que és l'introit o cant d'entrada de la missa del quart diumenge d'Advent, i la tornada del càntic gregorià procedent de Solesmes també prou conegut i cantat quan el llatí era llengua litúrgica. D'una forma molt breu hi ha les referències a "la vara de Jessé" d'Is 11, 1 en el v. 28 i a la d'Aaron de Nm 17, 8 en el v. 85; al tron de David de Lc 1, 32 en el v. 58 sota la imatge

13. "La religion est la parole originelle que Dieu nous adresse en répandant son amour dans nos coeurs [...] Cette parole originelle n'appartien pas au monde médiatisé par la signification, mais au monde de l'immédiateté, à l'expérience non médiatisée d'un mystère d'amour et d'effroi" (Ibidem).

14. Un error en l'edició de l'editorial Selecta ens diu: Is 60, 3.

d'una "carrossa triomfal", amb el record de Goliat en el v. 58. També hi és abundant el vocabulari relacionat amb el Temple de Jerusalem; etc. La primera part de la narració poètica és la troballa d'un Simeó escrivent que fa una esmena en el rotlle d'Isaïes perquè hi ha llegit una paraula il·lògica. Són les estrofes II-V. L'ancià recita el passatge del profeta: 7, 14. És la profecia referida a una noia, convertida en verge per la traducció dels setanta que admet Verdaguer com era norma de tradició aleshores, que concebrà un infant, Emmanuel, Déu amb nosaltres. Simeó hi veu una errada i canvia 'verge' per "dona", però una mà invisible li desfà fins que a la tercera volta reapareix escrita en or. Or, el preciós metall que surt quatre vegades en el poema i que també mereixeria un comentari. Més cabdal és el comentari del poeta sobre l'astorament de Simeó en veure la paraula, 'verge' escrita en lletres daurades i abans no li davallí un àngel que li desentranyí el significat. És l'estrofa VI que fa:

*"Llavors de la calitja del misteri
demana a Déu que li arrebosse el vel;
jamai sense la llum de l'hemisferi
l'ull de la terra pot mirar lo cel."*

Aquests quatre decasíl·labs, al meu entendre, són el centre del poema per al lector perspicaç com deia abans, mentre la resta de versos narratius ornats de lirisme són adreçats al poble creient i senzill.

Hi ha en aquest quartet la consciència de la separació radical i de la distància insalvable entre la realitat transcendent i el nostre món. B. Lonergan

ho expressa amb les paraules 'món de la immedietat' i 'món mediatitzat'. La paraula original de Déu sols ens arriba de manera no mediatitzada per un misteri d'amor i d'esglai. Més enllà d'aquesta experiència sempre ho fa per la mediació de la significació del nostre parlar humà. El poeta Verdaguer és, però, més radical que aquesta pàgina d'un teòleg i, evidentment, té tota la raó. Des del moment que allò que anomenem "paraula de Déu" ho copsem en una experiència d'amor i d'esglai ja ho hem mediatitzat, perquè si l'experiència és nostra, només ho és com a experiència intramundana i no pas transcendent. De no ésser així seria i és de fet contradictòria tota interpretació que presenti, encara que sigui la més subtil experiència, com un esdeveniment no mediatitzat, considerant, això sí, que com a discurs metodològic per diferenciar l'experiència religiosa en si mateixa de la seva expressió a través de les paraules amb llurs significats, sigui vàlida i útil. Verdaguer, doncs, radical com a poeta, diu que l'ancià es troba davant de "la calitja del misteri": la lluminositat de l'or d'unes lletres i el fenomen sorprenent per tres voltes repetit no és res més que "calitja" d'aquest món que mena el pensament vers el tot altre. Aleshores Simeó "demana a Déu que li arrebosse el vel", objecte, aquest, de percepció més precisa però que amaga tant o més. Que sigui, doncs, arromangat, replegat i veurem el misteri... És impossible. Els dos versos següents, lúcids, afirmen apodíctics que "jamai" sense la llum que ens ve de l'hemisferi, la solar i quanta hi hagi, el nostre ull no pot percebre ni la mateixa llum; des d'aquí a la terra només po-

dem veure el cel amb la llum del mateix cel, una llum que tot i essent d'allà, la part més alta i ampla dels espais, no és pas d'un altre món. "Jamai" nostre "ull de la terra" pot veure el que no sigui món de terra i no res més. No hi ha immediatesa possible. La comprensió només arribarà al vell Simeó quan descendirà un missatger i allò que li serà desvelat no serà pas més que la significació d'unes paraules mediatitzadores: una "espiga de la

vara de Jessè"... si és que es pot capir una espiga d'una vara... "I tu el veuràs entrar" –passem del femení al masculí puix que l'espiga és un ungit, messies: on porta el salt d'espiga a ungit?– en "pobresa triomfal"... si és que es pot creure en dos significats antònims. Un segon exemple, doncs, que ens porta a la concordança amb el pensament de R. Torrents: la claror més enlluernant de Verdaguer és la seva mestria literària.

APÈNDIX

Manuscrits de la biblioteca del monestir de Montserrat

Aquestes cartes són transcrites amb tota exactitud respecte dels originals, llevat dels errors previsibles per la meva imperícia i per causa de la minúscula i generalment difícil comprensió de la menuda lletra del Dr. Morgades. Pot sobtar la variabilitat ortogràfica com també la puntuació i fins l'estructura sintàctica, però, com em sembla molt evident en alguns casos, això mateix ens fa veure un poc l'estat d'ànim del prelat.

A. Ms. 856-17

El foli porta l'escut del bisbe repussat.

"Sr. D. Narciso Verdaguer.

Vich 13 de Dbre. [1894]

Apreciado amigo: convendría saber de una manera fija si mossen vendió definitivamente la consabida finca y traspasó la propiedad literaria de sus libros á favor de la fulana. Si secretamente puede averiguarlo y me lo participa con todo lo demas que haga al caso, se lo agradecerá su afmo. amigo que bendice la familia toda

El obispo de Vich"

B. Ms. 856-8

Tarjeta amb el text: “El Obispo de Vich”. Al dors:

“Apreciado amigo: á pesar del frio he ido esta mañana á la Gleva deseoso de saber de M. Cinto. Está allá desde ayer bueno y templado. Por no exasperar no he pedido explicaciones que ya irán viniendo.

Bendice á V. y familia

El obispo de Vich

31 d Dbre [1894, *afegit per una altra mà en llapis i sota del 4 s’hi veu un 3*]”

C. Ms. 856-9

Tarjeta com la del Ms. anterior. A la part baixa, en llapis: “1 o 2 gener 1895”

“Apreciado amigo: ya verá V lo que fue de nuestro amigo.

Le bendice en Jhs.”

D. Ms. 856-14

Es conserva en el sobre que porta la mateixa lletra de Morgades i en llapis, d’altra mà: “1895”; el timbre de Correus diu: “ENE 95”. El foli porta l’escut del bisbe repussat.

“Sr. D. Narciso Verdaguer.

Vich 17 de Junio [*en llapis 1895*]

Apreciado amigo: D. Antonio irá enterando á V. del curso del asunto, pues no tengo tiempo para remitir á V. los documentos que hagan al caso. Me ha ocurrido una idea que espongo á V. y si la cree viable, podría tener una junta con tres ó cuatro Abogados de nota y ponerla en ejecucion. La familia del desgraciado no podría pedir al Tribunal un examen que cualquiera que fuese el resultado no podría dejar de producir el sacarle del ambiente que le atrofia y que es principalmente nos proponemos. ¿No sería el medio tanto tiempo suspirado por el Sr. Marques para declararle incapaz? Mi espediente podrá llegar á este resultado, pero no tendrá la fuerza física que se necesita y como es de temer que no hará caso de las penas espirituales que se le impongan, no lograríamos lo que deseamos en favor del mismo desgraciado.

Bendice á la familia su afmo. amigo

El obispo de Vich

En caso de creer accatable mi proposición debería hacerse muy secretamente.”

E. Ms. 856-5

El primer paràgraf d'aquesta carta és fet per la mà d'un secretari, la segona és la lletra del mateix marquès. A sota de la data i ha estampades les tres lletres: "CLB". Els guions que hi ha en la part autògrafa del marquès són a l'original.

"Madrid 7 Julio 1895

Sr. N. Verdaguer Callís.

Mi distinguido amigo. En contestacion á su atenta fecha 19 del corriente [*sic*] solo me resta darle las mas expresivas gracias por su amabilidad.

Tiene el gusto de ofrecerse de usted atento seguro servidor y affo amigo
q. b. s. m.

C Lopez Brú [*signatura*]

Espero qe pronto hablaremos de nuestro pobre mossén – cada día siento mas no qe hayamos obrado con mas energia á tiempo y no por otra razón, qe por su propio bien – Dejando de lado lo irremediable y sin olvidar qe quizá todo lo qe h. ocurrido sea para bien aunqe no lo parezca, procuremos cumplir con nuestro deber de arrancarle del secuestro en qe está á toda costa – Tal es mi decisión, desde qe el Sr Obispo de Vich apoya este temperamento”.

F. Ms. 856-11

El foli porta l'escut del bisbe repussat.

"Sr. D. Narciso Verdaguer.

Vich 28 de Julio [1895]

Apreciado amigo: la cosa va poniendose gravisima y soy de parecer no empujarla violentamente, porque temo ó espero, ya no sé lo que debe serbirse en esta cuestion, que por si misma se precipitará hasta el fin ó á lo menos se pondrá en condiciones que acaben de justificar las medidas ulteriores que se tomen. Aconsejo, pues, á V. que nada haga sin que antes hayamos podido comunicarnos impresiones en vista de los sucesos que se van precipitando.

A lo que V. dice añadiré que el interesado sabe los pasos que V. da como se habrá convencido si ha leido la ultima carta suya que envié al Sr. Duran y aunqe algo equivocado y atribuyéndolo á mi sabe lo que ha habido y quizás no ha habido con los medicos. Si esta nueva defección viniese también de parte de quien bajo todos conceptos y mirando por el principio de autoridad y de disciplina y por tus intereses, míos y del marquès etc. acabaríá de poner el sello de la circunspeccion y prudencia con que debemos obrar.

Por mas que parezca, la suspension hará su efecto y es posible rebiente la mina; y como respecto de ella estamos en tan buen terreno legal, canonico, de conciencia y hasta de caridad y amistad, es preciso no perder tan buen estado por una precipitacion siquiera sea hija del cariño.

Demos tiempo, creo será poco, al tiempo: no queramos hacerlo todo, dando lugar á que obre el Señor.

Le bendice su afmo. amigo
El obispo de Vich”.

G. Ms. 856-12

El foli porta l'escut del bisbe repussat. La lletra és d'altri, menys la signatura.

“Sr. D. Narciso Verdaguer.

Vich 16 de Agosto de 1895

Apreciado amigo: el Dr. Luis vino de parte de V. con impresiones de alguna esperanza. Como al fin esta es la que llena nuestro corazón, me alegré de ellas, y entretanto no se sufre. Pero yo he de decirle que no puedo abrirla, al contrario, temo que sin milagro del cielo ó una fuerza física que le detenga, su primo llegará al fondo.

Estimo, pues, urgente que no solo por el desarreglo intelectual que suponen sus actos, sino por el grito de abandono que ha lanzado á los cuatro vientos, la familia personalmente presente al Gobernador, una sentida exposicion llamándole la atencion, sobre sus actos, y asegurandole que el tal abandono no existe, y además de que les consta que el Sr. Obispo de Vich y varios amigos estan en el mismo ánimo, la familia se compromete á mantenerle hasta con esplendidez mientras guarde una conducta correcta propia de un Sacerdote, como había guardado siempre.

Veo que los sabios cuando se trata de cosas prácticas duermen tambien, y que el sentido comun les aventaja en sus decisiones.

No deseche V. este consejo que le doy y que estimo como de la mayor importancia, pero ejecutandolo pronto.

Que efecto le habrá causado á su primo el último número de la “Unión Católica”?

Bendice á V. y toda la familia su afmo in Corde Jesu

El obispo de Vich”.

H. Ms. 856-10

El foli porta l'escut del bisbe repussat. En llapis: "volts de Pasqua 1895".

"Sr. D. Narciso Verdaguer

Vich 2 de abril [1896]

Apreciado amigo: leidas sus cartas y oido el intermediario de cuya buena fe no dudo, como dudo de su competencia para el cargo. Cuando su pariente entre en buen camino no impondrá condiciones y encontrará suaves cuantas se le imponga [*sic*]. Mientras esto no sea, es tiempo perdido, y la calidad de condiciones que indica acaba de confirmarlo. Sabiendo como sabe cuanto se le quiere para el porvenir, no se le ha de hacer duro presentarse, someterse, reparar el escandalo de una manera ú otra y confiarse á quien está cansado de decirle le hará obras de padre. No puede imponer su voluntad hoy por hoy, pues si la suponemos sana por caridad es muy mal dirigida.

Esperemos la hora de Dios.

Felices Pascuas y bendice á la familia su afmo
Obispo de Vich".

I. Ms. 856-13

El foli porta l'escut del bisbe repussat.

"Sr. D. Narciso Verdaguer.

Vich 8 de febrero de 1898

Mi muy estimado amigo: ahi vera V. el parto. Ha sido imposible sacar mas. Rodeado en Madrid de literatos superficiales que para ensalzar al poeta olvidaban al sacerdote y hasta al hombre, iba á dar el salto mortal y he querido evitarlo y por si queda todavia salvacion. Ni he podido conseguir una palabra de gracia de Dios ni de perdon al proximo tan injustamente untrajado. Dios haga lo demás

Bendice de corazon á la familia su afmo. amigo
El obispo de Vich".

*III. Signes d'alegria i d'esperança
al llindar del segle XXI*

Ser signes d'alegria. Què podem fer perquè els altres tinguin vida i alegria?

per MARGARIDA BARTOLOMÉ I PINA, teresiana de Poveda.

Introducció

Quan vaig rebre la invitació per a desenvolupar aquesta reflexió—escrit, vaig quedar al mateix temps sorpresa i —per què no dir-ho?— una miqueta aclaparada pel caràcter insòlit de l'encàrrec. Perquè jo no sóc teòloga ni posseeixo una formació o una trajectòria vital que justifiqui poder compartir avui la meva reflexió amb els lectors.

Però em va commoure i em va atreure profundament el gest. Les dones —i més si, com jo, són cristianes de base, sense cap mèrit afegit— tenim poques ocasions de col·laborar en esdeveniments d'aquest tipus. Em semblava advertir en aquesta invitació un alè fresc de l'Esperit, aquest sabor de novetat que dóna reconèixer en cada persona, en cada vida, una carta misteriosa i amorosament escrita per Déu. Una carta que mereix ser llegida i celebrada, perquè parla, no del nostre quefer personal sinó del que Ell va escrivint en la història del món. Potser és una forma de començar una espiritalitat des de baix.¹

I així mateix era un repte personal. En aquests últims anys, i sobretot, en aquests últims mesos, he passat, com m'imagino que també molts de vosaltres, per moments d'incertesa, de fosc o de límit, on no resulta fàcil viure l'alegria, ser testimoni de l'alegria pasqual: malalties i la mort de gent molt estimada per mi, els forts canvis socioculturals, econòmics i polítics (podríem parlar d'un canvi d'era planetari?), amb el volum de contradiccions, dolor i sofriments que està generant en tants pobles i grups; la crisi eclesial i la crisi, més àmplia, de sentit, en tantes persones que s'hi troben immerses.

"Aquell que ha vingut a portar la Bona Notícia als pobres, i que segueix encarnant-se en la nostra humanitat"

Però, des d'aquí, incloent-hi la constatació del meu propi límit, de les meves pròpies contradiccions i incoherència, he anat descobrint la Presèn-

1. He utilitzat aquest terme que Grün i Dufner (2204) emprèn en un llibre molt suggeridor, perquè ens convida a recórrer un camí que reconeix la nostra impotència i els nostres fracassos personals "com el lloc d'oració autèntica i com l'oportunitat de crear un nou estil de relacions amb Déu" (2004: 11-12). Jo m'atreviria a afegir que també ens brinda l'oportunitat de reconèixer la pobresa personal i comunitària com un lloc privilegiat des del qual poder comunicar-nos més fraternalment i autènticament.

cia del Déu Vida, del Déu Tendresa, d'Aquell que ha vingut a portar la Bona Notícia als pobres, i que segueix encarnant-se en la nostra humanitat, en dones i homes que poden ser o no creients. Gent que viu, de vegades sense saber-ho, l'aventura extraordinària d'una gratuïtat, d'un lliurament que no espera reconeixement, d'una lluita per la dignitat de totes les persones, per crear xarxes de solidaritat, per inventar camins o dreceres, si es vol, d'una societat més cohesionada, més fraterna, més intercultural, més humana. Tot això no són, tal com ens recordaria Ranher (1977: 47-53) experiències misterioses però reals de l'Esperit de Déu? I, en descobrir-les, no hauríem trobat les fonts més profundes de la nostra alegria?

El meu treball, durant aquest temps, des de l'acceptació de la ponència, ha estat anar recordant els qui han constituït per a mi testimonis d'alegria i també els qui, compartint esforços, vida i treballs, m'han retornat quan he pogut ser per a ells signe d'alegria i quan no, quines experiències de vida ens han fet realment més feliços, ens han omplert de sentit i han proporcionat a d'altres aquesta alegria i felicitat. Després he orat i he reflexionat sobre com podríem promoure-les. He llegit també –n'hi ha tant d'escrit!– relats de persones que han rebut aquest do,² i l'han regalat als altres. Les seves vides –i això m'ha impressionat– no solien ser vides fàcils. Sovint s'escriuien des del dolor i el sofriment, des de contex-

tos de marginació o des de la incomprensió els més propers i l'experiència del fracàs. I m'he preguntat: com arribar a ser testimonis d'alegria, sentit i felicitat en l'avui de la nostra història? Què cal fer per ser instrument d'alegria i felicitat per als que ens envolten, manifestant un tarannà alegre i esperançador? Com cantar en una terra estranya?

Ara comparteixo les respostes que he anat trobant al llarg d'aquests dies. Jo no sé si serviran pe a molts, però agraeixo enormement aquesta oportunitat perquè a mi sí que m'han ajudat. És com mirar la vida amb una nova capacitat de sorpresa, des de la novetat pasqual. M'imagino que una mica d'això els devia passar als primer cristians, després del vendaval de l'experiència de l'Esperit de Jesús, quan partien el pa amb alegria i senzillesa de cor. I m'he dit: necessitem recuperar en l'Església i per al món l'alegria de la Pasqua Alliberadora. Però això significa recuperar el sentit del que és essencial: l'experiència de creu i resurrecció (Pironio, 1979: 14). Les nostres comunitats cristianes necessiten comunicar al món aquesta experiència, font de l'autèntica alegria. I han de fer-ho, convençudes que Déu és en el fons de cada vida, arrela en les conviccions i anhels més profunds de la nostra humanitat i és capaç, per això mateix, d'anar suscitant testimonis d'alegria en tots els racons del nostre món, dintre i fora de les nostres esglésies, perquè a tots ells ha arribat la Salvació del nostre Déu.

2. La segona ponència d'aquest Fòrum ens ha recordat que l'alegria de la qual estem parlant és un do de l'esperit, capaç de transformar la nostra vida, i també capaç de qüestionar, en les seves arrels més profundes, el sistema i els valors en els quals estem immersos.

Intentaré recollir totes aquestes experiències en tres grans apartats:

– El tarannà dels pobres, lliures i feliços. M’ha ajudat, com a fil conductor, el text provocador de les Benaurances.

– Espais d’alegria. El dia a dia, aquest moment present on podem llegir els signes dels temps, així com els moments de foscor i de plenitud, són espais on he anat descobrint experiències d’alegria i felicitat.

– Què fer perquè els altres tinguin vida i alegria? Ens aproparem a camins nous que es van obrint en el món, a experiències que han provocat en mi la certesa que encara és possible l’alegria, que quelcom nou està naixent.

1. El tarannà dels pobres, lliures i feliços

Quan Jesús presenta la seva carta de l’alegria, allò que ens farà, que ens fa, plenament feliços comença d’una forma estranya: “Benaurets els pobres d’esperit, perquè d’ells és el Regne dels Cels” (Lc 6,20). Benaurets, feliços. Però és aquesta la felicitat que ens brinda la societat de consum en la qual estem inserits? “Així, doncs, una societat consumista és aquella la dinàmica central de la qual està constituïda pels béns de consum superflus; i en què, a més a més, la gent xifra el seu èxit i la seva felicitat en aquest consum. Això és el que passa en les nos-

tres societats, on la gent està convençuda que tenir èxit és poder lluir cotxes, vestits, etc. I que això és, a més, el que els proporciona felicitat.” (Cortina, 2004:5).

Però és realment així? Com podem sentir-nos, ser, feliços sense tenir el desig de moltes coses?

Hem anat creant uns mecanismes amb els quals tenim l’autoconvenciment que necessitem aquestes coses per “tenir èxit” (com recorda Cortina, en aquesta societat secularitzada això ha substituït el concepte de *salvació*)³ per compensar alguna situació de fracàs, de malaltia o de cansament acumulat, o per assegurar al nostre jo que així aconseguirem el respecte dels altres i creixerà la nostra pròpia autoestima. Són mecanismes molt potents que actuen en nosaltres des de petits, la qual cosa fa que no resulti fàcil desemmascarar-los i desactivar-los.

"Davant teu està buit el cor dels meus desitjos."

En una reflexió que realitza una monja cistercenca sobre aquesta benaurança, Assumpta Schenkl (2004:15), es recull un text molt bonic de santa Gertrudis de Helfta que a mi m’ha encantat. “Davant teu està buit el cor dels meus desitjos”.

3. Tenir èxit és “el millor que ens pot succeir a la vida”. I l’èxit, la popularitat, l’admiració dels altres apareixen associats amb gran facilitat a la possessió de béns, al benestar econòmic. I això que passa entre les persones, també succeeix entre els pobles. El seu reconeixement queda vinculat al seu poder econòmic.

No es tracta únicament de no posseir, sinó de veure'ns lliures del desig de posseir. Schenkl recorda una vella llegenda per convèncer-nos-en: hi havia un home fabulosament ric però que no era feliç. Algun savi del seu regne el va convèncer que si arribava a posar-se la camisa d'un home que fos totalment feliç se sentiria com ell. La llegenda narra les peripècies per aconseguir trobar aquest home feliç. El problema fou que, en trobar-lo, l'home feliç no tenia camisa!

Segurament, tots hem conegut persones o comunitats pobres on no faltava per descomptat l'alegria. Potser perquè, com ens assenyala Schenkl, aquest tipus de persones “no se senten lligades a res, no ambicionen res, s'han alliberat dels vincles amb els quals lliguen els béns exteriors i de si mateixes” (Ibídem: 18). Segurament, molts devem haver passat per alguna experiència, si no tan radical, una mica semblant, que ens ha proporcionat una felicitat difícil d'expressar però que es nota. Recordo que, quan vaig marxar a viure uns anys a la República Dominicana per treballar en un projecte de transformació educativa a les escoles més empobrides del país, sovint rebia cartes dels meus col·legues de la Uni-

versitat que envejaven la meua alegria. I, quan algú del nostre equip d'investigació⁴ ve de treballar “dur” en algun projecte de desenvolupament local, no recorda les mancances, sinó l'alegria i la felicitat trobades en l'experiència. “Que contents que esteu –comentava una companya d'un altre Departament quan ens va veure al menjador–. Se us nota als ulls”.

Les nits de Nadal al barri de Los Gandules eren inoblidables. Recordo la seguretat i l'alegria amb què una dona gran, veterana lluitadora de la comunitat de base, responia a la pregunta de per què creien que Jesús havia volgut néixer pobre. “I doncs! Com podríem creure'ns que Déu està al nostre costat si no veiem el seu Fill Jesús pobre com nosaltres?”.

D'alguna manera, totes les narracions religioses recullen aquesta misteriosa transformació que s'opera en la persona humana “quan és capaç d'alliberar-se dels mecanismes que omplen el cor dels seus desitjos”⁵. Per alguna cosa deu ser. Però no ens enganyem. No resulta fàcil. Adela Cortina recomana començar per ser lúcids i “confessar-nos almenys quin és el mecanisme subjacent a la nostra acti-

4. El nostre grup d'investigació GREDI (Grup de Recerca en Educació Intercultural) s'ha compromès en el treball educatiu intercultural per promoure una societat més cohesionada i justa, des d'una concepció de ciutadania que integri realment i faciliti la participació de totes les persones que constitueixen aquesta societat. Des de la ciutadania global ens sentim compromesos igualment a treballar en projectes internacionals, sempre al costat dels grups desfavorits, per col·laborar a l'avanç d'un major diàleg entre els pobles i d'una educació transformadora que afavoreixi la democràcia i la cohesió social als països on intervenim.
5. També resulta significativa l'anotació de Mateu en la narració de la trobada de Jesús amb el jove ric, a qui el Mestre convida a desprendre's de la seva riquesa en benefici dels pobres. “El jove se'n va anar entristit perquè tenia moltes possessions.” (Mt, 19,22).

vitat consumista”. Des de la meua experiència, el contacte amb poblacions i grups empobrits ens retorna al mateix temps la petitesa dels nostres desitjos i la injustícia que poden amagar. La “interpel·lació dels que viuen amb més consciència social o lluiten per un estil de vida contracultural” també ens pot ajudar a fer més viu el contrast entre la nostra incoherència de vida, plena d’autojustificacions, i la llibertat basada en la justícia i un amor real als empobrits.

En resum, urgeix anar treballant en nosaltres, i des de l’educació, “un estil de vida alternatiu”, una austeritat amable que trenqui amb el consumisme i que alerti sobre els mecanismes que no només lliguen les persones sinó també els pobles, i que no els deixen ser lliures. En aquest sentit, la col·laboració en moviments que denunciïn el desordre econòmic, la compra de productes en botigues de comerç just i el coneixement i difusió dels processos d’injustícia que s’oculten darrere d’algunes grans empreses poden expressar aquesta voluntat de canvi estructural que va més enllà de nosaltres mateixos. Com ens recorda Carreres: “Al darrere de cada producte que consumim, hi ha realitats concretes que depenen de nosaltres i que és possible canviar.” (Carreres, 2004:25).

Però més que amb els desitjos de tenir, el nostre cor es pot haver omplert amb el “desig de poder”, de “tenir una bona imatge”, de reconeixement social. La nostra societat competitiva ens empeny sovint des dels llocs de treball a l’escalament per a la recerca

d’un currículum millor, fet que trasboca de vegades la jerarquia de valors en l’àmbit personal i col·lectiu. En algunes ocasions, aquest desig també s’autojustifica des de criteris d’eficàcia o des de la recerca de llocs que permetin més incidència. Per això, em resulta molt aclaridor, al mateix temps que revolucionari, el llibre de Holoway *Cómo cambiar el mundo sin tomar el poder* (2002), perquè es tracta d’avançar, de mica en mica, en maneres de fer i d’organitzar-nos que estan basades en la riquesa i la densitat de les relacions humanes, en la confiança i en la participació, més que en el control o la perpetuació dels càrrecs i serveis.

Una utopia poc creïble? El gest de Jesús al lavatori dels peus, les seves permanents crides a un servei que s’entén des de la gratuïtat i l’estima, la seva forma d’enfrontar-se amb les autoritats del seu temps i de recriminar-los l’autosuficiència, ens hauria de fer sospitar que els camins de l’Evangeli són diferents d’aquests criteris de competitivitat i de recerca del poder.

I, no obstant això, és possible fer petits passos en aquesta direcció. Recordo quan, al començament del nostre camí com a Departament, vam decidir iniciar un estil nou d’organitzar-nos, basat en la participació i la coresponsabilitat. L’“Alternativa de Barcelona” –tal com l’havia batejat un catedràtic una mica escèptic respecte a això de la democratització– ens omplia d’orgull i d’alegria. De mica en mica, però, se’ns van anar “colant” les velles formes d’aferrar-se al poder. Quan acabaven de reelegir-me direc-

tora del Departament vaig caure greument malalta i vaig tenir l'ocasió de veure amb claredat de quina manera tan subtil ens agafem al poder, encara que sigui per "enfortir" una alternativa democràtica. Aquesta dimissió, i d'altres que s'han anat succeint al llarg de la meua vida i de la vida de companys i companyes propers, pot no ser ben entesa o no ser entesa en absolut. I és una decisió que cal sostenir en el temps, perquè sovint hom sent la temptació de tornar a lluitar pel petit poder perdut, quan arribem a creure'ns que som indispensables per a la societat o l'Església. Però, quina font d'alegria és descobrir el creixement d'uns altres, la maduració dels grups i la sintonia, una mica més autèntica, amb els sentiments del Senyor Jesús! (Fl 2,5).

Finalment, per no allargar més aquest apartat, voldria al·ludir tan sols a quelcom amb què també es pot omplir el cor dels nostres desitjos: el desig de fer. Aquesta activitat estressant, que tant ens enorgulleix i que oculta la secreta ambició d'arribar a ser com Déu. Una companya, en veure'm atabalada per la feina, se'm va enfrontar un dia dient-me "però, què busques? per què maldes tant?". Que gràfica la definició de Frankl (2000) d'aquesta febre d'activitat com a neurosi noògena que suposa, de mica en mica, la pèrdua del sentit de la nostra vida! "No és cert –assenyala aquest autor– que l'home busqui originalment i principalment la felicitat. El que l'home vol és tenir un motiu per ser feliç. Una vegada té el motiu, la felicitat arriba per si sola." (Ibídem, 72). Però trobar aquest motiu poderós és

"El que l'home vol és tenir un motiu per ser feliç. Una vegada té el motiu, la felicitat arriba per si sola."

trobar el sentit de la nostra existència, allò pel qual val la pena viure i morir. I per això necessitem temps per buidar la safata dels nostres desitjos. Necessitem anar adquirint "un estil de vida" que troba temps per a la trobada joiosa amb Déu i amb els germans; per fer-se conscient de les necessitats dels altres (aprendre a mirar, com el viatger samarità, a qui ha caigut a la vora del camí); per sorprendre'ns i gaudir amb la naturalesa; per aprendre a llegir els signes dels temps; per compartir; per viure i celebrar i fer festa. Confesso que això és molt fàcil d'escriure i una cosa tremendament difícil de fer per a qui ha crescut amb el modernisme i el "model" internalitzat de "l'home o la dona treballadors". Necessitem ajudar-nos mútuament per crear aquesta cultura de la gratuïtat, de la comunicació i compartir en ambients propers i estimulants. Per alguna cosa hem insistit, des del començament, en l'alegria com a do. És des de la pobresa personal i col·lectiva, des del reconeixement de la nostra incapacitat per avançar i des de la voluntat de fer-ho, que un dia podrem agrair aquesta llibertat que ens ha estat donada i que ens permet exclamar: "Vas fer créixer l'alegria, vas augmentar el goig." (Is. 9,2).

2. Espais d'alegria

2.1. L'alegria: signe de Déu en allò quotidià

La novetat pasqual no ens treu fora de la història ni de la vida, ens hi arre-la. Com assenyala Pagola, “el testimoni viu en la realitat d'avui. És on hi ha l'ésser humà. La seva vida no transcorre al marge dels problemes, interrogants i sofriments que es viuen avui al món. La seva visió de la vida està enriquida per l'experiència que viu de Déu, però no viu en un altre món, en un altre temps, en una altra esfera.” (2004:1).

És en l'avui i en l'ara, en aquest temps quotidià, que sovint se'ns apareix gris o monòton, però que és lloc de salvació, on podem llegir els signes del temps i on Déu també se'ns fa present, si el sabem descobrir. “Déu no deixa de manifestar-se en el teixit d'allò quotidià i potser hauríem de preguntar-nos per què no li donem a aquestes aparicions la importància que tenen en la manifestació de Déu i explorar els trets que aquesta teofania discreta pot tenir en el dia a dia de la nostra vida.” (Quinzà, 2003:59).

“Si no trobem Déu allí on som, no el trobarem mai”, ens recorda Jäger (2004:145). “Experimenteu-vos com a vida de Déu aquí i ara, a l'oficina, a la màquina, a la cuina i també dalt del monopati, sobre la bicicleta de muntanya, fent *footing*. Viviu Déu en aquest moment tan habitual de la vostra vida, ja que el Regne de Déu no vindrà amb una espera. No diran ‘ja és aquí’ o ‘ja és allà’, perquè el Regne de

Déu està escampat sobre la Terra i els homes no el veuen.” (Ibídem: 25).

Poveda (1925, 1968: 356-357) va escriure fins a set cartes sobre l'alegria a una de les seves col·laboradores més properes, en un moment difícil per a ella i segurament per a la naixent institució. En una d'aquestes cartes assenyala: “Una reflexió sobre aquestes paraules de David: *donàres alegria al meu cor*. Sant Agustí les comenta dient que el real profeta ens ensenya on hem de buscar l'alegria, que és dins de nosaltres, al cor. Se m'acut aquesta reflexió perquè, vivint tan enmig de la gent, tan plena d'assumptes, tan envoltada d'impressions diverses, presenta alguna dificultat mantenir-se alegre i fer abstracció de tot el que ens pot prendre aquesta alegria, que hem de procurar que sigui impertorbable. Quan el de fora ens mogui cap a la tristesa fem una mirada endins i trobarem l'alegria”.

Viure així la presència del Déu Vida és descobrir que “cada dia és nou”, que tenim una pàgina en blanc per escriure i que no estem sols en aquesta tasca. Una pràctica molt senzilla que ens pot ajudar a recordar-ho quan ens llevem del llit. “Avui tinc un dia nou!” I agrair-ho també.

“Podem ser signes de Déu per als altres.”

I, ahora, convé recordar que “podem ser signes de Déu per als altres”: un somriure en la salutació, una paraula, un gest amable de vegades il·luminen la jornada de l'altre. “Esti-

gueu sempre alegres en el Senyor, us ho repeteixo, estigueu alegres –recomana Pau a la comunitat de Filipos–. Que tothom noti com sou de comprensiu.” (Fl. 4,4). Com ens veuen els altres, els veïns i veïnes, els col·legues de la feina, la gent del barri o de la parròquia?

Alimbau, en una obra sobre l’alegria, plena d’anècdotes i de testimoniatges, recull les paraules que Teresa de Calcuta va dirigir a uns visitants que li demanaven un consell: “És molt senzill i molt important: somrieu sempre.” (Alimbau, 2003:188). Potser la mare Teresa recordava el consell que li va donar la seva mare poc abans de marxar com a religiosa a l’Índia. “Filla, quan acceptis una tasca, fes-la amb alegria, fes-la amb total lliurament, porta-la a terme amb goig. Si no és així, no l’acceptis. Però tot el que facis, fes-ho amb alegria.” (Ibídem, 179). A mi m’impressiona aquesta paraula que es repeteix en Pau i en Teresa, *sempre*. No quan estigui descansada o quan em vagin bé les coses o vagi sobrada de defenses, sempre. I quan aquest autor relata els testimonis d’alegria, acostuma a apuntar-hi aquest somriure amable que recobreix la vida, moltes vegades plena de dificultats, dels testimonis.⁶

“El seu nom: Titus Brandsma. Era carmelita, periodista, professor de la Universitat Catòlica de Nimega. El van detenir i va estar confinat en tres camps de concentració nazis. Després de ser sotmès a experiments mèdics li

van injectar àcid fènic. Els que van conviure amb ell als camps de concentració van dir que ‘somreia sempre’; que ‘tenia un gran sentit de l’humor’; que ‘enmig d’aquell desastre es mostrava agradable, alegre i ajudava tant com podia’; que ‘la seva serenitat els impressionava profundament i la seva sola presència els confortava’. Li deien ‘el somriure de Déu’.” (Alimbau: 2003:190).

Potser, perquè la paraula sempre no carregui massa sobre la nostra consciència, Alimbau, recordant segurament el famós decàleg del papa Joan, proposa un decàleg de l’alegria que ens apressa a donar una resposta només en el dia d’avui i que titula Només avui somriuré (Ibídem, 76-77).

També en l’espai quotidià ens podem deixar interpel·lar pels que ens envolten sobre la qualitat i veritat de la nostra alegria. “Què et passa –m’aborden de vegades els meus col·legues–, que avui no somrius ni tens la mateixa cara?” Sense cuirassa, sense defenses, el diàleg ens pot ajudar a descobrir coherències i incoherències en la nostra manera d’actuar i de ser. Però sobretot ens pot oferir també “el testimoni de tantes persones” que són al nostre costat i que ens ofereixen també la seva alegria i la seva amistat. Elles, fins i tot sense saber-ho, semblen haver fet el seu càntic del Servent. “El meu Senyor m’ha donat una llengua d’iniciat per dir una paraula d’ànima a l’abatut.” (Is. II.50,4). Quan

6. Jesús, ben comprensiu, ens anima a viure el present: “No us atabaleu pel demà, perquè el demà portarà el seu propi aclaparament. Cada dia en té prou amb el seu propi afany.” (Mt, 6,34).

miro la meua vida, veig sempre infinitat de rostres amables, propers, persones que m'han donat el millor d'elles mateixes i que m'han encomanat la seva felicitat. És un ajut que agraeixo molt profundament.⁷

Potser avui es necessita més que mai crear “ambients d'alegria”. En aquests ambients ens podem formar els uns als altres, podem desenvolupar el millor de nosaltres mateixos i oferir, alhora, un estil de vida alternatiu, una forma nova d'humanitzar el nostre món.

Quins són els “elements clau” per a la construcció d'aquests espais que possibilitin a les persones créixer en l'alegria i des de l'alegria? De Pedro Poveda, pedagog especialment sensible a aquesta dimensió educativa fonamental, en recullo alguns d'aquests elements, llegits des de l'avui (Bartolomé, 2003:20).

– Espais acollidors, càlids, familiars, on les relacions humanes es puguin establir amb naturalitat, on les persones es manifestin tal com són. “Aprenguin a moure's amb llibertat, sense mirades fiscalitzadores que reprimeixin l'espontaneïtat necessària per conèixer el que s'ha de formar.” (1931).

– Espais que permetin i animin a somiar, perquè l'educació també és, i molt fonamentalment, “obertura de la

ment per acollir allò nou”. És necessari crear aquestes noves mentalitats, disposades a descobrir formes diferents de construir el món.

– Espais on l'aprenentatge es converteix en tasca de tots i totes. Un aprenentatge dialògic, perquè aprenem els uns dels altres. Poveda concedeix molta importància a la construcció del coneixement, a un estudi estretament relacionat amb la vida i que sustenta qualsevol innovació i canvi.

– Espais per formar-nos, on l'exigència brota de l'interior, on l'humanisme que es proposa manté íntegre el compromís de Jesús. “Jo us demano un sistema nou, un mètode nou, uns procediments tan nous com antics, basats en l'amor.” (1912).

– Espais oberts a les realitats que els envolten, als problemes, institucions, persones, projectes, comunicacions. Són nusos de xarxes més àmplies, no estructures tancades. Per això, Poveda creu en la seva força transformadora, en una influència capaç de trencar límits, capaç sempre de construir ponts de trobada.

No hi ha dubte que el món canviant en què ens movem imposa una adequació de tots aquests trets a la cultura i les necessitats actuals. Però cal caminar amb cautela a l'hora de considerar “superades” algunes de les

7. Recordo especialment el testimoni dels meus pares, persones de fe arrelada i d'amor invencible per la vida. Moltes vegades els germans solem recordar el gest somrient del meu pare davant qualsevol fet, buscant-ne sempre la part positiva. “És una sort –solia exclamar–. Fixeu-vos-hi bé i veureu que és una sort”.

dimensions que hem trobat en Poveda. Les comunitats d'aprenentatge (AA VV 2002), per exemple, presentades com una de les vies més prometedores de desenvolupament educatiu en col·lectius que pateixen o viuen el risc d'exclusió, expressen en les fases de la seva construcció molts dels trets anteriorment descrits.⁸

Per altra banda, les noves tecnologies han apropiat vitalment persones que viuen en llocs molt apartats. L'espai virtual també pot resultar molt acollidor i proper, amb la condició que els nostres diàlegs –en temps real o a través del correu electrònic– incloguin els interessos, els somnis, els problemes, la vida dels altres amb qui ens comuniquem, permetin oferir el nostre temps amb gratuïtat a aquells que s'introdueixin per la pantalla de l'ordinador i reconeguin, en qui ens escriu o ens parla, un rostre veritablement humà.

Echeverría (1999:478-479) ens alerta, a més, a no caure en un desequilibri vital concedint un temps excessiu a aquest tercer entorn i oblidant el primer (l'ambient natural) o el segon (l'entorn urbà). García Roca (1998) també ens recorda la necessitat de “reconstruir els mons vitals” (tantes persones vivint en solitud!), i fer de les nostres institucions i espais

socials, llocs humanitzadors, on les personalitats fràgils i fragmentades es puguin reconstruir, alhora que enfortim les xarxes socials.

I perquè Déu s'ha pres molt seriosament la seva obra creadora, l'alegria només pot brollar en contextos que siguin realment humanitzadors.

2.2. “*La perfecta alegria*”: *la saviesa d'un poble*

Entrem ara en un espai que sembla incompatible amb l'alegria. Ens situem davant el límit, la insolidaritat, el rebuig, la malaltia o la mort. És de nit. Hem arribat –com expressa bellament González Buelta (1993)– a les vores de la vida. És possible cantar en terra estranya? És possible mantenir una vida esperançada i alegre en la foscor i des de la foscor?

Que sí que és possible ens ho evidencien els in comptables testimonis de persones que, vivint en situacions límit, han expressat realment la veritable alegria. “Em sento ple d'ànims, desbordo d'alegria enmig de totes les meves penalitats.” (2 Cor. 7,4).

I Pere Casaldàliga (2001) ens regala aquest text esperançador, amb el qual carrega sobre si mateix tota la

8. La fase del “somni”, per exemple, desenvolupat durant el procés de construcció d'una comunitat d'aprenentatge és realment vital. Tota la comunitat somia: pares, professors, alumnes, veïns i veïnes, voluntaris que s'hi apropen. Somien per estimular-se a desenvolupar una educació d'acord amb les seves expectatives més profundes.

9. Vull evocar amb aquesta frase una de les *floreillas* més conegudes de sant Francesc, quan, anant de camí, li explica al germà León en què consisteix la “perfecta alegria”: acceptar amb “paciència i alegria penes, injúries, oprobis i molèsties” de qui no esperàrem rebre aquest tracte (Novoa, 1964: 66-72).

realitat que fa mal, com un ressò actual de les paraules de Pau:

“Ja fa dos anys del nou segle XXI i el món segueix cruel i solidari, injust i esperançat. Encara hi ha guerra i hi ha imperi, i l'imperi ha inventat la guerra preventiva. Encara el món es divideix almenys en tres: Primer, Tercer i Quart.”

“La fam, la pobresa, la corrupció i la violència han augmentat; però també han augmentat la consciència, la protesta, l'organització, la voluntat explícita d'alternativitat.”

“Els signes del temps, malgrat tants contrasignes, són més aviat lluminosos, esperançadors. Com diu el proverbi sefardita: “l'hora més fosca és quan està per clarejar”.

Però es fa necessari aprendre a llegir aquesta realitat que fa mal: la malaltia que ens va sorprendre, els projectes que van volar, la incomprensió, el desarrelament o la falta de confiança dels més propers, unes estructures socials o eclesials que no ens ajuden a créixer i molt especialment el dolor del món. També el reconeixement de la nostra ignorància, del nostre analfabetisme interior per llegir el que ens sorprèn i ens subleva. I és que a la nit sembla que s'enfonsi el sòl que trepitgem; les coses, els esdeveniments, surten al revés del que havíem somiat, del que creiem que ha de succeir.

Necessitem, com Joan de la Creu, arribar a aquesta certesa que Déu segueix sent aquí, acompanyant-nos en el límit:

*“Que bien sé yo la fonte que mana y corre
Aunque es de noche”*

I quan ens atrevim a mirar el món actual, la crisi actual que ens situa en una profunda nit, “podem encara percebre la font que raja i corre, quan són tantes les víctimes? No deu ser cinisme agafar-se a la mística en l'interior de la crisi?” –es pregunta García Roca (1998:312), per donar a aquesta pregunta una resposta esperançada– perquè “no hi ha dubte que existeix una faç de mort i és necessari prendre'n consciència; però, quan vàrem arribar a la seva profunditat, es manifesta el seu potencial de resurrecció com el costat ocult i invisible de la crisi que necessita ser desvetllat”. Encara que existeixi un llarg camí per recórrer. Encara que hàgim d'avançar en la foscor.

En aquests moments, Jesús mateix, des de l'hort de les Oliveres, es converteix en Mestre i ens anima a “buscar Déu en l'oració”.

Barth expressa bellament aquest camí estrany i possible: “Quan una persona alça la seva mirada cap a ell, cap a Jesucrist, li sobrevé una transformació, en comparació a la qual la major revolució és una nimietat. Quan es produeix, s'obre pas amb força cap enfora. A aquesta persona li clareja una gran llum, intensa, constant. I precisament aquesta llum es reflecteix en el seu rostre, en els seus ulls, en la seva conducta, en les seves paraules, en la seva manera de comportar-se. A una persona així, fins i tot enmig de les seves preocupacions i sofriments,

malgrat tots els seus sospirs i grunyits, se li causa una alegria: no una alegria gratuïta i superficial, sinó profunda; no passatgera, sinó permanent.” (2005:15). Ens recorda que l’alegria de la qual estem parlant és un do, quelcom que no és degut als nostres esforços ni tampoc a les circumstàncies per les quals hem passat. I al mateix temps ens indica la nostra actitud: alçar la nostra mirada cap a Ell.

“Tal vez nos diga el desencanto que le perdimos la pista al Absoluto. Pero sólo hemos llegado a la frontera donde acaba lo que dominamos.”

*“Liberados de nuestra suficiencia veremos con más claridad al Dios discreto
Y ahí mismo nos descubrimos existiendo
en el amor sin condición y sin orillas.”*

(González Buelta, 1993:179)

Recordem l’exemple, ja citat, de Titus Brandsma i de tantes persones, començant pels primers cristians, que van expressar aquesta experiència d’alegria profunda en els moments més difícils. És precisament aquesta transformació la que els fa sortir d’ells mateixos, la que els duu, en una dinàmica imparabile, a brindar “l’amor sense condició i sense límits” als altres.

Voldria portar el testimoniatge d’una amiga i companya meva que va morir fa uns quants anys de càncer. Lluitadora i dinàmica, havia arribat a ser diputada al Parlament de Catalunya. La malaltia li va sobrevenir quan jo era fora. No m’imaginava com troba-

ria una dona tan extraordinàriament activa, amb dos nens i un marit a qui adorava, veient com se’n podien anar per terra tants projectes i tant de camí recorregut.

“L’única cosa important és l’amor.”

I la vaig descobrir somrient, amb una mirada diferent, amb més pau, però amb la mateixa energia. Ella em va voler fer partícip de la seva experiència interior. En un dels moments crítics de la seva malaltia havia experimentat com una força interior que la impulsava de nou a la terra, a una humanitat, la descripció de la qual em sonava estranyament semblant a la que es llegeix en una de les meditacions d’Ignasi de Loiola: gent enmig de disputes, baralles, guerra. I la meva amiga, allunyada de la pràctica religiosa, havia sentit que se li deia: “l’única cosa important és l’amor”. Ella mateixa no sabia explicar ni explicar-se aquesta experiència. Havia tornat al seu Parlament, a la seva Universitat, a la vida familiar i propera, però hi havia tornat d’una altra manera. Els seus esforços ara s’orientaven a unir, a treballar per buscar respostes més justes, per estar al costat dels que estan més sols o desprotegits. Les últimes paraules que vaig intercanviar amb ella van ser per convidar-me a col·laborar en una fundació que volia crear per estar al costat de les persones, per acompanyar-les en el moment de la mort. “Mira –em deia–, he passat la tarda al costat d’una noia de 28 anys que s’estava morint. El seu marit no

tenia forces per veure-la morir. Simplement li he agafat la mà i allà hem estat les dues. És tan important fer això!” Ella no va tenir temps per veure complet el seu últim projecte. Però ens va voler regalar el testimoni d’una mort serena i el seu funeral, preparat per ella mateixa.¹⁰

Mª Dolors Alexandre (1993:66-77) té escrit un magnífic text sobre la foscor. Entre moltes altres coses ens convida a situar-nos-hi, i qüestionar primer les nostres suposades “seguretats”, certes, i també allò que considerem negativitat i falta d’eficàcia en els muntatges de la nostra vida; atrevir-nos després a entrar en el “núvol” de cada moment històric i de cada corrent cultural, descobrint si, les llavors del verb en cada cultura, però aprenent a reconèixer-hi les ombres i sent, fins i tot, decididament contraculturals. “Aprendre humilment a aguantar, a romandre, a suportar, a arriscar, a vigilar, amb la convicció que és la nit la que mesura el sentinella, que la veritable joia està en el fet de creure abans d’haver vist (Jn, 20-29) i a atrevir-se a estimar algú el nostre del qual mai s’ha contemplat.” (1998:67). Però cal avançar més per

aquest camí. Hem de descobrir la foscor com quelcom normal, i no pretendre gaudir de la llum com un far enlluernador sinó, en tot cas, com un fanalet que il·lumina el nostre camí. I ens anima a freqüentar els llocs “foscos” de l’Evangeli: Betlem, Natzaret, Getsemaní... i els llocs “foscos” de la nostra història, el seu revers. Com diuen els teòlegs llatinoamericans, aquelles vides i aquells pobles que no compten per a les històries oficials, però que són preferides a les cartes de Déu.

És llavors quan podrem, com la nit de Ciri Pasqual, encendre les nostres petites candeles en el Ciri Pasqual, en la llum del Ressuscitat. Ell sostindrà la nostra alegria, que ja no es recolza en nosaltres mateixos ni en els nostres èxits, sinó en Ell. I en Ell se sosté la nostra convicció creient que, “a més de fosc, l’home és una altra cosa, i que és possible transcendir la negativitat de la història, no escapant-ne, sinó transformant-la des de dins” (Ibídem: 69). I conclou amb aquest text esperançador: “Començar a caminar per un camí del qual ho desconeixem gairebé tot i en el qual ens serveixen de guia les petjades dels que el van

10. En un dels *Quaderns de Cristianisme i Justícia*, “Creure des de la nit fosca” (1998), núm. 81, s’hi poden trobar relats semblants al que acabo de narrar. La fe i l’esperança, no obstant això, il·luminen però no eliminen l’experiència de finitud. Requereixen—com ens recorda Benzó des de la seva experiència com a malalt—un combat permanent mentre vivim. “El creient, com Jesús a Getsemaní, se sent igual d’angoixat que el no creient; però en la seva angoixa hi ha un àngel misteriós que l’acompanya sense que la seva presència eviti la suor de la sang.” (Benzó, 1998:16). El testimoni bastant recent de la malaltia i la mort de Rosa Deulofeu ens poden ajudar a entendre aquest procés misteriós i profund que porta a acceptar, des de l’amor i la fe, la prova més dura de la vida. “La Rosa ha mort, tan jove encara. Però havia recorregut un llarg camí de bondat, de generositat, de col·laboració. També de pregària, de sofriment, suportat amb força i esperança. Va fer tot el camí amb el somriure als llavis.” Aragonès, a: AA VV (2004:111).

recórrer abans que nosaltres i l'ànim que ens dóna el seu esperit. Potser ens acompanyarà també una estranya alegria que, com als d'Emaús, posarà el nostre cor en brases.” (Ibidem, 70).

És aquesta alegria la que vaig descobrir fa poc, quan vaig baixar a orar al costat de la tomba de monsenyor Romero. Hi havia una comunitat de base cantant alegrement, amb tot aquell ritme i aquella salsa que posen els grups populars quan volen expressar la seva alegria. Eren al soterrani de la catedral, al revers de la història. Però cantaven, perquè una força més poderosa que la negativitat que els llançava al revers emanava de la silenciosa tomba de monsenyor.

Els expressaven amb el seu gest el que cantem per Pasqua: “La nostra alegria ningú ens la prendrà!”.

2.3. Moments de plenitud

No voldria concloure aquest breu recorregut pels espais privilegiats per viure l'alegria sense al·ludir a aquells “moments d'experiència de Déu”, que es poden trobar en l'oració però també en qualsevol espai i lloc per on transitem. Són moments on experimentem la seva Presència Ressuscitada i poden ser molt breus. Però aquests moments, que de vegades tampoc sabem expressar, “poden sostenir tota una vida”.

“La veritable alegria arriba com l'Esperit Sant –és en realitat l'Esperit Sant que arriba sempre allà on es dóna la veritable alegria–: arriba sense que

ningú sàpiga d'on ve. Quan algú s'alegra, el temps s'atura per a ell durant un instant. Mentre s'alegra, en el fons només voldria que aquest instant alegre durés indefinidament. Això només es dóna en un únic cas d'alegria: en aquell que la Sagrada Escriptura anomena ‘eterna alegria i delit’ en la comunió perfecta amb Déu.” (Barth 2005:134).

M'agrada molt aquest text de Barth, perquè connecta amb l'experiència de l'Esperit que ens comenta Rahner, un text al qual al·ludia al començament d'aquest escrit i que sempre m'ha entusiasmat perquè expressa amb força l'experiència de l'Esperit que podem tenir totes les persones, creients i no creients.

“Quan es dóna una esperança total, que preval sobre totes les altres esperances particulars, que abasta amb la seva suavitat i amb la seva silenciosa promesa tots els creixements i totes les caigudes, quan s'accepta i es duu lliurement una responsabilitat on no es tenen clares perspectives d'èxit i d'utilitat, quan un home coneix i accepta la seva llibertat última, que cap força terrenal li pot arrabassar, quan es lliura sense condicions i aquesta capitulació es viu com una victòria, quan... podríem continuar durant llarg temps...”

Allí hi és Déu i la seva gràcia alliberadora,

Allí coneixem a qui nosaltres, cristians, hem anomenat Esperit Sant de Déu,

Allí es fa una experiència que no es pot ignorar en la vida” (51-53).

Per als que hem rebut el do de la fe, és molt important que mantinguem viva la memòria del pas de Déu per la nostra vida. És una alegria que no es marceix, que ens sosté i pot sostenir els altres. És la Història, que es transmet de pares a fills al poble d'Israel, que recorda que Déu va ser gran amb ells i que és per això que se senten alegres. El Magníficat és el cant d'una dona meravellada pel que Déu ha obrat en Ella. "En el Magníficat, Maria canta l'actuació sorprenent, revolucionària i gratuïta de Déu en el transcurs d'una història començada en Abraham i prosseguida en els seus descendents, la multitud de creients en Jesucrist. Per això el Magníficat també és el cant d'una Església que s'ha fet, com Maria, servidora del Projecte Alliberador de Déu." (Febrer, 2005:12-13).

3. Què podem fer perquè els altres tinguin vida i alegria?

3.1. Encara és possible la vida!

Hi ha una anècdota de Francesc d'Assís que em commou per la seva simplicitat i tendresa.

Ha anat a visitar una família que té un nen malalt. I duu de regal, per als seus germanets grans, una bossa amb

llavors de flors. Mentre les estan sembrant, el nen pregunta intrigat:

"–Per què fas això?"

–Perquè –contesta Francesc continuant la sembra– quan vegis les florettes sortir al sol i riure amb totes les seves forces tu també riuràs i diràs: ha fet coses ben boniques Déu!" (Leclerc 1977:133).

Deia que m'agradava perquè trobava en tota la narració una expressió molt clara d'aquest bé preat que podria canviar les nostres relacions i la nostra manera d'entendre'ns, de conèixer i d'actuar: la tendresa.

"La tendresa és un paradigma de convivència que ha de ser guanyat."

Com assenyala Luis Carlos Restrepo, en una obra sobre la tendresa, "la tendresa és un paradigma de convivència que ha de ser guanyat en el terreny de l'amorós, productiu i polític, i que ha d'arrabassar, pam per pam, territoris que dominen des de fa segles els valors de la vindicta, la submissió i la conquesta" (Restrepo, 1997:17).¹¹

Des d'aquest paradigma, des "d'aquesta forma de construir comunitat",

11. En la línia de la intel·ligència emocional de Goleman, Restrepo reivindica una harmònica integració de les dues esferes, la cognitiva i l'afectiva, integració que es manifestaria en totes les dimensions de la nostra vida i arribaria fins i tot a afectar la nostra manera d'entendre la ciutadania i la vida social. "Avançar cap a climes afectius on predomini la carícia social i on la dependència no estigui condicionada al fet que un altre renunciï a la seva singularitat sembla que és la tasca fonamental de la política contemporània." (Restrepo, 1997:135).

és des d'on es podran llegir les línies posteriors. Perquè l'alegria no pot brollar on hi ha violència, dominació, invasió i falta de respecte pels drets dels altres. Perquè cada persona necessita que ens apropem a ella amb un enorme respecte, reconeixent la seva pròpia fragilitat, però també les seves enormes possibilitats personals.

Francesc s'apropa a una família amb problemes. Ofereix senzillament una estona de companyia i un instrument pobre per enfortir la seva esperança: les llavors que floriran amb la primavera. Són aquests gestos, que de vegades menyspreem per insignificants, els que poden provocar un somriure, els que parlen, encara que sense paraules, que la vida segueix sent possible.

3.2. *“Alguna cosa nova està naixent. No us n'adoneu?”*

Quan vaig arribar a la República Dominicana tot em venia de nou: aquelles comunitats de base, tan alegres en l'esperança, tan inassequibles al descoratjament; aquells mestres que treballaven en condicions difícils i fosques i que, no obstant això, encara tenien ganes de somiar; la pobresa impensada; la presència misteriosa i real d'un Déu encarnat, a qui trobava entre la gent del barri. Un Déu que es va fer “no-res”. Va ser aleshores quan vaig compondre aquesta cançó:

*“Entre dolor y pobreza,
en el centro de este pueblo
con la esperanza que surge
Algo nuevo está naciendo.”*

Aquesta experiència em va marcar. Des de llavors he pensat que és necessari posar-nos a la recerca dels signes de novetat a la nostra societat, avui, que intenten fer una vida més humana. Són signes que de vegades neixen d'utopies impensades, de somnis, però que intenten que aquests somnis ens mobilitzin en una acció, no per petita menys important. Ens preguntàvem, quines experiències de felicitat, de sentit de “salut”, de plenitud, es requereix potenciar avui? Per mi són aquelles que s'orienten cap a aquest camí i que enumeraré breument.

La globalització de l'esperança: un altre món és possible

El 31 de gener d'aquest any finalitzava el V Fòrum Social Mundial de Porto Alegre, una fita més en la cadena de trobades que es realitza sota el lema *Un altre món és possible*. Amb la participació de 135 països, més de 155.000 persones, 11 eixos temàtics, 2.500 activitats i 2.800 voluntaris, el Fòrum ens va oferir un espectacle impressionant. Quantes persones, de tot el món i de totes les classes socials, unides en un esforç comú: globalitzar l'esperança! Com ens recordava Mayor Zaragoza, exdirector de la UNESCO, “comptant amb la força creadora i entusiasta de tothom que existeix, és possible tenir resistència de propostes que uneix mans, veus, i començar a donar sentit a cada paraula”.

I Ignasi Ramonet, director de la revista *Le Monde Diplomatique* afirmava: “Per sortir del desastre de la globalització liberal, n'hi hauria prou de prendre cinc mesures urgents:

instal·lar una taxa planetària de solidaritat contra la fam i la misèria; suprimir els paradisos fiscals; suprimir el deute extern dels països del Sud; promoure la moratòria sobre l'aigua potable perquè tothom hi tingui accés, i crear un impost de solidaritat sobre les majors fortunes del món.” “Aquest és un Quixot, per ser un boig, per demanar cinc mesures pràctiques, concretes, per canviar el món. És un boig? No, no és un boig, sinó un Quixot, perquè creiem que aquest és un món que pot ser canviat”.¹²

Al costat d'aquestes paraules, que de fet han passat a formar part del manifest final del Fòrum, existeixen propostes que també es van adjuntar al manifest i que ens assenyalen la necessitat “d’encoratjar la vida comuna, en pau i amb justícia a escala humanitat” perquè un altre món sigui possible. Resulta molt significatiu que, al costat de temes ja recurrents com la lluita contra tota forma de discriminació, s’incloguin aspectes com “garantir el dret a la informació i el dret a informar dels ciutadans” (tema “estrella” en el Fòrum); “exigir el desmantellament de les bases militars i estrangeres i les seves tropes en tots els països, tret que actuïn amb mandat exprés de l’ONU”, i “reformar i democratitzar en profunditat les organitzacions internacionals”.

“Globalitzar l’esperança significa apostar per una transformació de la

realitat mundial, no aïlladament sinó d’una forma compartida, no des de la teoria sinó des del compromís.” El compromís s’ha d’iniciar en allò concret, en el que tenim entre mans, però aspira a una articulació més àmplia, descobrint que moltes altres persones, amb diferents tradicions culturals, religions i ideologies poden “compartir amb nosaltres l’esforç comú per plantar cara a alguns problemes que ens afecten” (Carrera 2003).¹³

I quines regles presidiran aquesta actuació conjunta de grups tan plurals i diversos? Els autors que han estudiat el tema coincideixen que “ha de poder ser assumida per la humanitat”. No es tracta, per tant, de substituir les diferents ètiques que guien la conducta de grups i pobles per una nova ètica, sinó de posar-nos d’acord en el que és bàsic, en uns mínims ètics, per deixar, al mateix temps, àmplia llibertat per al desenvolupament de les ètiques de màxims o de projectes de felicitat o de vida “bona”. Es plantegen diversos obstacles pràctics a l’hora de dissenyar aquesta ètica civil, que per a molts es podria identificar amb els drets humans. Recordem que fa falta que aquesta ètica civil, basada en el diàleg i en el consens, tingui presents totes les persones afectades per la qüestió proposada. A més, totes les conclusions han de ser sempre revisables. Recordem l’evolució dels drets humans i la fragilitat que encara avui tenen els anomenats de tercera gene-

12. Aquestes paraules estan extretes de la taula rodona *Quixot avui: utopia i política*, mantinguda al Fòrum per diferents intel·lectuals entre els quals hi havia els que he citat.

13. Aquest text ha inspirat les propostes que plantejo a continuació i que van ser recollides en un escrit meu: “Del projecte d’ahir a la realitat d’avui”. Text cit. 2003:36.

ració. Els esdeveniments viscuts aquests últims anys ens recorden que la pau encara és un bé precari, un dret conculcat amb massa freqüència. Per aquest motiu, una proposta socioeducativa de tarannà humanitzador¹⁴ ha d'acollir aquest esforç comú per assumir responsablement i en diàleg els camins que s'han de seguir. “És cert que tenim necessitat urgentment d'una moral global per a un món global. I una moral justa global requereix una aposta profunda en l'àmbit teòric per l'humanisme i en el pràctic per les instàncies que la puguin fer efectiva, vies que permetin demanar responsabilitats a aquells que la vulnerin.” (Valcarcel, 2002:262).

El voluntariat i les xarxes de solidaritat

La solidaritat, ens recorda García Roca, circula per múltiples camins. “Aquí estan, com vaixell almirall, l'anomenada economia popular solidària, les experiències d'organització popular, els tallers sociolaborals, els grups d'autoajuda, les organitzacions de voluntaris, els cercles de salut, les agrupacions autogestionades, les organitzacions no governamentals.” (García Roca, 1998:318). S'han escrit i s'han dit moltes coses aquests últims anys sobre la fragilitat i fins i tot sobre la “perversió” d'alguns dels protagonistes d'aquest sector solidari (llums i ombres de les ONG; el voluntariat, un tranquil·litzador de “bones conscièn-

cies”?) que han posat sota sospita aquestes iniciatives. Alguna vegada ens ha tocat denunciar a la Universitat iniciatives privades de cooperació amb països de l'Amèrica Llatina que ho eren tot menys realment solidàries.

Però reconèixer el que hi ha d'ombra en tot això, reconèixer la necessària articulació que ha d'existir amb iniciatives i accions polítiques d'abast més ampli, com després veurem, no implica deixar de banda aquesta formidable força que és l'acció solidària. Una força que testimonia la presència viva de Déu en la nostra història, la seva enorme capacitat transformadora, no des de les grans accions sinó des de la gratuïtat, la petitesa, el que no compta. També és per a qui desenvolupa aquesta acció una font de transformació personal. “L'experiència de la gratuïtat (l'experiència subversiva de la gratuïtat), la mirada present a les barriades i a les narracions concretes de la marginació social, la trobada amb els derrotats però encara no vençuts, ens retorna un vendaval que altera les nostres seguretats personals. En això, el viatge de tot voluntari es fa viatge de tornada. I descompon de tal manera les nostres seguretats que ja cap de nosaltres no torna a ser igual.” (Falcón, 1997:15).

Acabo de tornar del Salvador i he quedat admirada d'un projecte de des-

14. Precisament, el cristianisme s'hauria de “sentir a gust” en aquest esforç comú per construir una ètica global. (Tant de bo els drets humans estiguessin complerts per tots!) “Al mateix temps, els cristians viuran en la seva comunitat de fe, els seus ideals de vida plena. Aquests ideals jugaran un paper crític davant els mínims que viu la societat, de tal manera que els cristians s'animin a continuar el diàleg per ampliar els mínims.” Carrera, *Obra cit.* pàg. 29.

envolupament local que s'està portant a terme en una de les zones empobrides d'aquell país. En el projecte, la unió d'esforços internacionals corre paral·lelament amb el treball formatiu i productiu de la comunitat, encoratjada per diverses organitzacions i articulada en accions de participació que tenen al capdavant el seu propi alcalde. Avanços en l'organització social, en la millora de les condicions socials i ambientals, en el desenvolupament econòmic local i assoliments de la incidència política expressen ben clarament la riquesa que sorgeix quan ens unim perquè un altre món sigui possible. Ara estem treballant per transformar l'escola. I es fa amb el suport de les universitats d'aquí i d'allí. Aquest estiu, un grup nombrós d'alumnat de les carreres d'educació hi aniran per brindar reforç a les escoles. Però sobretot aprendran la saviesa dels pobres. I el que es va aconseguint quan tots ens impliquem en la lluita contra la marginació i la pobresa. I segur que tornaran més feliços, perquè hauran trobat més motius per ser-ho.

En una recent investigació avaluativa sobre els centres de tercera edat orientats al temps lliure a Espanya¹⁵, recollíem els motius que les persones grans donaven per fer-se voluntaris o voluntàries: “donar i rebre, sentir-se útil, compartir amb uns altres”. I assenyalàvem els valors que hi ha en el perfil d'aquest voluntariat, potser poc conegut però que, al nostre parer, constitueix una força social emergent:

“solidaritat i responsabilitat, llibertat de participació, actitud de servei, grauitat, relació de suport”.

Les associacions i organitzacions no governamentals on se sol inscriure el voluntariat representen la llera per al desenvolupament de la seva acció solidària. Però l'establiment d'una cultura de participació requereix unes bases sòlides sobre sentiments i actituds que afecten la identitat personal. El sentiment d'identitat constitueix la base per a la permanència d'un grup o organització. Cal generar sentiments de lleialtat al grup i reconèixer-se com a membres actius per anar creant un compromís personal i continuat. Avui dia, un dels aspectes fonamentals de l'associacionisme és concebre'l com a espai de formació que permeti un procés d'informació, d'anàlisi i reflexió que faciliti i promogui canvis. I això reclama alhora persones amants a invertir temps i esforç a portar a terme processos d'acompanyament formatiu, a desenvolupar ambients que facilitin el diàleg, el fet de compartir, el contrast, la recuperació de les forces que convidin, com dèiem abans, a somiar. I, si no espais materials, xarxes informàtiques de solidaritat per donar suport a causes justes, per intercanviar *power points* que encoratgin a qui està esfondrat o cansat, que ajudin a fer emergir un somriure, perquè estem necessitats de tot això en aquesta societat. També en aquestes xarxes hi trobem “emballat” (valgui la redundància) el mateix Déu.

15. Amorós, P.; Bartolomé, M.; Sabariego, M. i De Santos, J. *Construint futur. Les persones majors: una força social emergent*. En premsa.

M'agradaria expressar, en poques paraules, el que ha constituït —està constituint— la meua tasca prioritària durant aquests últims anys: la reflexió, unida a la recerca pràctica de vies formatives, d'una ciutadania intercultural, democràtica i crítica. Perquè l'estudi de les recents migracions, la creixent preocupació de comunitats i grups que veuen la seva identitat amenaçada, l'existència de col·lectius en risc imminent d'exclusió (si no ja exclosos), el reconeixement que vivim en un món globalitzat ens estan exigint construir una ciutadania intercultural:

— “Des del principi del respecte i el reconeixement mutu com a base de la convivència en la societat multicultural en què vivim. Es fa necessari desenvolupar una identitat cívica a partir d'aprendre a conèixer i dialogar amb altres grups culturals, desenvolupar valors i normes de convivència on les diferents mirades culturals, de gènere, etc. es vegin reconegudes. Encara més, avui s'avança cap a una posició de reconèixer la diversitat com un bé públic que s'ha de conrear.”

— “Des d'una posició de ciutadania intercultural activa com a instrument per enfortir la democràcia, el seu funcionament i institucions en la mesura que es fomenta la participació de tots i totes en els espais públics. Sobretot per la capacitat intrínseca de la participació com a “poder” d'aprendre i fer-se escoltar en aquests espais: particularment important per a aquells grups que han sofert discriminació en

el reconeixement dels seus drets (per raó de gènere, cultura, llengua, classe social, etc.).”

— “I des de la necessitat d'una ciutadania intercultural activa i crítica en la mesura que els processos de diàleg i trobada entre cultures de les societats plurals exigeix un sentit crític de la nostra pròpia cultura. És necessari construir-nos com a ciutadans i ciutadanes des de la fal·libilitat de la nostra cultura, que no vol dir errònia, prenent els termes de Thiebaut (1998).” (Bartolomé i Cabrera, 2003).

Podríem preguntar-nos què té a veure això amb la recerca de camins per a l'alegria. No devem estar obstinats en una idea fixa que ha de sortir “per sobre de tot”? I, no obstant això, si la nostra proposta és buscar experiències que donin sentit i felicitat als nostres contemporanis, aquest és un camí concret i necessari, per on passa la construcció social avui dia, tan exposada al risc de la fragmentació i de la insolidaritat. Crec també que aquesta és una tasca pròpia de laïcitat que haurem de desenvolupar juntament amb altres persones, també compromeses, encara que sigui des d'altres credos o altres conviccions, en el desenvolupament d'una societat cohesionada i inclusiva. Com s'expressava en la *Gaudium et Spes*: “La interdependència, cada vegada més estreta, i la seva progressiva universalització fan que el bé comú —és a dir, el conjunt de condicions que fan possible les associacions i a cadascun dels seus membres l'assoliment més ple i més fàcil de la seva perfecció— s'universalitzi cada vegada més i im-

plica, per això, drets i obligacions que miren tot el gènere humà. Tot grup social ha de tenir en compte les necessitats i les legítimes aspiracions dels altres grups; encara més, ha de tenir molt en compte el bé comú de tota la família humana.” (*Gaudium et Spes*, 1965. núm. 26). “Els cristians no han de tenir altre anhel major que el de servir amb creixent generositat i amb summa eficàcia els homes d’avui.” (*Ibidem*, núm. 93).

Sensibilitzar, des de les plataformes parroquials i des dels ambients de treball cap a la urgència de construir una societat cohesionada i els riscos reals que estan provocant postures intransigents, excloents o poc permeables al diàleg intercultural i interreligiós; avançar en el camí de la formació per a una ciutadania democràtica, facilitant el coneixement pràctic dels drets humans, el desenvolupament del judici crític o la participació democràtica en totes les estructures a les quals tinguem accés o estiguem organitzant; tenir cura especialment del suport incondicional als que es troben en més risc d'exclusió, i evitar, no obstant això, els paternalismes i les dependències asimètriques, i ser molt autocrítics amb nosaltres mateixos, com a grup eclesial, denunciant tot el que suposi imposició, falta de diàleg o de participació en les nostres pròpies estructures i revisant les nostres pròpies actituds per veure si expressen el que desitjaríem eradicar de la societat, constitueix un magnífic programa, la realització del qual, no ho dubto, serà font de felicitat per a molts, encara que també de més esforç i d'alguna nit de les quals vàrem parlar. Però el camí val la pena.

Sí que m'agradaria, abans d'acabar aquest apartat, insistir en un aspecte que considero clau en el moment actual: utilitzar el diàleg com una nova forma d'entendre i aportar a la reconstrucció social. En un altre treball (Bartolomé, 2004) insistia en els trets fonamentals que el diàleg, si s'entén com a trobada entre persones, hauria de tenir:

– Es dona en un context educatiu i social, amb una orientació transformadora.

– Ha d'ésser i ha d'estar constitutivament obert.

– Suposa l'autoconeixement i l'autocrítica del que dificulta en nosaltres la comunicació.

– Implica el reconeixement d'intel·ligències múltiples, sense atorgar especial èmfasi a la intel·ligència acadèmica.

– Té un caràcter igualitari. Està orientat a arribar al consens.

– Provoca una experiència vital integradora.

– Desenvolupa la solidaritat.

Davant d'estratègies de dominació, d'enfrontament, d'acritud, de violència física o verbal, tenim l'estratègia del diàleg, per altra banda, plena de regust evangèlic. “El diàleg –ens suggereix Boff (2004)– demana reconeixement mutu dels interlocutors, la renúncia de voler dominar l'altre i la garantia que tots hi poden participar. El diàleg apunta a construir els punts comuns a partir dels quals sorgeix el context mínim i a deixar en segon pla les diferències que ens separen. I, principalment, el diàleg suposa consciència

dels guanys i de les pèrdues que sempre es donen”.

Cap a una cultura de pau i de justícia en un món violent

Moviments ecològics; recerca de qualitat de vida; resistència a una concepció utilitària, a la primacia del consum, a l'omnipresència dels diners; ètiques de pacificació davant de la violència desfermada; creació d'estructures i pràctiques més justes; respecte als drets de l'altre, als drets de les minories; construcció de noves identitats en un món plural, desenvolupament d'una ciutadania global que generi noves solidaritats... Aquestes són algunes de les accions, respostes, vies de solució, temes que volen recollir els desafiaments de l'ètica per a un món global.

"Podrem desenvolupar camins d'alegria si no construïm al mateix temps camins de pau?"

Però tenim molt recent una guerra el final de la qual segueix sent una incògnita, encara que oficialment ens trobem en l'etapa de reconstrucció de l'Iraq. Per tot el món s'ha aixecat un clam que ha desbordat les expressions del carrer per provocar reflexió, anàlisi, pressions polítiques i un moviment de proporcions mai assolides. Podrem desenvolupar camins d'alegria si no construïm al mateix temps camins de pau?

Cal descobrir per a això els vincles profunds que uneixen la cultura de pau i l'amor a la justícia. Mentre es mantinguin tantes injustícies, tanta violència estructural en els distints pobles del món, serà molt difícil eradicar el terrorisme, la guerra o els conflictes de diversa índole de què ens alerten a les notícies de cada dia. I aquí sorgeix també un camí per a l'alegria. Perquè només afavorint pràctiques justes, donant la veu als que no en tenen, treballant per crear una ciutadania que assumeixi la tasca de construir democràcies reals, aprenent en el dia a dia a desenvolupar pràctiques organitzatives i estils de vida que no conculquin els drets de ningú, aprenent a gestionar positivament els conflictes és com podem desenvolupar una cultura de pau que estalviï incomptables llàgrimes a la humanitat.

3.3. "Si no tinc amor, no sóc res"

L'alegria de donar-se als altres. Es fa necessari concloure. Tinc sobre la taula molts altres testimoniatges de gent senzilla que va assajant camins per fer una vida més humana. Testimoniatges de Déu Vida Encarnat en el nostre món: matrimonis que acullen els caps de setmana un parell de nois amb problemes perquè gaudeixin d'una convivència més feliç, encara que compliquin una mica la seva; persones que s'han compromès des d'una militància política a una transformació social o que han marxat a un altre país i han compartit la vida amb la gent senzilla i pobra d'allà; una amiga que quan treballava a la presó de joves es dedicava, entre moltes altres

coses, a fer pastissos d'aniversari als joves, molts dels quals no havien gaudit mai d'aquest gest d'afecte; moltes anècdotes que omplen la vida de la mare Teresa de Calcuta i la de les seves monges, i tants i tants testimoniatges de persones anònimes que omplen el nostre món d'humanitat i desperten, segur, el somriure de Déu.

De vegades, ser feliç suposa gestos molt senzills. Per a mi, en aquest moment, resulten crucials “els gestos d'acolliment”. Veig, des de la balconada, la silueta de la meua parròquia. Visc en un barri multicultural. El rector s'ha proposat fer de la parròquia una casa oberta i ho va aconseguint. De vegades veig un grup de devots de la Macarena o de la Verge del Cor de Solsona orant davant les seves imatges, mentre al fons de l'església una dona musulmana sembla mussitar les seves oracions i alleujar el seu cansament. El rector ens parla com si estiguéssim en família. Intenta dirigir-se a cadascú en la llengua que li és més familiar. Té especial tendresa amb els nens i no li importa riure's una mica d'ell mateix, del seu respectable engreixament. Al concloure una Eucaristia, una dona gran se'm va apropar entusiasmada. “Escolti, les misses sempre són així?” “Sempre, senyora”, li vaig contestar somrient. “És que jo vinc des de molt lluny, però he trobat aquesta missa i, miri, em sembla com si em portés un aire fresc d'Evangelí.” “El mateix em passa a mi!” I ens vam fer una gran abraçada. No, no cal ésser ric per regalar alegria. N'hi ha prou de regalar el que hem rebut gratuïtament. I és una sort.

Bibliografia

- ALEXANDRE, M. D. (1993). “El que me sigue no caminará en la oscuridad”. A: *Círculos en el agua*. Santander: Sal Terrae. 55-70.
- ALIMBAU, J. M. (2001). *Palabras para la alegría*. Barcelona: Ediciones STJ.
- BARTH, K. (2005). *Instantes*. Textos para la reflexión escogidos per Eberhard Busch. Santander: Sal Terrae.
- BARTOLOMÉ, M. (2004). *Diálogo entre diferencias: aportes de la educación crítica a la formación de sujetos democráticos*. Ponència presentada al Congrés Pedagògic Internacional “Educación crítica: retos y aportes para que otro mundo sea posible”. 2 i 3 d'octubre del 2004.
- BARTOLOMÉ, M. (2003a). “Del proyecto de ayer a la realidad de hoy: demandas sociales, respuestas y desafíos educativos”. A: *Actas Jornadas Socioeducativas. Guadix 2003*. CD-Rom. Inetred./IEPS.
- BARTOLOMÉ, M. i Cabrera, F. (2003). “Sociedad multicultural y ciudadanía: hacia una sociedad y ciudadanía interculturales”. *Revista de Educación*. Número extraordinari del 2003. 33-56.
- BARTOLOMÉ, M. (2002). “Educar para una ciudadanía intercultural”. A: Bartolomé, M. (Coor.). *Identidad y ciudadanía: un reto a la educación intercultural*. Madrid: Narcea.
- CARRERA, J. (2003). *Món global, ètica global*. Quaderns de Cristianisme i Justícia, núm. 118. Barcelona: Cristianisme i Justícia.
- CASALDÀLIGA, P. (2001). *En la hora oscura del amanecer*. Carta circular. A: <http://www.servicioskoionia.org/pedro/cartas/>
- CORTINA, A. i CARRERAS, I. (2004). *Consumo = existeixo?* Quaderns de Cristianisme i Justícia, núm. 123. Barcelona: Cristianisme i Justícia.

- FEBRER, J. (2005). *Por el camino de la alegría de la mano de Lucas*. Barcelona: Colección Meaux 65, Centre de Pastoral Litúrgica.
- FRANKL, V. (2000). *En el principio era el sentido*. Barcelona: Paidós.
- GARCÍA ROCA, J. (1998). *Exclusión social y contracultura de la solidaridad. Prácticas, discursos y narraciones*. Madrid: HOAC.
- GONZÁLEZ BUELTA, B. (S.J.) (1998). *Bajar al encuentro del Dios. Vida de oración entre los pobres*. Santander: Sal Terrae.
- GRÜN, A. i DUFNER, M. (2004). *Una espiritualidad desde abajo*. Madrid: Narcea.
- HOLOWAY, J. (2002). *Cómo cambiar el mundo sin tomar el poder. El significado de la revolución hoy*. Madrid: El Viejo Topo.
- JÄGER, W. (2004). *En cada hora hay Eternidad. Palabras para todos los días*. Bilbao: Desclée De Brouwer.
- LECLERC, E. (1977). *Sabiduría de un pobre*. Madrid: Marova, SL.
- LUTHE, H. i HICKEY, M. (2005). *Dios nos quiere alegres*. Madrid: Narcea, SA.
- MADRE TERESA (1999). *La alegría de darse a los demás*. Madrid: San Pablo.
- MORANO, C. (Coord.) (2002). *Fe y cultura: encuentros, desencuentros y retos actuales*. Càtedra Pedro Poveda I. Salamanca: Publicaciones Universidad Pontificia de Salamanca.
- NGUYEN VAN THUAN, F. X. (Card) (2004). *El gozo de la esperanza: último retiro espiritual dado por el Card. van Thuan*. Madrid: Ciudad Nueva.
- NOVOA, J. (1964). *Florexillas del Glorioso Padre San Francisco y sus frailes*. València: Vilamala.
- PAGOLA, J. A. (s.f.). *Testigos del Dios de la Vida. Documento en <http://svicentemartir-abando.org/>* A l'apartat Formació.
- PIRONIO, E. (Card.) (1979). *Alegres en la esperanza*. Madrid: Ediciones Paulinas.
- POVEDA, P. (1912). "Consejos a profesoras y alumnas". A: Galino, A. Obra cit. pàg. 251.
- POVEDA, P. (1925). "La alegría". A: *Escritos espirituales*. (1968). Madrid: Iter.
- POVEDA, P. (1931). "La casa de la estudiante". A: Galino, A. (1964). *Itinerario pedagógico*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. 220-222.
- QUINZÁ, X. (2003). *Signos de Dios en lo cotidiano*. Vitòria: Frontera.
- RESTREPO, C. (1997). *El derecho a la ternura*. Barcelona: Península.
- VALCÁRCEL, Amelia (2002). *Ética para un mundo global*. Madrid: Temas de Hoy.
- Diversos autors (2004). *Rosa, el somriure de la fe*. Barcelona: Ediciones STJ.
- Diversos autors (2000). *Notícies de Déu. Petites històries de solidaritat: Testimonis*. Quaderns de Cristianisme i Justícia. Barcelona: Cristianisme i Justícia.
- Diversos autors (2002). *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación*. Barcelona: Graó.
- Diversos autors (1998). *Creure des de la nit fosca. Testimonis*. Quaderns de Cristianisme i Justícia, núm. 81. Barcelona: Cristianisme i Justícia.

IV. L'Obrador

Despertar les llavors: llegir la Bíblia des de la vida

per JUSTINO MARTÍNEZ PÉREZ, Escola d'Animadors Bíblics de la Pastoral.

Com ho puc entendre si ningú no m'ho explica? Ac 8,31

Introducció: motivació

Amb l'Equip d'Animació Bíblica del Centre d'Estudis Pastorals de les Diòcesis Catalanes (CEP) portem reflexionant diversos anys (des de 1999) sobre la metodologia bíblica. A partir d'aquí i de diferents grups de reflexió va anar sorgint la idea de “reforçar” el treball d'Animació Bíblica de la Pastoral perquè la Paraula de Déu arribi a tots els racons. Els orígens del Projecte: “Despertar les llavors: llegir la Bíblia des de la vida” i “l'Escola d'Animadors Bíblics de la Pastoral” se situa en el context d'una doble consideració:

1. Fent memòria del camí recorregut (cf Dt 8,2ss).

A) Els itineraris eclesials que convergeixen en la reflexió pastoral del Concili Vaticà II, sobretot en aquest punt àlgid i rellevant que és la *Dei Verbum*.

Vegem alguns textos més significatius referents al tema que estem tocant. El Concili recomana, de diferents maneres, la lectura assídua de la Sagrada Escripura:

– “Cal que els exegetes catòlics, i tots els altres estudiosos de la sagra-

da teologia, col·laborant zelosament, treballin, sota la vigilància del magisteri sagrat, per investigar i explicar amb mitjans adequats la Sagrada Escripura. Així el major nombre de ministres de la Paraula divina podran oferir amb fruit al poble de Déu l'aliment de les Escripures, que il·lumina la intel·ligència, enforteix les voluntats i abranda els cors dels homes en l'amor de Déu. El Sagrat Concili encoratja els fills de l'Església dedicats als estudis bíblics, perquè amb energies sempre renovades continuïn duent a terme amb tot l'esforç la tasca feliçment començada, d'acord amb el sentir de l'Església (DV 23).

– “Cal, doncs, que tots els clergues, sobretot els sacerdots de Crist i tots els qui, com els diaques i els catequistes, es dediquen legítimament al ministeri de la Paraula, es llancin a conèixer les Escripures, mitjançant una lectura espiritual assídua i un estudi diligent, per tal que cap d’ells no esdevingui “predicador buit i superficial de la Paraula de Déu, com qui no l’escolta pas en el seu interior”. A ells pertoca de comunicar als fidels que els han estat confiats, les immenses riqueses de la Paraula divina, sobretot en la sagrada litúrgia. El sant Concili exhorta també molt insistentment tots els fidels, especialment els religiosos, que aprenguin “el bé suprem que és conèixer Jesucrist” (Fl 3,8), mitjançant la freqüent lectura de les divines Escripures. “Perquè la ignorància de les Escripures és ignorància de Crist”. Que s’acostin, doncs, de bon grat, al mateix text sagrat, ja sigui per mitjà de la sagrada litúrgia, amarada del llenguatge de Déu, ja sigui per la lectura espiritual, ja sigui a través d’institucions adaptades a aquesta finalitat, ja sigui per altres mitjans que amb l’aprovació i la cura dels pastors de l’Església, avui es difonen arreu de manera molt lloable. Però que recordin que la lectura de la sagrada Escripura ha d’anar acompanyada de la pregària a fi que hi hagi diàleg entre Déu i l’home; perquè “parlem amb ell quan preguem, i l’escoltem quan llegim les paraules divines”.

– “Pertoca als bisbes, “dipositaris de la doctrina apostòlica”, d’instruir oportunament els fidels que tenen confiats sobre l’ús recte dels llibres divins, sobretot del NT, i en primer

lloc dels evangelis, procurant-los traduccions dels textos sagrats acompanyades d’explicacions necessàries i suficients. Així els fills de l’Església es familiaritzaran amb les sagrades Escripures d’una manera segura i profitosa i se n’amararan de l’esperit” (DV 25).

B) El treball bíblic pastoral

Realitzat per l’Associació Bíblica de Catalunya, el Centre d’Estudis Pastoral (CEP), la Facultat de Teologia de Catalunya i altres centres teològics al llarg d’aquestes últimes dècades dona com a resultat un gran nombre de persones que han realitzat cursos sistemàtics de formació bíblica teològica. Ens preguntem i volem oferir un espai a una pregunta apressant: ¿com posar tot aquest potencial al servei de la Paraula de Déu perquè aquesta arribi al cor del Poble de Déu?

C) La interpretació de la Bíblia a l’Església

El document de la Pontificia Comissió Bíblica (1994) posa en relleu alguns punts importants que ens orienten en la nostra recerca. Destaquem i volem recordar:

– “Tota la tradició bíblica, i d’una manera més notable l’ensenyament de Jesús en els evangelis, indiquen com a oients privilegiats de la Paraula de Déu aquells que el món considera com gent de condició humil. Jesús ha reconegut que les coses amagades als savis i als entesos han estat revelades als senzills (Mt 11, 25; Lc. 10, 21) i que el Regne de Déu és dels qui són com els infants (Mc 10, 4 i par.).

– En la mateixa línia, Jesús ha proclamat: «Feliços vosaltres els pobres, perquè vostre és el Regne de Déu» (Lc 6, 20; cf. Mt. 5,3). Entre els signes dels temps messiànics hi ha la proclamació de la bona notícia als pobres (Lc 4, 18; 7, 22; Mt 11, 5; cf. CDF, *Instrucció sobre la llibertat cristiana i l'alliberament*, 47-48). Aquells que, en llur impotència i privació de recursos humans, es troben empesos a posar la seva única esperança en Déu i la seva justícia, tenen una capacitat d'escoltar i d'interpretar la Paraula de Déu, que ha de ser tinguda en compte pel conjunt de l'Església i demana també una resposta a nivell social (*Interpretació de la Bíblia a l'Església: Paper dels diferents membres de l'Església en la interpretació*, Claret, 1994, p.99).

– «L'apostolat bíblic té com a objectiu fer conèixer la Bíblia com a Paraula de Déu i font de vida. En primer lloc afavoreix la traducció de la Bíblia en les llengües més diverses i la difusió d'aquestes traduccions. Suscita i sosté nombroses iniciatives: formació de grups bíblics, conferències sobre la Bíblia, setmanes bíbliques, publicació de revistes i llibres, etc. Una important contribució és aportada per associacions i moviments eclesials que posen en primer pla la lectura de la Bíblia en una perspectiva de fe i de compromís cristià. Moltes «comunitats de base» centren en la Bíblia les seves reunions i es proposen un triple objectiu: conèixer la Bíblia, construir una comunitat i servir al poble. També aquí l'ajut dels exegetes és útil, per evitar actualitzacions mal fonamentades. Però cal alegrear-se de veure la Bíblia a

les mans de gent senzilla, dels pobres, que poden aportar a la seva interpretació i a la seva actualització una llum més penetrant, des del punt de vista espiritual i existencial, que la que ve d'una ciència segura de si mateixa (cf. Mt 11, 25)» (*Interpretació de la Bíblia a l'Església*, pàg. 119).

D) El moment clau i inspirador del Concili Provincial Tarraconense

El Concili Provincial Tarraconense (1995) “ha estat un dels esdeveniments més importants de la història de l'Església a Catalunya en aquest segle” (Armand Puig, *Quadern de Treball del Concili Provincial Tarraconense*, Claret, Barcelona, 1996, p. 5) i ha posat de manifest la rellevància i transcendència de la paraula de Déu, font de vida de l'Església. “Les esglésies amb seu a Catalunya volem que la Paraula de Déu sigui font de la nostra vida i eix del nostre camí” (CPT: *Resolucions* 48-58).

En aquest sentit, es pot recordar la vivesa amb què s'expressa:

“El Concili urgeix a tots els qui, de diverses maneres, tenen responsabilitats especials en relació amb la Paraula de Déu que vetllin per progressar en una formació bíblica —espiritual i tècnica alhora— que els faci capaços d'esdevenir-ne ministres fidels en l'Església. La formació bíblica i el seu constant aprofundiment serà un dels elements que caldrà vetllar en la formació (inicial i permanent) dels preveres i dels diaques. Igualment, els qui exerceixin el ministeri de lectors en l'assemblea han de tenir la formació

bíblica adequada, la qual serà també part essencial en els programes de formació dels catequistes. Les institucions docents especialitzades en el camp dels estudis bíblics estaran al servei d'aquesta formació" (CPT 53).

2. Somiant camins perquè la Paraula de Déu arribi al cor del poble

L'Escola d'Animadors Bíblics de la Pastoral, com a coordinació i animació bíblica en col·laboració amb altres centres s'inspira en el mateix CPT. I en aquest mateix esperit i com una manera de realitzar el que diu el CPT: "Amb l'objectiu de relançar la pastoral bíblica, els bisbats de Catalunya potenciaran l'Associació Bíblica de Catalunya com a instrument de difusió popular de la Paraula de Déu" (CPT 54).

O on recomana: "El Concili encomana a les parròquies i a les altres comunitats eclesials que programin la iniciació del poble de Déu en la lectura espiritual i eclesial de la sagrada Escriptura, de manera que aquesta lectura comporti la pregària i la contemplació, i condueixi a un estil de vida evangèlic. Una de les maneres de fer-ho pot ser potenciar la reflexió bíblica en grup (CPT 57).

El servei de la Paraula, el servei de l'Eucaristia i dels sagraments i el servei de la caritat són, tots tres, constitutius i interdependents (CPT 119).

Per tot això, creiem que val la pena unir esforços i iniciatives perquè la set de la Paraula de Déu es vegi sadollada (cf. Am 8,11; Jn 4,14). Asse-

nyalem els eixos principals del projecte "Despertar les llavors...".

1. Els vaivens de la proposta i l'acollida

M'agrada recordar la història, aquest "vaivé" de propostes-respostes que en aquests últims anys s'han anat fent a diferents persones, grups, comunitats. Hi ha hagut propostes que van ser acollides, van tenir èxit, ja que van trobar terreny bo i altres que es van quedar pel camí.

Mai no es van fer realitat aquests somnis. Vam trucar a diferents portes: unes es van obrir, d'altres es van tancar. En alguns casos, la cosa va quedar de remull i... quan menys ho esperaves va saltar l'espurna. De vegades hi ha petites finestres que deixen entrar aire fresc i tota la primavera amb la seva nova llum i alegria. Quan hi ha esperança i passió pel Regne es realitza l'imprevisible.

2. Objectius

– Escoltar la música de la Paraula de Déu, i fer descobrir el seu rostre al món d'avui.

– Formar animadors bíblics en les comunitats i parròquies al servei de l'animació bíblica de tota la Pastoral, amb una metodologia o dinàmica teoricopràctica (interactiva) al llarg de tot el procés, per posar la Bíblia al cor del poble de Déu i el poble al cor de la Bíblia de manera sistemàtica, metòdica i popular.

– Animar bíblicament tota la Pastoral amb el dinamisme de la Paraula sempre nova i creadora de Déu, a partir d'una nova manera d'entendre la pastoral, la teologia i l'espiritualitat.

3. Procés formatiu: bàsic i permanent

Pensem i somiem un procés formatiu bàsic, continu i permanent d'aprenentatge teoricopràctic, on es conjuguin harmònicament una lectura bíblica científica, sistemàtica i “sapiencial-vivencial” que incideixi en la Vida.

1. Itinerari bàsic: per anar per casa (2-3 anys)

Introducció global a l'Antic i al Nou Testament en el seu aspecte literari, en el seu context històrico-cultural-social i el seu missatge teològic-espiritual.

2. Aprofundiment permanent: navegar per l'oceà de la Bíblia i de la Vida

Treballant:

– Continguts en els seus contextos i en el procés de formació dels llibres i en el context global del Testament Antic i del Nou.

– Metodologia en els diferents cursos i processos tenint cura de l'itinerari de la lectura “sapiencial-vivencial-testimonial.”

– Al servei de la Paraula i del Regne: a) temporal (1 any, 2 anys); b) permanent: dedicació vocacional, per tota la vida.

– Al servei del procés de formació d'animadors bíblics: a) missioners de

la Paraula; b) remers de la Paraula, c) jardiners de la Vida, d) companys de Camí.

Conjugant continuament:

– L'aprofundiment de temes i continguts, junt amb la lectura-estudi de llibres o textos en unitats cada vegada més àmplies, tenint en compte aquells textos “menys coneguts”, perquè són més difícils, perquè ens fan por o perquè no hi sabem veure la seva utilitat.

– La metodologia científica: exegètica-hermenèutica actualitzadora, a través d'un estudi atent i objectiu, que permeti apreciar millor el valor literari, històric, social i teològic” (Pontificia Comissió Bíblica, La interpretació de la Bíblia a l'Església, pàg. 103.)

– Conreant les dimensions “sapiencials-vivencials-espirituals” per als homes i dones d'avui en el seu context intercultural o pluricultural.

4. Animació i coordinació: com a creients i testimonis creïbles: Mt 4,12-5,16

En clau de:

– Competència professional

– Discipulat i aprenentatge continuat: Mt 23,1-12.

– Autoritat”: Paraula - coherència de vida - compromís

– Servei a la Paraula i al Regne de Déu en “gratuïtat”: Gratis ho heu rebut, doneu-ho gratis (Mt 10).

– Missionera-contemplativa: Mt 11,25-30; Lc 1,26-56;1,68-79; 10,1-24.

5. A la recerca de la fórmula: ingredients

1. Audàcia de la proposta: equip ben conjuntat, animat i creatiu: itine-rant!: L'equip és fonamental. Algú va dir: “doneu-me un punt de suport i mouré el món...” “Doneu-me un equip bíblic que somia i treballa unit i us posaré una ciutat en moviment” (Cf. Mt 5,13-16).

2. Una gran causa per la qual lluitar: la “Passió” per la Paraula de Déu

3. Metodologia dinàmica, creativa i participativa: invertir-hi fort!: cal renovar “tota la metodologia bíblica” amb afecte i creativitat, i no només posar alguns pegats o enriquir-lo amb algunes dinàmiques per fer-ho més atractiu.

4. Procés permanent d’“ensenyament-aprenentatge”.

5. Grups-comunitats d’aprofundiment permanent.

6. Crear coordinació i equips d’animació bíblica: Ser companys de camí!

7. Trobades d’animació bíblica periòdica al llarg de l’any.

8. Ministeri d’animador bíblic.

9. “Mística” de l’animació bíblica.

10. Involucrar-hi tota la comunitat i dedicar-hi mitjans i esforços prioritaris: És necessari dedicar mitjans i recursos, sigui usant el correu electrònic, una pàgina web on compartir experiències, o a través d’un fullet periòdic: *Paraula-Vida* on es van canalitzant tots els “afluents” fent córrer com un riu la Vida i la Paraula. Això s’anirà fent tot caminant, en la mesura de les nostres forces, pensant com animar, coordinar tot el procés d’animació bíblica.

6. Passió per la Paraula: despertar les llavors

Al llarg d’aquestes últimes dècades, sobretot a partir del Concili Vaticà II, hi ha hagut un despertar i un gran interès creixent per la Paraula de Déu.

Han estat moltes les persones que han buscat formar-se realitzant cursos bíblics de diferents nivells i durada.

Potser algunes persones van voler posar en pràctica el que havien descobert i per diversos motius no ho van aconseguir.

El Projecte *Despertar les llavors* cerca exactament afavorir aquesta continuïtat i pretén portar a “involucrar-se” en un servei eclesial i missioner de primer ordre: el servei de la Paraula.

Si aquest ha estat o és el teu anhel i t’agradaria dedicar temps i afany en això, aquest pot ser el moment oportú per realitzar els teus desigs i mostrar-te disponible a aquelles persones i a grups que desitgen aprofundir la Paraula, però que per dificultats de la vida no ho van poder fer.

7. Al servei permanent de la Paraula de Déu en la pastoral

M'agradaria citar una expressió presa d'un poeta brasiler, perquè és vàlida i centra el tema que estem tractant: “A un poeta no li interessa aclarir el seu misteri ni que altres l'aclareixin en un pla didàctic. Interessen el mis-

teri mateix i la possessió de les substàncies màgiques pobladores del misteri” (*Mauro Mota*).

El que diu Mauro és pertinent per a la nostra reflexió: “deixar-nos captivar pel Misteri” i fer sentir a la gent “la familiaritat amb el Misteri de Déu”, però sempre per una profunditat que ens desborda, ens anima a tirar endavant, i en la relació de la qual les nostres vides adquireixen sentit, consistència i plenitud. Fer sentir això a la gent, més amb les nostres actituds que amb les paraules dels nostres llavis. Posar la gent a l'abast en aquesta relació amb el Misteri lluminós de Déu, que s'acosta i s'endinsa en la nostra història de tal manera que no deixa d'enlluernar-nos per la seva sorprenent Encarnació.

L'aigua de l'Esperit ens banya i ens inunda, ens submergim en Ell, ens sacia la set, però no el poden retenir a les nostres mans. Ell se'ns dona com a Do, se'ns comunica per al Servei, per a l'anunci, per al Testimoni (Ac1,8) però mai per al domini ni el poder (Ac 8,9-24).

8. Escola d'animadors bíblics de la pastoral

– Destinatari: tota persona (laic o laica, sacerdot, religiós o religiosa, catequista, animador de la litúrgia, agent de pastoral, etc.) que vulgui posar-se a servei de la Paraula de Déu.

– Coneix la Bíblia, la Paraula de Déu continguda en ella, amb certa familiaritat, és a dir, és capaç de *passar-se* amb facilitat per l'Antic i el Nou Testament.

– Ajuda altres persones, grups i comunitats a conèixer-la, aprofundir-la i viure-la.

– Ajuda i cerca, en equip, junt amb altres, el sentit de textos difícils de comprendre, des del context literari, cultural, social o religiós des del qual van ser escrits, i, sobretot, és aquella persona que ajuda a sentir la música de la Paraula de Déu i a veure el seu Rosre en els avatars quotidians i extraordinaris de l'existència.

– Animació i coordinació d'equips, afavorint la mística del “discipulat”, sent “companys de camí, remers de la Paraula, jardiniers de la Vida”.

9. Metodologia: enfocament i horitzó

Partim d'una triple pregunta que es va fer al Sínode sobre l'Evangelització, ara fa uns trenta anys: “Quina eficàcia té als nostres dies l'energia amagada de la Bona Nova, capaç de sacsejar profundament la consciència de l'home? Aquesta força evangèlica, cap a on i com pot transformar veritablement l'home d'avui? Amb quins mètodes cal proclamar l'Evangelí perquè el seu poder sigui eficaç?” (EN 4). Esperonats per aquesta pregunta creiem que la metodologia ha de respondre, entre altres coses, i ser:

a) *Vivencial*: fer que la lectura i aprofundiment de la Paraula de Déu toqui la persona, les comunitats i els arribi al cor, faci que es posin en camí i els faci somiar *desperta*! I on es pugui concloure: Aquí hi ha una cosa important! Això val la pena per a mi. M'hi apunto, no m'ho puc perdre.

b) *Pastoral*: que incideixi en la vida i sigui incentiu en la marxa de les comunitats, que provoqui un canvi, un creixement, un caminar permanent, un rumb nou i ferm, un horitzó ampli i encisador.

c) *Evangelitzador*: que sigui Bona Notícia per als pobres, exclosos i els que no compten res:

Que sigui com una pedra a la sabata. Que sigui una pedra de toc en l'evangelització.

Que es torni Roca ferma sobre la qual construir la casa de l'acollida, la casa del poble, la casa del compartir, la casa de la Justícia, la casa de la Paraula (Anunci), la casa del Testimoni, la casa de la comunió (*koinonia*) i del servei (*diakonia*), la casa de la misericòrdia (Lc 10,25-37;15,1-32), la casa del perdó i de l'amor incondicional (Jn 13), la casa de la Pau (Xalom), la casa de la visita alliberadora de Déu.

d) *Missioner*: Persones i comunitats dempeus per a la missió: a les fronteres de la vida, més enllà de les fronteres, en l'aposta per un món fraterno i just. Un nou mil·lenni pels senders del Regne: Sense fronteres! Sense pasteres!

10. Com Jesús

L'únic mestre (Mt 23,1-12), el qui acompanya, explica, fa comprendre les escriptures i envia (Lc 24,13-49) i ens revela el cor del Pare (Jn 1,18).

– Fer deixebles... de totes les nacions (Mt 28,18).

– Fer com Jesús feia amb els seus deixebles en camí d'Emmaús (Lc

24,13-35). Altres vegades, parteix de textos de la Bíblia que creen dificultat de comprensió: Mc 9,11, o també Mc 12,35-36. D'altres és el desafiament de la realitat i la seva interpretació variada (Jn 9,1-2; 8,1-11; Mt 5,17-48) on Jesús dóna una nova interpretació. Aquesta pràctica de Jesús la veiem realitzada en els Fets: 8,26-40.

– Mirada profètica de Jesús i dels deixebles de Jesús: Capacitar per afrontar algunes dificultats:

– Aprendre a llegir. Aprendre a interpretar. Aprendre a aprendre: "*eterns aprenents d'Evangelí*".

– L'aprendre a aprendre no té fi (José Luis Segundo). Si dos homes vénen per un camí portant un pa i l'intercanvien cada un torna a la seva casa amb un pa. Al contrari, si dos homes o dues dones vénen de camí i porta cada un una idea i la posen en comú cada un surt amb dues idees.

– Aquest és el mètode que *en grans línies mestres* volem posar en pràctica: que cada persona que participi en les trobades bíbliques, hi prengui realment part, hi participi amb la seva història, la seva vida, les seves aportacions, les seves preguntes, els seus problemes, les seves il·lusions, els seus desigs i les seves esperances... i prengui part en un procés d'evangelització, és a dir, *comuniqui amb la seva vida i paraula, gestos, actituds i testimoni el que ha vist i sentit*.

– D'aquesta nova visió i pràctica sorgeix un món nou, fraterno, diferent, fonamentat en el compartir, en la fraternitat, en el servei, no en el poder, ni en el dominar.

11. Pel camí d'Emmaús 2005-2008

1. Germans en la fe i en la vida: Abraham, pare de pobles i cruïlla de cultures.

2. Ecumenisme: Una nova presència de les Religions en el món.

3. Emigrants, pobres i exclosos: els nostres germans i mestres.

4. Somnis per un món just: justícia i pau, drets humans i socials, drets dels pobles...

5. Un altre món és possible! Un cel nou i una terra nova.

6. Presència profètica: En un món on els *tirans* es creuen els amos i benefactors del món, no podem oblidar la veu profètica d'Amós, Osees, Miquees, Isaïes, Ezequiel..., i els traços de l'"aigua-fort" del llibre de Daniel, i recuperar la seva facilitat, frescor, audàcia i lucidesa... Els seus ecos pro-

vocadors són tan clars i clarividents com fa 28 segles.

12. Conclusió

"Despertar les llavors: Escola d'Animadors Bíblics de la Pastoral", és una proposta d'un espai eclesial al servei de la Paraula de Vida: *perquè tots tinguin vida* (Jn 10,10).

13. Bibliografia bàsica

Concili Vaticà II, *Dei Verbum*.

Pontificia Comissió Bíblica, *La interpretació de la Bíblia a l'Església*, 1994.

Concili Provincial Tarraconense 1995, *Resolucions i Missatge*, Claret, Barcelona 1996.

Martínez Justino, *Històries per viure. Llegir la Bíblia des de la vida*, Barcelona, Claret 2003.

V. Cròniques de les diòcesis
Visita "ad limina" dels Bisbes catalans

Menorca

J. BOSCO FANER, corresponsal.

Fa tant de temps que no guaitem per aquest ròdol que... hi ha un munt de coses per a dir. Tot i així, fem-ho curt i anem a l'essencial.

I. Els concerts a les esglésies

El trenta d'octubre passat, es reuní el Consell Pastoral Diocesà per tractar la temàtica referent als concerts de música a les esglésies. Era aquesta una qüestió que calia dialogar.

Els membres del Consell engegàrem el nostre col·loqui tenint present: 1) El caràcter sagrat de l'església-lloc de culte. 2) El curs de la història: l'Església i l'art han estat fortament vinculats. 3) La forta tradició tant teatral com musical que ha creat l'Església menorquina al llarg de la història. Obres de teatre tradicional religiós que tenen el seu origen en el drama litúrgic medieval, se solien representar dins les esglésies.

Recollides les diferents aportacions, el bisbe Joan ens oferí formalment unes orientacions. Entre d'altres:

1. S'ha de vetllar per aconseguir una actitud respectuosa per part dels assistents (vestimenta, comportament...)

2. Els responsables de les esglésies han de tenir en compte la possible manca d'infraestructura del poble i acceptaran principalment aquells grups sense gaire recursos econòmics.

3. Es respectaran els elements litúrgics del presbiteri.

4. Si la reserva eucarística es troba en el mateix presbiteri, s'ha de traslladar a un lloc adient de l'Església.

5. L'organització dels concerts no alterarà els horaris de culte dominicals i festius.

6. Els concerts organitzats a les esglésies han de ser gratuïts o, si és necessari, han de tenir un preu d'entrada assequible.

7. L'Església ha de poder cobrir la despesa que li pugui causar un concert.

II. Joana Gonyalons Caballero

Dia 3 de gener, na Joana Gonyalons Caballero, religiosa franciscana Filla de la Misericòrdia, natural de Ferreries, va ser enviada com a missionera per la seva congregació a Sucre (Bolívia). Ella està convençuda que "Déu ens segueix cridant a tots a seguir Jesús". Na Joana és una jove inquieta i religiosa que viu el seu compromís amb molta exigència personal.

III. Nomenaments, encàrrecs

Amb data de 22 de febrer, el bisbe Joan ha nomenat canonge de la SE Catedral Basílica mossèn Jaume Ametller Pons, arxipreste de Ciutadella, durant l'exercici d'aquest ministeri.

IV. Sorpresa agradable

Sor Rafela Gomila Garcia va rebre el dia 28 de febrer passat un dels premis "Ramon Llull" que atorga el Go-

vern de les Illes Balears. A sor Rafela se la va distingir pels més de cinquanta anys de dedicació al Seminari de Menorca. Serien incomputables les anècdotes que podríem contar d'aquesta bona religiosa, i ja voldria jo tenir una fresca esquitxada del seu caràcter: es deixa fer bromes i en fa, és sublimement humil, és... no massa lletrada, però la seva intel·ligència la fa més desitjada que moltes persones que no s'aturen de fer xerrades, conferències i estones entre gent que els considera. Més, anem a altres qüestions. Parlar de Sor Rafela dóna tant que diríem i diríem i sempre quedariem curts. Tots els preveres menorquins la valorem i l'estimem. Per a molts va ser com una segona mare quan érem al Seminari.

V. “Els primers anys de la vida”

El Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les Illes Balears (SIC) ha editat un nou llibre: *Els primers anys de la vida*. Els autors d'aquest llibre són, com ja molts sabeu, Enriqueta Capdevila i Sebastià Taltavull. En Sebastià és un company prevere de Menorca prou conegut en el carrerany de la catequesi. El llibre va dirigit especialment a les parelles que esperen un fill, als pares amb fills de 0 a 6/7 anys... És una bona eina per a reunions prebaptismals, per divulgar entre pares i mares d'escoles confessionals, per a mestres d'educació infantil. Sempre és aconsellable presentar iniciatives que ens ajudin a

apropar-nos als pares que senten la necessitat de transmetre als fills, i adequadament, la fe que ells mateixos van conèixer i viure per transmissió familiar directa, no poques vegades. Així, doncs, gràcies per la nova iniciativa.

VI. Ens hem acomiadat

Haver de dir “un adéu per sempre” a qui estimem ens fereix el cor. No poques persones clouen els ulls després que, gràcies a ells, ens han regalat afecte, profunditat, servei, bonhomia, espiritualitat, bon humor...

És el cas de Sor Margarita Hernán-dex Mora, franciscana Filla de la Misericòrdia. Tenia un munt d'anys, 92. Amb ells, el seu currículum és feia ampli: l'Hospital de la Creu Roja de Palma, el Seminari de Sucre o el convent de Padilla (Bolívia), infermera a Mallorca i Menorca... Jo l'he coneguda en els seus darrers dos anys. Anava al Convent “Des Degollador”, Ciutatella, per celebrar l'Eucaristia amb les germanes Filles de la Misericòrdia que, gastades pel tràfec de la vida, descansen amb un somrís a la cara, llegint, brodant, contant anècdotes... Passar una estona amb elles és, senzillament, una xalada.

És el cas, també, de mossèn Enri-que Cardona Pons. Morí a l'edat de 90 anys i després de 65 de ministeri sacerdotal.

Descansin en pau sor Margarita i mossèn Enri-que.

Solsona

JOSEP M. VILASECA, corresponsal.

Diaconat permanent

El bisbe Jaume, junt amb el Consell de Govern de la diòcesi, ha tornat a impulsar el diaconat permanent.

S'ha informat sobre aquesta vocació, un xic desconeguda, a través dels mitjans de comunicació del bisbat i alhora s'han dut a terme unes trobades mensuals amb caràcter informatiu i reflexiu.

Es van convidar les persones a qui podia interessar, la majoria homes casats. Alguns hi han assistit per conèixer més bé aquesta vocació i alhora plantejar-se si Déu els crida cap a aquest camí.

Jornada formativa sobre els laics

Amb motiu de la carta pastoral *Amb els laics*, el passat 26 de febrer es va celebrar una jornada formativa al Seminari de Solsona. Els convidats eren els membres de les delegacions diocesanes i laics en general. Es tractava de presentar la carta del senyor bisbe i alhora reflexionar sobre el paper dels laics en l'Església i el món.

Tarragona

DÍDAC BERTRAN, corresponsal.

E pur si muove...

El curs 2004-2005 ha estat un curs francament mogut. Hi ha hagut de tot: sortida d'un arquebisbe, arribada –amb consagració inclosa– d'un de nou, renovacions a la C.E.E., canvis a la C.E.T. trobada interdiocesana d'Hospitalitats de la Mare de Déu a Lourdes, visita "ad limina", mort de Joan Pau II, elecció de Benet XVI, clausura de la col·lecció "Clàssics del Cristianisme", 10è aniversari del Concili provincial Tarraconense, imposició del pal·li, etc... Això, sense comptar les celebracions relatives a l'Any de l'Eucaristia i altres. No ens hem avorrit pas a Tarragona, no!

I, a més, amb nou arquebisbe –molt dinàmic, per cert–, visites, trobades, actes arxiprestals, diocesans... A més, el Dr. Jaume Pujol s'ha hagut d'estrenar ordenant diaques i preveres. I, a sobre, preparar el nou Pla pastoral triennal, estudiar projectes per arranjar la catedral o per a donar la categoria que pertoca al Museu diocesà. Aquests mesos també han significat un nou impuls per als Mitjans de Comunicació Social de l'Arquebisbat, començant per la reforma de la pàgina web i la preparació de millores en tots els sentits.

Tot això vol dir que, malgrat diguin alguns que l'Església està encarcada, anquilosada i els "ada" que es vulguin, es veuen ganes de fer coses. Algunes sortiran bé, altres no tant. En

qualsevol cas, si hi ha moviment vol dir que hi ha vida. L'Església pot semblar aturada, però és mou, com aquella làmpada de la catedral de Florència que, malgrat semblar en estar de quietud, Galileu va constatar que "e pur si muove".

Ara, caldrà esperar què ens depararà el proper curs 2005-2006, el qual cal acarar amb esperança i joia.

Vic

JORDI CASTELLET, corresponsal.

El bisbe Romà posa en marxa la màquina dels nomenaments

Després de més d'un any d'haver pres possessió de la diòcesi, el bisbe Romà s'ha anat posant al dia en l'afer de nomenaments per a la bona marxa de l'Església vigatana. Per això ha fet una llarga llista de persones a les quals encomanar la feina necessària per al treball a desenvolupar. En reproduïm la llista del mes de gener.

Mn Josep M. Masnou i Pratdesaba, vicari de la parròquia de la Sagrada Família de Manresa.

Molt Il·lustre Llic. Vicenç Esmarats i Espaullella, secretari del capítol de canonges de la Catedral de Vic.

Mn. Josep Ma Riba i Farrés, director del Museu Episcopal de Vic i canonge fabriquer de la Catedral de Vic.

Mons. Josep Jutglà i Caralt, canonge penitencier de la Catedral de Vic.

Molt Il·lustre Mn. Pere Oliva i March, canonge prefecte de litúrgia i moderador de la cura pastoral de la Catedral, així com secretari del Consell Presbiteral.

Molt Il·lustre Mn. Josep Parés i Bigas, canonge administrador de la Catedral i confessor ordinari de la comunitat de Germanetes dels pobres de la ciutat de Vic.

Molt Il·lustre Mn. Josep Solà i Soler, canonge mestre de capella de la Catedral.

Mons. Fèlix Guàrdia i Torrents; Mn Joan Casas i Griera; Mn. Pere Oliva i March; Mn. Josep Alaró i Sala; Mn. Jaume Garcia Noriega; Sr. Josep Marcel i Castin; Fra Lluís Rocaspana i Batida OFM; Gna Josefina Viladrosa i Vidal; Sra. Maria Isabel Moreno i Folcrà; Sr Didac Guirao i Hidalgo; Sra. Concepció Verdager i Cardona; Sra. Densi Barrero i Roqué; Sra Concepció Beltran i Bernadich; Sr Josep Masdèu i Plans; Sra Enriqueta Prunés i Pladel·lorens; Sra Antònia Sala i Subirana; Sra Marisa Costa i Erra; Sra Maria Carme Pinilla i Pérez de Bustos; Sra Josepa Pont i Parareda; Sr. Manel Gutiérrez i Montijano; Sr. Manel Rossell i Armengol; Sr. Josep Ma. Planas i Vilella; Mn. Josep Escós i Sarsanedas; Sr. Marcel·lí Quintana i Martos; Sra. Michèle Boix i Buscaïl, membres del Consell Diocesà de Pastoral.

A tots ells, els desitgem, des d'aquestes pàgines, molt d'èxit en la tasca encomanada per l'Església.

Diari de la Visita *ad limina*

DÍDAC BERTRAN, corresponsal.

Roma, 21 de febrer de 2005

Avui, dilluns, dia 21 de febrer de 2005, els bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya han iniciat a Roma la Visita *ad limina apostolorum* ('als llinars dels apòstols sant Pere i sant Pau'), amb una celebració de l'eucaristia a la basílica de Sant Pere del Vaticà, davant la tomba de l'apòstol sant Pere.

La celebració ha estat presidida pel senyor arquebisbe de Santiago, monsenyor Julián Barrio, amb qui han concelebrat monsenyor Jaume Pujol Balcells, arquebisbe metropolità de Tarragona i primat, i monsenyor Lluís Martínez Sistach, arquebisbe metropolità de Barcelona, i els altres bisbes de Catalunya i Galícia.

En l'homília, l'arquebisbe de Santiago ha remarcat el sentit profund de la comunió de totes les Esglésies amb la seu de Pere, el primer apòstol, i la necessitat que avui, refiats de la gràcia i la força del Senyor, els successors dels apòstols –els bisbes– i tots els cristians anunciïn l'evangeli de Jesús arreu del món.

Aquest mateix matí, a partir de les 11, el sant pare Joan Pau II ha rebut els membres de la nova província eclesiàstica de Barcelona: l'arquebisbe metropolità de Barcelona, monsenyor Lluís Martínez Sistach, acompanyat

del bisbe auxiliar monsenyor Joan Carrera Planas, i els bisbes de Sant Feliu de Llobregat, monsenyor Agustí Cortés Soriano, i de Terrassa, monsenyor Josep Àngel Sáiz Meneses. Tot seguit ha rebut l'arquebisbe metropolità de Tarragona i primat i president de la Conferència Episcopal Tarraconense, monsenyor Jaume Pujol Balcells. Es preveu que els pròxims dies el Sant Pare rebí els altres bisbes de la província eclesiàstica Tarraconense.

Amb ells el Sant Pare ha repassat la situació pastoral de les seves diòcesis en els darrers set anys. Cal recordar que l'anterior visita *ad limina* va tenir lloc el mes de febrer de 1998. Com han manifestat els diferents bisbes, el Papa, que ha rebut un per un els prelats, ha seguit amb gran interès les diverses explicacions i ha formulat algunes preguntes, concretament s'ha interessat pel nombre de sacerdots de cada diòcesi i per l'estat dels seminaris i de les diverses comunitats i moviments. El Sant Pare ha beneït especialment cadascuna de les diòcesis i els seus diocesans. Amb aquestes visites d'avui el Papa ha reprès les seves activitats normals després de la seva hospitalització i de la passada setmana d'exercicis espirituals de Quaresma.

Avui mateix, la resta dels bisbes ha començat també les visites a les diferents congregacions i consells pontificis romans. Avui en concret han visi-

tat la Congregació per al Culte Diví, que presideix el cardenal nigerià Mons. Francis Arinze, i el Consell Pontifici per als Laics, que encapçala el cardenal nord-americà James Francis Stafford.

Roma, 22 de febrer de 2005

El segon dia de la visita *ad limina* comença amb la celebració eucarística a la Domus Roma. Ja hi són tots els bisbes amb seu a Catalunya, ja que s'ha afegit al grup monsenyor Traserri, de Solsona. Presideix monsenyor Jaume Pujol. És una eucaristia plena de significat, atès que se celebra a Roma precisament el dia de la Càtedra de Sant Pere. En la seva breu homilia el primat recorda el sentit de comunió de les visites *ad limina*.

Després, mentre els bisbes de Tortosa, de Girona, de Solsona i de Lleida es dirigeixen al Vaticà per entrevistar-se amb el Sant Pare, la resta inicia el seu periple pels dicasteris de la Santa Seu.

La primera visita és a la Congregació per als Bisbes, que encapçala el cardenal Re, home de tarannà acollidor i d'un sentit de l'humor molt fi, molt afable amb la premsa. Parla un castellà més que correcte. Han tingut una hora llarga per tractar diversos temes d'interès general amb aquest papable.

Després, els bisbes de les províncies eclesiàstiques Tarraconense i de Barcelona travessen la via Conciliazione per anar a la Congregació per al Clergat. La sala de reunions està equipada amb cabines per a traduccions simultànies. Però no cal. La reunió

conjunta entre els bisbes catalans i els gallecs no necessita intèrprets, perquè aquest dicasteri està presidit pel cardenal colombià monsenyor Darío Castrillón Hoyos. Salutacions cordials, atenció magnífica per a la premsa (els dos reporters tarraconins) i una reunió llarguíssima.

A la sortida, trobada improvisada del senyor arquebisbe amb monsenyor Sánchez, aleshores president de la Comissió Episcopal de Mitjans de Comunicació Social de la Conferència Episcopal Espanyola.

Des d'allí monsenyor Jaume Pujol s'apropa a la Congregació per a les Causes dels Sants. No vol fer-se esperar, perquè les trobades prèvies s'han allargat més del previst. Esbufegant per tractar de seguir el seu pas viu, els periodistes són testimonis del seu cordial encontre amb l'espanyol monsenyor Gutiérrez.

A la tarda, intensa reunió de tots els bisbes amb el Consell Pontifici per a la Família, que presideix el cardenal monsenyor Alfonso López Trujillo, també colombià. En sortir, monsenyor Pujol somriu i comenta: "Una jornada fructífera." I el sol es deixa veure a través dels núvols que matisen la llum i donen un to molt fotogràfic a les pedres de vella pàtina de la mare Roma.

Roma, 23 de febrer de 2005

La visita *ad limina* dels bisbes amb seu a Catalunya segueix d'acord amb el programa previst. Avui els prelatos de les províncies eclesiàstiques

Tarraconense i de Barcelona, encapçalats pel primat de les Espanyes, monsenyor Jaume Pujol, arquebisbe metropolità d'aquesta petita Roma que és la nostra Tarragona, han acudit a la Congregació per als Instituts de Vida Consagrada, que presideix el cardenal monsenyor Piergiorgio Silvano Nesti, un italià d'exquisida cortesia. La reunió, compartida amb els bisbes gal·lecs, ha estat marcada per la cordialitat. Els temes tractats han fer referència als problemes a què s'enfronten avui els religiosos i religioses en un món cada cop més secularitzat.

A la tarda, eucaristia a Santa Maria la Major, una de les quatre basíliques majors de Roma, la més antiga de les dedicades a la Mare de Déu a l'orbe cristià. Monsenyor Pujol ha manifestat la profunda emoció que ha sentit en la seva primera missa en aquesta basílica com a arquebisbe metropolità de Tarragona i primat. I és que Roma, per a un tarragoní d'adopció i nadiu de Guissona, l'antiga Iesso dels romans, és Roma.

Roma, 24 de febrer de 2005

Un plugim fred i intermitent ha caigut durant tot el dia, un dia marcat per la notícia que el Papa ha estat ingressat novament a l'Hospital Gemelli, cap a les 11 del matí, per tal que el visiti un equip d'especialistes.

Aquest migdia, els bisbes catalans en visita *ad limina* a Roma s'han asabentat de la nova hospitalització del Sant Pare al Policlínic Gemelli, a la mateixa ciutat.

A la tarda, els bisbes de Catalunya i de Galícia coincideixen novament – aquest cop a la basílica de Sant Pau Extramurs– en una de les dues cerimònies eucarístiques principals de la visita *ad limina*. Presideix monsenyor Jaume Pujol. En la seva homília no ha passat per alt les arrels apostòliques i martirials de Tarragona, evangelitzada per sant Pau. Després, els bisbes s'han unit en una especial oració per la salut del Papa.

Per altra banda, els bisbes catalans han fet pública una nota en què demanen als seus diocesans que elevin preghàries a Déu per la salut del Sant Pare i pel bé de tota l'Església.

Cap a les vuit del vespre arriba la notícia que el Sant Pare ha estat sotmès a una intervenció quirúrgica per practicar-li una traqueotomia. L'operació ha durat trenta minuts. Roma, el món sencer, resta expectant en l'espera del comunicat mèdic oficial.

Roma, 25 de febrer de 2005

Roma –tot el món– s'ha despertat pendent de la ràdio i de la televisió. La notícia del nou ingrés del Sant Pare al Policlínic Gemelli ha condicionat la vida informativa de la Ciutat Eterna amb tots els mitjans pendents de l'anunciat comunicat mèdic oficial. El desplegament d'algunes emissores de televisió és realment espectacular i pertot arreu es veuen periodistes. Aquest –diguem-ne– nerviosisme contrasta amb la tranquil·litat dels romans, que es lliuren a les seves tasques quotidianes.

Mentrestant, els bisbes de la Tarraconense han iniciat la jornada amb una eucaristia presidida por monsenyor Jaume Pujol, i han pregat especialment per la salut del Papa.

Després han continuat amb el programa previst per a tot el dia 25 de febrer: visita a la Congregació per a l'Educació Catòlica, on, juntament amb els bisbes de Galícia, han tingut un encontre amb el secretari d'aquesta Congregació, l'arquebisbe canadenc monsenyor J. Michael Miller en absència del president, el cardenal polonès Zenon Grocholewski. Monsenyor Miller ha manifestat el seu interès per la manera com la Delegació de Mitjans de Comunicació de l'Arquebisbat de Tarragona cobreix aquest esdeveniment eclesial. Després s'ha passat a l'estudi dels complicats problemes que afecten l'educació religiosa al nostre país.

A continuació s'han traslladat a la seu del Consell Pontifici per a la Pastoral de la Salut, que presideix el cardenal mexicà monsenyor Javier Lozano Barragán, el qual, en el seu discurs de salutació ha posat en relleu que les diòcesis del nostre país són les que, a Europa, atenen millor l'acompanyament dels malalts i de les seves famílies.

Pels volts del migdia se'ns informa que el Papa ha passat la nit tranquil, ha esmorzat bé i el postoperatori trascorre amb normalitat, fins a l'extrem que no es considera necessari emetre cap altre comunicat fins a dos quarts d'una del migdia del dilluns 28 de febrer.

A la tarda, els arquebisbes de Tarragona, Barcelona i Santiago s'han traslladat al Policlínic Gemelli. Allí els prelat, en nom dels bisbes de les províncies respectives, han lliurat als eclesiàstics que acompanyen el Sant Pare una carta en què li manifesten el desig d'una millora de la seva salut i li transmeten l'afecte i l'oració de tots els seus diocesans.

Roma, 26 de febrer de 2005

El matí romà del dissabte 26 de febrer –sisè dia de la visita *ad limina*– és testimoni d'una notable baixada del termòmetre. El fred es fa sentir en el moment de fer la “foto de família” de tots els bisbes amb seu a Catalunya al bell mig de la plaça de Sant Pere, poc abans de traslladar-se a la trobada prevista a la Congregació per a la Doctrina de la Fe, ubicada en un edifici sever, a la vista del *colonnato* de la plaça més famosa del món cristià.

L'encontre al dicasteri que presideix el cardenal alemany monsenyor Joseph Ratzinger ha començar puntualment. A la reunió han assistit també els bisbes de Galícia. Després de les salutacions, la pregària inicial i una introducció general per part del cardenal Ratzinger, s'han tractat diversos temes d'interès per a les diòcesis de les províncies eclesiàstiques de Tarragona, Barcelona i Santiago.

A la tarda els bisbes s'han traslladat a la basílica de Sant Joan de Laterà, catedral de Roma, la seu del Sant Pare com a bisbe de la Ciutat Eterna. És la *caput et mater*, ‘el cap i la mare’

de totes les esglésies del món, com ho ha recordat en la seva homilia l'arquebisbe de Tarragona, el qual ha presidit l'eucaristia que han concelebrat els prelats i els seus secretaris a la capella de Sant Joan Baptista i Sant Joan Evangelista, coneguda com dels Joans. En aquesta missa els concelebrants han pregat novament per la salut del Papa.

Acabada la celebració eucarística, els bisbes amb seu a Catalunya han signat en el llibre d'honor de la basílica.

Assís, 27 de febrer de 2005

Avui, diumenge 27 de febrer, els bisbes catalans han pelegrinat a Assís, on han concelebrat l'eucaristia a la cripta de l'abadia franciscana. Ha presidit la celebració litúrgica monsenyor Lluís Martínez. Després han anat a venerar les tombes de sant Francesc i de santa Clara, on han pregat per les seves diòcesis i per la salut del Papa. També han visitat la *porciuncula* (on va morir sant Francesc) i l'església de sant Damià, on va començar l'obra reformadora del sant d'Assís.

Roma, 28 de febrer de 2005

El cel gris i plujós a estones continua dominant el paisatge romà. La vida a la Ciutat Eterna segueix el seu ritme quotidià. Només altera la normalitat habitual el desplegament de mitjans de comunicació social als voltants de la plaça de Sant Pere i a l'entorn del Policlíníc Gemelli, on els periodistes han

muntat un autèntic campament en l'espera d'alguna notícia sobre la salut del Papa.

La jornada comença amb l'eucaristia a la Domus Roma, presidida en aquesta ocasió per monsenyor Romà Casanova, que celebra avui la seva onomàstica. La visita *ad limina* continua amb la trobada amb el Consell Pontifici per als Mitjans de Comunicació Social, que presideix l'arquebisbe monsenyor John Patrick Foley, un nord-americà de tarannà obert i cordial que parla un bon castellà i comença a fer els seus primers cops d'ala en català. No en va el director de la filмотeca d'aquest Consell és el català monsenyor Enric Planas.

Els bisbes catalans i gallecs han exposat els problemes que té l'Església en el nostre país pel que fa a la seva presència en els mitjans i a la seva relació amb ells. Monsenyor Foley dedica paraules d'elogi a l'activitat de l'Arquebisbat de Tarragona en aquest camp i posa de manifest que és pioner quant a la forma integral de cobrir la informació d'una visita *ad limina*.

Roma, 1 de març de 2005

Sembla que farà un bon dia. Els bisbes d'Urgell i de Vic estan una mica moixos perquè no han pogut veure el Sant Pare, com els de Galícia, que hauran de tornar a la seva terra sense haver pogut besar l'anell del Pescador.

Missa a primera hora del matí a la minúscula però bellíssima capella Clementina, a tocar de la tomba de sant

Pere. L'arquebisbe Jaume presideix una eucaristia molt sentida. L'àmbit tan recollit afavoreix la pregària.

En sortir, darrera etapa de la volta pels dicasteris: visita al Consell Pontifici per al Diàleg Interreligiós i reunió, que presideix el britànic monsenyor Michael Louis Fitzgerald, secretari d'aquest Consell i arquebisbe de Nef-ta (Tunísia), gran coneixedor del món musulmà. Es tracten temes de molta actualitat sota la pressió del flux constant d'immigrats, en bona part procedents de països de religió musulmana. Es fan suggeriments i propostes.

Després, l'expedició catalana s'aplega a dinar al Col·legi Espanyol amb els estudiants de la vella Pell de Brau, així com amb els bisbes gal·lecs i amb una part dels d'Andalusia, que, amb una munió de fidels de les seves diòcesis, han acudit en pelegrinatge a Roma atès que han hagut de cancel·lar la seva visita *ad limina* –com els prelats valencians– a causa de l'hospitalització del Sant Pare.

La visita *ad limina* s'ha acabat. El més positiu, el “bon rotllo” que s'observa entre els bisbes.

III. Cròniques de les diòcesis

Lleida

X. BATISTE, corresposal.

Celebració de la missa crismal

El dimarts 15 d'abril a les 19 hores tota la diòcesi era convocada a renovar el compromís baptismal i del sagrament de l'orde en tot tipus de ministeris i carismes.

A la catedral, els bancs eren plens de fidels. Gairebé tothom gent adulta, ja jubilada. Alguns es preguntaven: aquests són els únics cristians que hi ha avui a la nostra Església? Hi havia gent jubilada i vella, és veritat, però no és tota la veritat. Hi faltava la gent que treballa fins a les 8 del vespre. Aquesta no era tinguda en compte!

Els batejats joves cristians que són cridats al ministeri de prevere i que fan serveis d'evangelització no hi podien assistir. Estaven treballant. Però també és veritat que tot això dels sants olis no és del domini públic eclesial, nomes d'alguns cristians que ara estudien com a agents de pastoral.

És simptomàtic: continuem fent coses automàticament com s'han fet sempre. Cal que canviem de xip. Els horaris de les nostres celebracions, sobretot aquelles a les quals som convocats tots els batejats, cal que siguin fora d'hores de feina. La missa crismal és una celebració extraordinària a la qual som cridats els jubilats, és a dir, els futurs malalts, és veritat. Però sobretot hi som cridats els catecúmens i

els confirmands, i els futurs ministres del ministeri de l'ordre que serem consagrats un dia amb el crisma.

Caldria, tal volta, fer aquesta missa a partir de les 8 del vespre, com ho han fet moltes comunitats per a la missa del Dijous Sant, ja que és dia un dia de treball. Aquesta missa es fa a partir de les 8 vespre, quan acaba la feina, i dona molt bons resultats. Per què no fem el mateix amb la missa crismal? La nostra Església d'Europa viu en una societat de diàspora o de missió, i per tant hem d'adaptar-nos als horaris oficials de la societat civil.

Era emocionant la renovació del servei ministerial en comunió amb el bisbe, però encara no hem pres prou consciència que hi ha molts batejats que no hi podien participar.

Assemblea diocesana

Va tenir lloc el dia 1 de juny, al llarg de tot el dia. Hi va haver poca assistència, entre 130 i 150 persones. Els mossens no hi podem participar, si no és a partir de l'hora de dinar.

L'assemblea ara és una trobada per conèixer-nos. Per tant, no tindrà, sembla, el color d'una assemblea on, amb actitud de coresponsabilitat, prenem acords per al pròxim curs que el bisbe ratifica..

Al matí hi hagué la ponència "Obrir nous camins per promoure la coresponsabilitat", a càrrec de Ramon Prat i diversos grups de treball.

La sessió de la tarda fou plenària i va incloure el resum del treball de grups del matí. S'informà de totes les sessions i els acords que han tingut els consells de presbiteri i de pastoral durant l'any. Hi hagué tres torns d'exposicions d'experiències d'obrir camins nous exposades en un temps mil·limetrat, seguits de torn de petició de paraula per a aclarir dubtes o per preguntar. Els participants en van quedar contents; es van adonar que es fan moltes coses a la diòcesi durant l'any.

Alguns membres de consells arxiprestals no veieren el seu problema reflectit en el resum que féu la secretaria. Penso que és impossible reflectir tots els mínims detalls, tan nombrosos, dels camins que es fan a la diòcesi.

Moviment de Vida Creixent

A la parròquia d'Aitona es van reunir tots els grups de Vida Creixent de la diòcesi. Fou una diada joiosa de final de curs. L'eucaristia va estar presidida pel senyor bisbe, i es va fer una visita a les cases natales de santa Teresa Jornet i el beat Palau.

Després es va celebrar un dinar al poliesportiu i a la sobretaula es parla de l'últim tema del mes, a càrrec del president Ramon Roig, amb aportacions dels membres participants.

Es van anunciar projectes de tot el moviment a Catalunya i la trobada final a Montserrat de l'any vinent. A continuació hi hagué la visita turística a Avinyana, monestir trinitari des-

amortitzat i ara centre per a praxis d'arqueologia. Tot seguit, en dos autotocars, vam anar a visitar la Cova del Pare Palau.

Fou una jornada bonica que va comptar amb la presència del senyor bisbe, d'alguns consiliaris i d'un centenar de persones. Fixeu-vos que són els adults que provenien de l'AC d'una època i de la Federació de Joves Cristians i que avui animen la fe i la vida de moltes tasques de les nostres parròquies.

Fi de curs a l'IREL

Va tenir lloc el 29 de maig, i s'inicià amb una eucaristia amb el senyor bisbe.

Sessió acadèmica:

- Entrega d'orles als dotze llicenciats en ciències religioses.
- Entrega de la síntesi teològica als catorze diplomats en teologia.
- Avaluació del primer curs del Departament de Pastoral Aplicada. En total 49 alumnes que han acabat el primer dels dos cursos que s'hi faran. El senyor bisbe un dia els donarà la missió pastoral.

Es va anunciar el nou curs primer del DPA, en el qual començaran una colla de nous membres.

A Lleida encetem una nova època amb l'estació de tren dissenyada per nassos per un govern fort. Com que ja era vella, ara, a causa dels nous reptes de l'AVE, que és un tren dissenyat

radialment des de Madrid, s'ha posat al dia amb alguna marquesina imposada des del centre del poder civil.

A l'Església de les terres de Lleida també tenim una nova estació espiritual. És nostra, però en comunió eclesial més enllà de Lleida.

Enguany s'està preparant perquè en surti el primer tren i la màquina és formada per dotze llicenciats, homes i dones joves. Els pròxims cursos seguiran els vagons al darrere. El gasoil prové de la gràcia del Senyor impartida per l'IREL. Caldrà fer un seguiment de les vies els primers anys perquè el tren no descarrili. Amb la humilitat de cada un de nosaltres, convertirem en eines d'evangelització per a nous temps en els diferents àmbits pastorals. Davant els nous temps i reptes, noves respostes en comunió. Es prega a les comunitats i delegacions o moviments que facin servir aquesta plataforma nova per a ajuntar esforços.

Tarragona

DIDAC BERTRAN, corresponsal.

Malgrat sovint tinguem la sensació que no es fa res, si volguéssim aplegar en un volum les coses que es duen a terme a la nostra arxidiòcesi en sortiria un "totxo" de considerables dimensions. De fet, hi ha activitats per a tots els gustos. En triem, una mica a l'atzar, algunes de les més destacades.

Assemblea Nacional de l'Apostolat del Mar

Del 24 al 27 d'abril es va celebrar, a les instal·lacions del Col·legi La Salle de Tarragona, l'Assemblea Nacional de l'Apostolat del Mar, que amb caràcter bianual es reuneix per tractar temes relacionats amb els treballadors de la mar. Ara fa 2 anys va ser la diòcesi de Tenerife l'encarregada d'organitzar-la i qui va encomanar a Tarragona l'organització de la corresponent a l'any 2003.

Els participants en aquesta assemblea van ser els delegats i col·laboradors de les delegacions diocesanes de: A Corunya, Tuy-Vigo, Vicedo (Lugo), Cantàbria, Santurce (Bilbao), Barcelona, Tarragona, Alacant, Almeria, Tenerife, així com el bisbe promotor, Mons. Luís Quinteiro Fiuza, i l'arquebisbe metropolità de Tarragona, Mons. Lluís Martínez Sistach. També hi va ser present la secretària de la Comissió Episcopal de Migracions de la Con-

ferència Episcopal Espanyola, Sra. Pilar Samanes. En total, 30 persones van debatre durant quatre dies els temes relacionats amb la mar, els mariners i totes les persones que d'una manera o altra viuen del seu treball en l'àmbit mariner. També es van revisar les actuacions de les delegacions al llarg dels dos últims anys.

Trobada dels grups de Justícia i Pau de Catalunya i Balears

Cada any, els diferents grups de Justícia i Pau de Catalunya i Balears fan una trobada per mantenir contactes i intercanviar experiències, i tractar algun tema concret d'actualitat. Hi ha hagut reunions d'aquestes a llocs tan diversos com Barcelona, Girona, Cervera, Arbúcies, Manresa, Badalona, Terrassa, Igualada, Cornellà, Ciutat de Palma o, naturalment, Tarragona. Enguany la trobada es va fer el dia 17 de maig, amb una molt bona organització del grup local de Justícia i Pau de la Selva del Camp, amb actes a la casa d'exercicis i a l'ermita de Paret Delgada.

El tema escollit, sempre actual, fou el de la pau, i concretament "La construcció de la pau. L'arrel pluridimensional". L'assistència va ser molt nombrosa: més de 70 persones procedents de pràcticament tot Catalunya i també de Mallorca i de Menorca. Va ser una manifestació més de la voluntat dels grups catalanobalears de Justícia i Pau de treballar ben coordinats, com fa molts anys que s'està fent. L'arquebisbe de Tarragona, Dr. Martínez Sistach, que va presidir un dels actes de la Jor-

nada, ens va encoratjar a seguir per aquest camí.

L'acte central de la Jornada va ser una conferència de Francesc Torralba, de la Universitat Ramon Llull, una magnífica exposició sobre les arrels de la pau en la triple dimensió interpersonal (pau amb un mateix), interpersonal (entre el jo i el tu) i col·lectiva (entre nosaltres i els altres). A aquestes va afegir les dimensions natural (home i natura), històrica (identitat i memòria), social, religiosa i mística... Un interessant col·loqui va cloure aquesta part del programa. A continuació hi va haver una estona de contacte entre els grups: informacions (generals i particulars), projectes...

Tarragona Missionera

El passat 13 de maig, Josep Cabayol Magrinyà, prevere diocesà de l'Arquebisbat de Tarragona, que missiona a Kampanga, diòcesi de Ruhengeri, va aprofundir en l'escollar, acollir, dir, pensar, pregar... d'un missioner.

Mn. Josep Pascual Palau, delegat diocesà de Missions, presentà Mn. Josep Cabayol fent lectura d'un fragment de la carta de sant Pau als Romans, que fa referència a la comunió del servent de Déu amb les comunitats a les quals se sent enviat. De fet l'apòstol és un enviat i ha de retornar al qui l'envia, com Jesús. La Providència continua: "Jo estaré amb vosaltres dia rere dia."

Amb les paraules "Fidei donum" el papa Pius XII, designava els sacerdots

diocesans enviats a missió, com un ressò dels Fets dels Apòstols, que ens assenyala la responsabilitat d'una Església que envia, dóna suport i està atenta a l'acció dels seus missioners, "pregoners de l'evangeli de Jesús".

Es presentà també el llibre *Primavera de l'Església*, realitat de casa nostra oberta al món que ens recorda els testimonis o realitats de la providència de Déu que ens estimulen a estar presents arreu.

Una tradició que subsisteix

El passat dia 10 de maig va tenir lloc a Siurana la celebració del tradicional Jubileu. En aquesta ocasió es van esdevenir diverses coincidències, com ara el 50è aniversari de la coronació de la marededéu de Siurana i del 850è aniversari de la reconquesta de la població. A més, enguany la festa va coincidir amb l'Aplec de l'arxiprestat del Priorat.

El Jubileu, lluny de desaparèixer, és una jornada viva per a molta gent de les nostres contrades que encara avui pugen a Siurana a celebrar-lo. És una festa religiosa amb un gran vessant popular: dia de festa, d'aplec, de convivència, de menjar plegats, de bon veïnatge, de pelegrinatge. Els pobles que pugen al Jubileu tradicionalment són: Cornudella de Montsant, Albarca, Arbolí, Poboleda, Ulldemolins, Prades, la Morera de Montsant i la Febró.

La culminació de les commemoracions va tenir lloc el ja esmentat dia 10

de maig amb la solemne eucaristia presidida pel Se-nyor Arquebisbe, a la qual va seguir una emotiva pregària al peu de la creu commemorativa del VIII centenari. El mateix dia, a la tarda, es va fer la visita espiritual a la Mare de Déu i la processó eucarística fins a les runes del castell, des d'on es va beneir el terme amb el Santíssim Sagrament, i es va retornar a l'església. Allí, Mons. Lluís Martínez Sistach va dirigir unes paraules als assistents a aquest Jubileu.

Inici del procés de beatificació de Marià Mullerat Soldevila

El dia 9 de juliol, en el decurs d'un acte veritablement històric presidit pel Senyor Arquebisbe, va tenir lloc a la sala del tron de la casa de l'Arquebisbat la constitució del tribunal per a la causa de beatificació del testimoni de la fe Marià Mullerat Soldevila.

Després d'una breu salutació del Senyor Arquebisbe a les persones que omplien la sala del tron, entre les quals s'hi trobaven les quatre filles del servent de Déu, s'entonà el cant del *Veni, Esperit Sant*.

Tot seguit va fer ús de la paraula Mn. Jaume Siurana, que havia estat amic de Marià Mullerat, el qual va recordar que va deixar el record d'una vida "lliurada al proïsme, de ser el metge dels pobres i germà dels malalts, així com un testimoniatge ferm de fe i d'amor". Marià Mullerat Soldevila nasqué a Santa Coloma de Queralt l'any 1887 i va morir, assassinat, l'any 1936 a Arbeca. Mullerat va viure a

Santa Coloma de Queralt fins als 21 anys, i després es va traslladar a Arbeca, on va exercir la seva professió de metge fins a la seva mort. Va arribar a ser batlle de progrés d'aquella població des de 1924 fins a 1930.

A continuació, el postulant de la causa, Sr. Carles Ferrer, en sol·licitar la incoació de la causa de beatificació va remarcar que “Marià Mullerat no fou ni un caigut ni una víctima de la guerra civil, sinó un màrtir de la fe cristiana”, i va fer especial menció del seu amor envers la família, els pobles on va exercir la seva professió i els malalts.

El secretari canceller, Mn. Joaquim Claver, va fer lectura de l'escrit del Senyor Arquebisbe a la Santa Seu en què demanava el *nihil obstat* de la Congregació de la Causa dels Sants; la resposta d'aquesta Congregació, que comunicava que no hi havia res que impedís poder instruir el procés, i el decret de constitució del tribunal, mitjançant el qual es nomena jutge delegat el P. Pere Cardona, o.f.m.c.; promotor de la justícia el P. Eduard Canals, c.m.f., i notari secretari Mn. Norbert Miracle, els quals van acceptar el càrrec.

El Senyor Arquebisbe va exhortar els membres del tribunal a exercir amb fidelitat la funció que els acabava de ser encomanada i va prendre el jurament dels membres del tribunal i del postulant de la causa.

Seguidament van signar un document per guardar-ne constància. El prelat va demanar al postulant la

lectura de testimonis, i després d'examinar-la i aprovar-la la va lliurar al jutge delegat i al promotor de justícia. El P. Pere Cardona, jutge delegat, va indicar el lloc on els testimonis seran citats per fer la seva declaració, i Mn. Claver va procedir a la lectura de l'acta mitjançant la qual es donava fe de tot el que s'havia acomplert en la solemne sessió.

Després de la signatura de l'acte, el Sr. Jesús Elies Capdevila, president de l'Associació d'Amics de Marià Mullerat, associació privada creada per mantenir el record de Marià Mullerat i demanar a l'Església el reconeixement del seu testimoniatge, va adreçar unes paraules als presents.

Va cloure l'acte Mons. Lluís Martínez Sistach remarcant alguns trets fonamentals d'aquest procés que ara s'inicia.

“E pur si muove”

No és la primera vegada que manllevem aquesta frase a l'insigne Galileo Galilei –Com ens demani drets d'autor!– per a fer al·lusió a l'activitat d'una Església que si bé no és tot el dinàmica que voldríem, tampoc està tan ensopida com ens pensem. Malgrat tot, es mou.

Tortosa

J. BLANC I BAHIMA, corresponsal.

Vacances d'ancians a Mont Caro

Per setena vegada la residència diocesana de Sant Miquel ha organitzat una setmana de vacances al refugi Mare de Déu del Mascà Cardenal Carles. Setze avis i la resta com a servidors, han fet de l'estada, des del 7 fins al 13 de juliol, dies de joiosa convivència. La germana Lucía Igual, superiora de la residència, ha programat activitats sota el lema *Aprendre jugant*. Així les dinamitzadores socio-culturals, fisioterapeutes, cuineres, capellà, etcètera, han estimulat neurones i activat cames i braços.

Però l'acte estrella de la celebració consistí en l'ascensió del Mont Caro (1.447 metres) on se celebrà l'eucarista davant la Verge de la Cinta, entronitzada des del 1956. La presidí el capellà resident, mossèn Joan Martorell.

A la tornada a Tortosa, els participants mostraven els seus trofeus, en especial una samarreta personalitzada, i tots recordaven la sessió de diapositives sobre els Pirineus, comentades per mossèn Rafael Prades i per mossèn Martín. El bisbe Salinas i mossèn Membrado van visitar els estiuejants. Les veïnes cases de refugis –Seminari i Patronat– solen celebrar per a nois, adolescents, joves i matrimonis una quarantena de torns durant el curs pastoral.

Mons. Romà Casanova serà ordenat el 14 de setembre

Continua sent notícia el bisbe electe de Vic, mons. Romà Casanova, nat a la Cava –Deltebre–, fa 47 anys. Pel que fa a les anècdotes sabudes i publicades a Tortosa, resulta significatiu el detall de l'escut episcopal. A la part dreta hi figura un logotip-mapa de Deltebre, perquè, segons ha manifestat és la terra on va néixer. A l'esquerra, el perfil de les muntanyes de Montserrat, lloc que ell ha visitat moltes vegades acompanyant diversos grups. Aquesta segona part l'atribueix al fet que li agrada molt caminar i conversar, i fer-ne entrega de tot plegat a la mare de Déu. La inscripció que figurarà en l'escut és: *Amor meus crucifixus est*, amb les lletres J.H.S., que reflecteixen la seva mística personal i a la vegada el seu ideari, palès en la seva tesina de llicenciatura de Teologia.

Quant al bàcul, el bisbe de Tortosa, Xavier Salinas, ha escrit una carta als capellans per tal que el signe de comunió diocesà s'expressi pastoralment. Cada prevere entregarà 30 euros per costejar el susdit bàcul, senyal de suport del clergat de tota la diòcesi a l'ordenació de mons. Casanova, segons ha dit el mateix bisbe Salinas.

S'han celebrat a Tortosa i Deltebre reunions amb mons. Casanova per parlar, entre d'altres temes, de la preparació i celebració de l'ordenació episcopal. S'han de superar les dificultats de la capacitat de la catedral de Vic, ja que és ben bé la meitat de la de Tortosa, i s'espera que a més del centenar llarg de preveres tortosins

s'hi afegeixin nombrosos grups de la Cava-Deltebre, Tortosa, Flix, Ribarroja d'Ebre, Vinebre, Cabacés, Vilella Baixa i Jesús. Sembla que s'haurà de recórrer a grans pantalles instal·lades fora de la catedral perquè tothom pugui seguir la cerimònia.

La premsa i la ràdio li han fet entrevistes amb preguntes a vegades compromeses com la tan repetida sobre l'Església catalana. En aquesta i en d'altres de difícils se n'ha sortit amb bona nota.

Mons. Casanova ja ha decidit quins seran els bisbes consagrants en la seva ordenació episcopal: el cardenal Carles, de Barcelona, i el bisbe emèrit Josep Maria Guix, de Vic. Així mateix ha triat com a secretari particular al jove mossèn Ferran Palau, vicari seu en la prioral de Flix.

Tortosa

JORDI CASTELLET, corresponsal.

Des del Mijac, la responsable diocesana informa

Una mirada al moment actual

El compromís de ser membres actius en el moviment comporta viure el Mijac en el dia a dia, participar i implicar-nos en la coordinació catalanoblear (des d'ara CB). Per això, els membres de la Comissió Diocesana (des d'ara CD) hem participat en tots els consells CB, intentant de transmetre el treball realitzat i assumint-hi les nostres responsabilitats.

Enguany, en el Consell CB, ens marcàvem l'objectiu de participar des de les diòcesis d'una manera activa, portant el treball fet a les reunions i interessant-nos pel treball dels altres i, per això, els consellers havíem de promoure la implicació de tots i fer veure la necessitat de treballar junts.

Per altra banda, hem de dir que les diverses diòcesis passem moments molt diferents en la vida de moviment. Està clar que contínuament poden sorgir dificultats i petits entrebancs en el camí que, acompanyats pels qui ens envolten, es poden fer més petits encara!

La davallada del nombre d'infants en els centres és força general i això ha quedat reflectit en la prioritat d'infants, en la insistència en la con-

vocatòria i la preocupació de com arribar a més nens dels nostres pobles i barris. Però per continuar endavant, no ens pot mancar la *il·lusió*, paraula molt utilitzada en l'Assemblea CB. La vivència de la il·lusió és poc avaluable però els animadors sempre hem de viure-la i transmetre-la tant als infants com a la resta d'animadors i, fins i tot, a tots els qui tenim al nostre voltant.

En els consells CB, a més de participar en la vida dels centres on estem acollits, compartim la vida de diòcesis i ens ajudem en les dificultats. A més, dediquem un temps per saber i conèixer una mica més dels altres. Així, a Mallorca, vam poder palpar nosaltres mateixos, encara que fos molt per sobre, la realitat del lloc i els seus consellers ens varen poder comunicar el que ells mateixos vivien en directe.

Un dels reptes del Consell CB, després d'observar les dificultats per transmetre el treball, la vivència i el moviment en general, és apropar la nostra tasca a les diòcesis. Per això, remarcàvem la importància d'assistir més d'una persona de CD al Consell, per tal que arribi la informació directament a totes les zones. A més d'això, hem preparat el treball que havíem d'aportar i n'hem fet un resum per comentar a CD. Així, també a les reunions de responsables, podem conèixer més de prop el dia a dia del Mijac.

La sessió d'estudis del setembre

Una de les tasques a les quals dediquem més temps és la preparació de

la pròxima Sessió d'Estudis i Assemblea CB del curs vinent, que es farà els dies 20 i 21 de setembre a Tarragona. Partint del 25è aniversari del Mijac a Catalunya i amb les conviccions com a puntal del moviment, ens va semblar interessant actualitzar les conviccions i comprovar com continuen fent de puntal per al treball amb els infants, malgrat que la societat no sigui la mateixa avui que fa vint-i-cinc anys.

Per tant, hem preparat la sessió d'estudis en forma de tallers en què es reconsiderin les conviccions perquè les puguem adequar al nostre entorn i moment actual. El treball que efectuarem promet ser molt interessant i per això us hi convidem a tots.

Els relleus a l'Equip Permanent CB

Una altra inquietud que sorgeix és la de poder garantir els relleus de l'Equip Permanent. Aquest curs, la presidenta, la secretària i el coordinador acaben el seu servei en el moviment. Cada vegada costa més trobar persones amb ganes i disposicions per comprometre's i implicar-se en el servei del moviment. Les causes potser caldria buscar-les en el desconeixement del càrrec i del mateix funcionament del moviment, la poca confiança en la capacitat dels mateixos militants o les dificultats per assumir un compromís i les minses ganes de viure una experiència molt enriquidora per a tots. Hauríem, doncs, de ser capaços de reflexionar sobre el nostre compromís, la situació actual i el plantejament fet del Mijac i veure com hi responem.

Monogràfics en els consells CB

En la programació dels consells CB, a part de coordinar i compartir el que anem fent, treballem també diferents monogràfics. Us preguntareu què és això? Doncs, els monogràfics no són res més que l'aprofundiment en un tema de Mijac o bé en el treball d'un Equip CB o diocesà.

A l'inici de curs, partint de la revisió de l'Assemblea CB, dels consells del curs anterior i dels temes proposats des de les diòcesis, ens marquem uns temes concrets per reflexionar i, si cal, treballar en les comissions. Enguany, i ja arrossegant el tema del curs passat, hem acabat de recopilar unes revisions de vida sobre els infants i adolescents de 12 a 14 anys, així com acabarem de concretar el tema de la pastoral infantil i la figura de l'animador de Mijac. A més, cada equip CB –coordinadors, consiliaris, iniciadors-formadors–, presenten també el treball que estan fent durant el curs; a l'igual que cada diòcesi, que concreta el funcionament del seu curs.

Tota aquesta feina és possible fer-la gràcies al bon ambient de treball i les ganes que tots posem de la nostra part. I és que ja a principi de curs, teníem clar i vàiem necessari cuidar les relacions personals i el treball en equip, afavorint els moments d'esbarjo i de compartició de la vida de moviment, enfortint els lligams i l'amistat entre nosaltres.

La meua experiència com a responsable diocesana en el moviment

Ja per acabar, i en un to més testimonial, puc dir que participar en els consells CB m'ha aportat una altra visió del Mijac, una implicació diferent, una vivència molt intensa i compromesa, un servei gratuït del qual et no dreixes i n'aprens moltíssim, un moment més del camí que tots fem dins el Mijac on anem creixent i ajudant a créixer els nostres infants a la llum del que ens mostra en tot moment el nostre amic Jesús.

Des de la diòcesi

El Reglament de règim intern

Ja us anunciàvem en el primer plec els objectius que ens plantejàvem per a aquest curs a CD i comentàvem també la intenció d'elaborar un document que fos el marc de funcionament per a tota la diòcesi.

Els Estatuts CB són el marc general dels centres de Mijac. Aquest document ens uneix i ens agrupa, alhora que ens ajuda a situar-nos i a conèixer el funcionament general del moviment. En aquests Estatuts es defineixen ben clarament les funcions de cadascun dels membres –infants i animadors, consiliaris i iniciadors-formadors–, així com dels diferents equips CB i el paper de les diòcesis. Partint, però, de la realitat de la particularitat de cada diòcesi, cal arribar a concretar els aspectes de funcionament en un Reglament de règim intern propi (des d'ara RRI).

En el nostre cas, ens trobem articulats en tres zones –Anoia, Bages i Osona-Ripollès–, funcionem autònomament però amb una coordinació conjunta i necessària. Cal, per això, que tots puguem recórrer i situar-nos en un document per entendre el com i el perquè de la nostra tasca com a diòcesi de Vic. Per tant, des de la Comissió, ens va semblar interessant començar a treballar en un document com aquest, on figuressin les qüestions referents a l'organització i les qüestions del moviment, i poder dedicar més temps a aprofundir en temes de fons per tal d'avançar com a Mijac diocesà.

El primer pas fou que un equip de treball de CD elaborés una proposta, escrivint ja sobre el paper el que ja fem ara mateix a la diòcesi. A partir d'aquí, calia recopilar algunes mancances que notem i que seria bo poder esmenar. L'esbós es va presentar a la resta de la Comissió Diocesana i els responsables de zona ho feren arribar també a les reunions de responsables. Seria interessant i positiu que el RRI pogués arribar a tots els animadors.

Podria ser que hi hagués aspectes enunciats pel RRI que, per la trajectòria o la implicació de cadascú en el Mijac, es poguessin desconèixer, però això ens ajudarà a entendre una miqueta més el que fem en el moviment. El diàleg que pot sorgir d'aquest treball serà interessant i molt enriquidor per a tots, ja que ens permetrà d'aprofundir i d'intercanviar visions sobre aspectes i temes de fons del Mijac. També cal que aquest RRI arribi a tots els equips de treball de la diòcesi i de les zones. Els diversos equips haurien de

veure-hi reflectida la seva realitat i els seus objectius com a equips.

La lectura d'aquest RRI no es pot fer, però, sense tenir al costat els Estatuts CB. Com dèiem al principi, sense el marc general dels Estatuts que ens aglutina a tots com a Mijac, aquest reglament no tindria sentit i no tindria sentit, tampoc, contradir el que vam aprovar en el seu moment i que especifica aquest document CB.

El procés està en parlar i debatre les qüestions que ens puguin semblar interessants i posar-les sobre la taula. No es tracta d'eliminar allò que no ens agrada o no trobem adient sinó subratllar i compartir les esmenes amb l'equip on estem treballant. Si teniu dubtes o no queda clar què volem dir amb el que hem escrit, només cal que ens ho feu saber i intentarem explicar-nos, comentar-vos la intencionalitat del que es diu i compartir visions. Us animem a participar en aquest debat que esperem ens ajudi a avançar com a moviment diocesà.

Així doncs, des de CD també continuarem treballant-hi i establirem per al curs vinent el pla de treball i la data de la presentació final del document que, d'altra banda, estarà supeditada a la revisió dels Estatuts CB que últimament seran motiu d'un nou estudi i d'una aproximació per tal d'adequar-los a la realitat diocesana.

Us animem a participar en aquesta proposta i dir-hi la vostra, ja sigui a través dels vostres equips o mitjançant un correu electrònic a l'adreça de la diòcesi: mijacvic@eremas.com

I una opinió: eduquem o entretenim?

Educar: *v. 1 a pedag* Formar, ensenyar i instruir els infants, i també els adults, per tal d'aconseguir el desenvolupament integral de llur personalitat.

Entretenir: *3 a tr* Fer passar a algú agradablement el temps.

Partint de la definició formal dels termes *educar* i *entretenir* podem comprendre que al Mijac intentem que els infants aprenguin a administrar el seu temps lliure d'una manera agradable, però jo voldria creure'm que tots volem anar més enllà!

Com a moviment, tenim uns punts molt clars que han de ser el nostre punt de referència constant: les conviccions. Precisament, una d'aquestes conviccions és l'opció educativa. Ara preguntaria: què entenem per educar? Entenem que és passar l'estona agradablement i prou? Entenem que educar vol dir transmetre uns valors humans i prou? Quins són els valors que cal transmetre per ajudar a desenvolupar integralment la personalitat dels nostres infants? Eduquem partint del protagonisme de l'infant i l'acompanyament com a amics i testimonis dels animadors, com ens diuen les conviccions?

Jo diria que fent i vivint el Mijac, tots tenim intenció d'educar els infants que vénen als nostres centres. Cal, però, pensar bé en com volem educar els nostres infants. Si eduquem instruint, o sigui només donant co-

neixements o informacions, és a dir fent tallers preparats i pensats pels animadors, descuidem el creixement personal dels infants en l'àmbit del protagonisme, de la creativitat, de l'autocrítica, de la reflexió...

Si eduquem formant, o sigui, ajudant a desenvolupar la personalitat dels infants i joves, ens acostarem més als nostres objectius com a moviment, malgrat que no sigui gens fàcil, perquè ens convé vetllar per totes les dimensions de la persona.

Penso que sovint donem per fet què vol dir educar. Ens caldria aprofundir, compartir i reflexionar junts com a equip, sobre el que fem, per què ho fem, com ho hem de fer... El Mijac no és una estona a la tarda dels dissabtes, és una manera de fer i de viure la vida que vas descobrint a poc a poc, de la qual et vas nodrint per continuar comunicant el mateix estil de viure als infants, joves i animadors que t'acompanyen en aquest procés educatiu.

I també xafarderies: dos nous mijaquers

Des d'aquestes pàgines, m'agradaria felicitar dues parelles de mijaquers que han estat pares.

L'Enric i la Núria, del Mijac de Gurb, s'han estrenat com a pares. El petit Andreu és un tros de pa, us ho ben asseguro! Almenys, a la Mijacada d'Osona-Ripollès es va portar com tot un mijaquer! Aquest menut ha batut el rècord d'edat dels participants a la Mijacada: amb pocs mesos, ja pot dir

que ha estat i ha participat d'una trobada d'infants! Felicitats!!!!

I, per tercera vegada, en Pepe i la Maria d'Igualada, han augmentat la família! La Maria Mercè i en Pep han tingut una petita germaneta –per cert, morenassa com la mare!– que es diu Núria. Felicitats!

Mijacades d'Osona i del Ripollès, i també del Bages

Els Mijacs de la diòcesi varen celebrar, respectivament a Taradell (Osona i Ripollès) i a Manresa-Mion (Bages), les seves mijacades.

A Osona i al Ripollès s'aplegaren els set centres, formant un grup d'uns 200 infants i animadors, el diumenge 27 d'abril, festivitat de la Mare de Déu de Montserrat. La jornada se celebrà amb molta festa, jocs, l'eucaristia i diversió a dojo a l'entorn del lema catalanoblear, per tots conegut: “si fas una cosa petita però important, sempre pots anar millorant”.

L'activitat que cal destacar és la denúncia de la guerra. El paral·lelisme ens ensenyà com, amb el joc, eduquem els infants per a la pau i per a un món millor on Crist hi té una paraula important a dir.

Al Bages, l'11 de maig, la trobada reuní encara més infants i joves a les instal·lacions de l'institut del Mion-Puigberenguer, cap a 250. Enmig de la calor, d'unes vistes magnífiques de Montserrat i d'un ambient immillorable, es treballà sobre el lema CB, es

jugà molt i es gaudí encara més. La jornada s'acabà amb l'animació infantil dels Pambxocolata que amenitzaren la trobada amb festa a desdir.

Calendari imminent

14 de juny: Revisió de fi de curs

20-21 de setembre: Assemblea CB

4 d'octubre: Assemblea Diocesana

Esperem que tots els convocats se sentin cridats a participar cada dia amb més força i amb més ímpetu en la vida del moviment i que tots els qui vulgueu i combregueu amb el nostre ideari educatiu i evangelitzador, pugueu també afegir-vos al Mijac diocesà de Vic. Quedem al vostre servei,

Isabel Sañé, responsable diocesana de Vic.

Més de 500 persones participen en les activitats de Quaresma i Pasqua de Sant Hipòlit de Voltregà

Campanya per ajudar la Llar Santa Isabel, d'acollida de mares soles

Càritas parroquial de Sant Hipòlit s'ha proposat de poder col·laborar en aquesta iniciativa portada a terme per les religioses Serventes de la Passió, fundades a Sant Hipòlit. La seva vocació és la d'ajudar aquelles mares que, per circumstàncies de la vida, s'han quedat soles en la gestació i educació dels fills. Ara, la llar Santa Isabel de Barcelona s'ha posat com a objectiu de poder ajudar aquestes ma-

res, la majoria d'origen estranger, en els primers anys dels fills.

Per aconseguir-ho, les mares segueixen un procés de regularització de papers, d'aprenentatge professional, també de catequesi i de formació cristiana per, finalment, passar a trobar una feina com a treballadores de la llar, perquè és una ocupació per a la qual es busca molta mà d'obra ben preparada, i a la llar Santa Isabel assoleixen aquest fi.

Així, doncs, cal muntar una aula maternal-cangur, portada per les mateixes mares, que s'alternen quan les unes són a treballar i les altres són a la casa. Càritas parroquial de Sant Hipòlit de Voltregà vol ajudar a donar la primera empena en l'engedada d'aquest nou projecte que, a la llarga, s'ha de poder autofinçar amb el treball de les mateixes mares.

La presentació del projecte es va dur a terme a la sala d'actes Sant Hipòlit de la Rectoria, el dimecres 19 de març, sota el patrocini de sant Josep, espòs de la mare de Déu i educador de Jesús. Hi participaren unes 50 persones.

La iniciativa té la complicitat de les entitats del Voltreganès, que hi col·laboraran amb actes propis i, especialment, en la jornada del 18 de maig, en què se celebrarà un festival de recollida de fons –es necessiten 11.000 euros– al Teatre de La Catòlica.

Dues conferències

“El Trídium Pasqual i la Passió segons Sant Joan”, un estudi d'Evan-

geli pel Dr. Florenci Costa, amb l'assistència de 20 persones que vingueren a la xerrada el dimecres 26 de març, a les 9 h del vespre, a la sala Sant Hipòlit de la Rectoria.

“Les relacions de parella i l'amor cristià”, per la metgessa Françoise Soler, del centre Acodiplan de planificació familiar. Hi assistiren 40 persones, entre parelles que preparaven el seu matrimoni, adolescents que enfilen la confirmació i matrimonis.

El concert de la Coral Polifònica de Puig-reig

Sota el patrocini de la Caixa de Manlleu, varem acollir aquesta excel·lent representació d'una de les corals amb més prestigi de Catalunya. Amb un nou repertori que estrenaren en la nostra església, amb l'assistència d'unes 300 persones que fruïren enormement de l'art d'aquesta formació. Torneu quan vulgueu.

Trobada amb les parròquies de Canòès i Toluges, de la Catalunya nord

Aprofitant la festivitat de Sant Jordi, tinguérem també el goig de rebre entre nosaltres una nodrida representació d'aquestes parròquies del bisbat de Perpinyà, encapçalades per Mn. Joel Adoué, company del nostre rector.

Amb gran alegria i solemnitat, unes 120 persones celebrarem la missa de Sant Jordi, el dimecres 23 a la tarda per, seguidament, acudir al berenar que s'oferia per a tothom a la Rectoria, recentment restaurada i que dóna servei a tanta gent i institucions de casa nostra.

VII. Novetats bibliogràfiques

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

Històries per viure.

JUSTINO MARTÍNEZ PÉREZ.
Barcelona: Claret, 2003.

Jueus, cristians i musulmans estableixen uns forts lligams amb el patriarca Abraham. Per tant, cal fer conjuntament una lectura de les tradicions d'Abraham, anant més enllà de l'exclusivitat. «Considerar un grup com a hereu exclusiu d'Abraham és contrari al pla de Déu manifestat a través d'Abraham. Perquè les benediccions de Déu a Abraham estaven destinades a tots els pobles (Gn 12,2-3). Però la història testifica que Abraham ha estat i segueix essent objecte de disputa i de divisió entre els seus descendents. En aquest moment de la història és possible per a tots els fills d'Abraham anar més enllà de la comprensió exclusivista i esforçar-se per descobrir en aquestes tradicions l'essència de la universalitat del disegni de

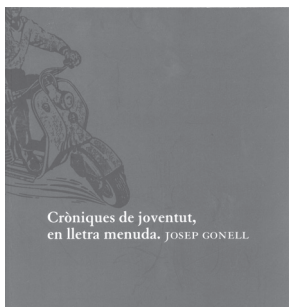
Déu que abraça tots els pobles. (...) Això exigeix que descobrim Abraham com a pont entre els membres de les religions que tenim en comú el fet de ser hereus de la fe d'Abraham. Així podrem trobar noves energies per destruir les barreres de la por, la desconfiança i la violència que han caracteritzat les nostres relacions en el passat.» (Document final de la VI Assemblea Plenària de la Federació Bíblica Catòlica. 2002).

Filosofia de la finitud.

JOAN CARLES MÈLICH.
Barcelona: Herder, 2003.

Una filosofia de la finitud acaba sent una poètica de la finitud, escriu l'autor d'aquest seriós abordatge als límits existencials de la vida humana, Joan carles Mèlich. "Arriba un moment –prosegueix– que la paraula estrictament filosòfica descobreix que davant els aspectes més rellevants de la vida humana ha de deixar pas a les paraules múltiples de l'univers literari: la paraula del filòsof romandrà en silenci i aleshores serà el poeta el qui prengui la paraula." Al llarg del llibre es presta una especial atenció a les transmissions educatives com un aspecte essencial de la filosofia de la finitud: l'educador ha de donar testimoni de la vulnerabilitat, de la provisionalitat i de la contingència pròpies de la condició humana. Sense aquest testimoni de la provisionalitat, l'educació arriba a ser fàcilment un instru-

ment al servei del totalitarisme. Per aquest motiu, una filosofia de la finitud és sobretot una crítica radical del poder.

Cròniques de joventut en lletra menuda.

JOSEP GONELL.

Tortosa: Fòrum, 2002.

Aquest és un llibre que, segons explica el seu propi autor, “no pretén altra cosa que recollir alguns dels fets més remarcables dels centenars de capellans i joves que van participar en el moviment de joves cristians del bisbat de Tortosa des de l’any 1964 fins el 1974”. En aquells deu anys es van mobilitzar a les terres de l’Ebre més de 10.000 joves engrescats per la proposta. Aquesta petita història està escrita només, i ja n’hi ha prou, des del vessant dels joves i dels capellans que la van protagonitzar, per això, explica l’autor, s’ha emprat en el títol l’expressió “en lletra menuda”, ja que habitualment “un text en lletra petita només interessa als qui l’han escrit o als qui l’han protagonitzat”. Malgrat aquesta modèstia autorial, el llibre és un agradable fresc històric, amb fotografies, records, memòria històrica i vivències profundes, escrit sense cap

altra pretensió que servir de vehicle per a l’exercici de la memòria. I tot amb tot, n’extreiem lliçons i alguns bons exemples encara que no en sigui aquesta la pretensió.

Compañía de María en España (1887-1983). Volum II.

ANTONIO GASCÓN ARANDA,
S.M. Servicio de Publicaciones Marianistas, 2002.

S’ha editat ja el segon volum de la història dels marianistes a Espanya, un volum que recull des del 1887 fins al 1983. El llibre recull amb una precisió i una cura històrica admirable l’activitat de les diverses comunitats marianistes a tot l’Estat, i per totes les èpoques de la darrera centúria. Més enllà dels pròxims a la congregació, és un llibre interessant en tant que ofereix una perspectiva diferent de la història religiosa de l’Estat, tot sovint contemplada a través de microhistòries personals, activitats per a obrers, per a joves, per a mestresses de casa; trobem el testimoni de religiosos compromesos i de un laïcat en emergència.

